

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. vasario 24 d.
(OR. en)

6533/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0051 (COD)

DRS 11
SUSTDEV 44
CODEC 207
IA 20
COMPET 118

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. vasario 24 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 71 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 71 final.

Pridedama: COM(2022) 71 final

Briuselis, 2022 02 23
COM(2022) 71 final

2022/0051 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES)
2019/1937**

(Tekstas svarbus EEE)

{SEC(2022) 95 final} - {SWD(2022) 38 final} - {SWD(2022) 39 final} -
{SWD(2022) 42 final} - {SWD(2022) 43 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Visų ekonomikos sektorių įmonių elgesys turi didelę reikšmę Sąjungai siekiant sėkmingai pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ir žaliosios ekonomikos¹ pagal Europos žaliąjį kursą² ir siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų, įskaitant su žmogaus teisėmis ir aplinka susijusius uždavinius. Dėl to reikia diegti neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai visapusiško mažinimo įmonių vertės grandinėse procesus, integruoti tvarumo aspektą į įmonių valdymo ir vadybos sistemas ir pagrįsti verslo sprendimus atsižvelgiant į žmogaus teises, poveikį klimatui ir aplinkai ir ilgalaikį įmonės atsparumą.

ES įmonių veiklos aplinka yra sudėtinga; jos, visų pirma didelės įmonės, yra priklausomos nuo pasaulinių vertės grandinių. Atsižvelgiant į didelį Sąjungoje ir trečiosiose valstybėse esančių jų tiekėjų skaičių ir apskritai į vertės grandinių sudėtingumą, ES įmonėms, tarp jų ir didelėms įmonėms, gali kilti sunkumų savo vertės grandinėse nustatyti ir mažinti riziką, susijusią su pagarbos žmogaus teisėms užtikrinimu ar poveikiu aplinkai. Šį neigiamą poveikį vertės grandinėse nustatyti bus lengviau, jeigu daugiau įmonių atliks išsamų patikrinimą ir dėl to padaugės duomenų apie poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai.

ES ekonomikos ryšys per pasaulines vertės grandines su milijonais darbuotojų visame pasaulyje reiškia, kad yra atsakomybė spręsti neigiamo poveikio šių darbuotojų teisėms problemas. Į Sąjungos piliečių, visų pirma per Konferenciją dėl Europos ateities, aiškiai išreikštą prašymą, kad ES ekonomika prisidėtų prie šio ir kito neigiamo poveikio problemų sprendimo, atsižvelgiama dabartiniuose ar būsimuose nacionalinės teisės aktuose dėl žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos srities išsamaus patikrinimo³, vykstančiuose nacionaliniuose debatuose, taip pat Europos Parlamento ir Tarybos raginame imtis veiksmų. Abi pastarosios institucijos paragino Komisiją pasiūlyti Sąjungos taisykles dėl tarpsektorinės įmonėms tenkančios išsamaus patikrinimo prievolės⁴. Bendroje deklaracijoje dėl 2022 m. ES teisėkūros

¹ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas), kuriuo taip pat nustatytas privalomas tikslas iki 2030 m. sumažinti grynąjį ES viduje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu.

² Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“, COM/2019/640 final.

³ Horizontaliojo pobūdžio įstatymą dėl išsamaus patikrinimo jau priėmė Prancūzija (*Loi relative au devoir de vigilance*, 2017) ir Vokietija (*Sorgfaltspflichtengesetz*, 2021), kitos valstybės narės (Belgija, Nyderlandai, Liuksemburgas ir Švedija) planuoja tai padaryti netolimoje ateityje, o Nyderlanduose priimtas konkretesnis įstatymas dėl vaikų darbo (*Wet zorgplicht kinderarbeid*, 2019).

⁴ 2021 m. kovo 10 d. Europos Parlamento rezoliucija su rekomendacijomis Komisijai dėl įmonėms tenkančios išsamaus patikrinimo prievolės ir įmonių atskaitomybės (2020/2129(INL)); 2020 m. gruodžio 1 d. Tarybos išvados dėl žmogaus teisių ir deramo darbo pasaulinėse tiekimo grandinėse (13512/20).

prioritetų⁵ Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija įsipareigojo siekti, kad būtų sukurta žmonėms tarnaujanti ekonomika, taip pat tobulinti tvaraus įmonių valdymo reglamentavimo sistemą.

Vis daugiau ES įmonių, naudodamosi esamais tarptautiniais savanoriškais atsakingo verslo standartais⁶, naudoja išsamų vertės grandinės patikrinimą kaip priemonę rizikai savo vertės grandinėje nustatyti ir atsparumui staigiems pokyčiams vertės grandinėse didinti; vis dėlto įmonės, svarstydamos galimybes taikyti išsamų vertės grandinės patikrinimą savo veikloje, gali susidurti su sunkumais. Tokių sunkumų gali kilti, pavyzdžiui, dėl nepakankamo įmonės tenkančių išsamaus patikrinimo prievolių teisinio aiškumo, vertės grandinių sudėtingumo, rinkos spaudimo, informacijos stokos ir išlaidų. Todėl Europos įmonėse ir įvairiuose ekonomikos sektoriuose nėra plačiai naudojamos išsamaus patikrinimo teikiamais pranašumais.

Įmonės, daugiausia didžiosios įmonės, vis dažniau diegia išsamaus patikrinimo procesus, nes tai gali joms suteikti konkurencinio pranašumo⁷. Tai taip pat yra atsakas į didėjančią rinkos spaudimą įmonėms tvariai vykdyti veiklą – tai joms padeda išvengti nepageidaujamos rizikos reputacijai dėl to, kad vartotojai ir investuotojai tampa vis labiau informuoti apie tvarumo aspektus. Vis dėlto šie procesai yra grindžiami savanoriškai taikomais standartais ir neteikia teisinio tikrumo nei įmonėms, nei nukentėjusiesiems tuo atveju, jei būtų padaryta žalos.

Neatrodo, kad dėl savanoriškų veiksmų būtų dideliu mastu pagerėjusi padėtis įvairiuose sektoriuose; todėl yra matomas ES gamybos ir vartojimo išorinis neigiamas poveikis pačioje Sąjungoje ir už jos ribų. Su kai kuriomis ES įmonėmis yra siejamas neigiamas poveikis žmogaus teisėms ir aplinkai, įskaitant poveikį jų vertės grandinėse⁸. Neigiamas poveikis – tai

⁵ Bendra Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos deklaracija „2022 m. ES teisėkūros prioritetai“ (OL C 514I, 2021 12 21, p. 1).

⁶ Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindiniai principai: *Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework* (2011), paskelbta https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf; EBPO rekomendacijos daugiašalėms įmonėms (atnaujintos 2011 m.), paskelbtos <https://doi.org/10.1787/9789264115415-en>, apimančios rekomendacijas dėl atsakingo verslo, taip pat konkrečios EBPO rekomendacijos dėl išsamaus patikrinimo atsakingame versle (*Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct*, 2018) ir sektorinės EBPO rekomendacijos, prieinamos <https://mneguidelines.oecd.org/mneguidelines/>.

⁷ Žr. prie šio pasiūlymo pridedamą poveikio vertinimą, p. 15, 23.

⁸ Tyrimo dėl išsamaus patikrinimo (Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, Smit, L., Bright, C. et al., *Study on due diligence requirements through the supply chain: final report*, Leidinių biuras, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/39830>), p. 221, pažymima, kad per įmonių rizikos vertinimo procesus ir toliau daugiausia dėmesio skiriama rizikos pačiai įmonei reikšmingumui, nepaisant tarptautinių (JT pagrindinių principų, EBPO) rekomendacijų, kuriose aiškinama, kad atliekant išsamų patikrinimą atitinkama rizikos samprata turi apimti riziką ne tik pačiai įmonei, bet ir tiems, kurie patiria poveikį (teisių turėtojams). Įmonių neigiamas poveikis, siejamas su globalizacija ir išsamaus patikrinimo neatlikimu: nuo ekologinių katastrofų (žr. <https://www.business-humanrights.org/en/blog/brumadinho-dam-collapse-lessons-in-corporate-due-diligence-and-remedy-for-harm-done/>) ir žemės grobimo (žr. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578007/EXPO_STU\(2016\)578007_EN.p](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578007/EXPO_STU(2016)578007_EN.p)

visų pirma žmogaus teisių problemos, kaip antai priverčiamasis darbas, vaikų darbas, saugos ir sveikatos apsaugos darbe trūkumas ar darbuotojų išnaudojimas, taip pat poveikis aplinkai, kaip antai šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) išmetimas, tarša ar biologinės įvairovės nykimas ir ekosistemų būklės blogėjimas.

Pastaraisiais metais kuriamos įmonių išsamaus patikrinimo teisinės sistemos valstybėse narėse⁹ atspindi didėjančią siekį remti įmonių pastangas atlikti išsamų patikrinimą savo vertės grandinėse ir skatinti pagarba žmogaus teisėms, vaikų teisėms ir aplinkai grindžiamą verslo elgesį. Kita vertus, tokios iniciatyvos taip pat didina susiskaidymą ir kyla rizika teisiniam tikrumui ir vienodoms sąlygoms įmonėms bendrojoje rinkoje.

Sąjungos teisės aktais dėl įmonių išsamaus patikrinimo būtų sustiprinta pagarba žmogaus teisėms ir aplinkos apsauga, sudarytos vienodos sąlygos įmonėms Sąjungoje ir išvengta susiskaidymo dėl pavienių valstybių narių veiksmų. Taip pat būtų apimamos trečiųjų valstybių įmonės, veikiančios Sąjungos rinkoje, remiantis panašiu apyvartos kriterijumi.

Tokiomis aplinkybėmis šia direktyva bus nustatytas horizontalus pagrindas skatinti įmones, veikiančias bendrojoje rinkoje, savo veikla ir per savo vertės grandines prisidėti prie pagarbos žmogaus teisėms ir aplinkos apsaugos, nustatant jų neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai, vykdant tokio poveikio prevenciją ir švelninimą ir taikant susijusią atskaitomybę, taip pat įdiegiant tam skirtas tinkamas valdymo ir vadybos sistemas bei priemones.

Šia direktyva, visų pirma, bus:

- (1) gerinama įmonių valdymo praktika, geriau į įmonių strategijas integruojant rizikos valdymo ir mažinimo procesus dėl rizikos ir poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai, be kita ko, vertės grandinėse;
- (2) išvengiama išsamaus patikrinimo reikalavimų nenuoseklumo bendrojoje rinkoje ir suteikiama teisinio tikrumo įmonėms ir suinteresuotiesiems subjektams dėl su elgesiu susijusių lūkesčių ir atsakomybės;
- (3) didinama su neigiamu poveikiu susijusi įmonių atskaitomybė ir užtikrinamos nuoseklios įmonių prievolės pagal esamas ir siūlomas ES atsakingo verslo iniciatyvas;
- (4) gerinamas teisių gynimo priemonių prieinamumas nukentėjusiesiems dėl su įmonių elgesiu siejamo neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai;
- (5) šia direktyva, kaip horizontaliaja priemone, orientuota į verslo procesus ir taip pat taikoma vertės grandinei, bus papildytos kitos esamos arba siūlomos

[df\)](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI(2014)538222_REV1_EN.pdf) iki darbo teisių ir žmogaus teisių sunkių pažeidimų (žr. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI\(2014\)538222_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI(2014)538222_REV1_EN.pdf)) yra gerai pagrįstas dokumentais.

⁹ Žr. 3 išnašą.

priemonės, kuriomis tiesiogiai sprendžiami kai kurie konkretūs su tvarumu susiję uždaviniai arba kurios taikomos tam tikruose atskiruose sektoriuose, daugiausia Sąjungos viduje.

Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis

ES lygmeniu tvarus įmonių valdymas iki šiol daugiausia skatintas netiesiogiai, nustačius informacijos teikimo reikalavimus [Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvoje](#)¹⁰ (toliau – NIAD), taikomus maždaug 12 000 įmonių¹¹, dėl su aplinkos apsauga, socialinėmis ir žmogaus teisėmis susijusios rizikos, poveikio, priemonių (įskaitant išsamų patikrinimą) ir politikos¹². NIAD turėjo tam tikrą teigiamą poveikį gerinant atsakingą verslo veiklą, tačiau ja nepasiekta, kad į neigiamą poveikį savo vertės grandinėse pakankamai atsižvelgtų dauguma įmonių¹³.

Komisijos neseniai pateiktu [pasiūlymu dėl Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos \(IITD\), kuria peržiūrima NIAD](#)¹⁴, būtų išplėsta taikymo įmonėms sritis, įtraukiant visas dideles įmones ir visas biržines bendroves¹⁵, būtų reikalaujama teikiamos informacijos audito (patikinimo) ir būtų padidinta teikiamos informacijos standartizacija, suteikiant Komisijai įgaliojimus priimti informacijos apie tvarumą teikimo standartus¹⁶. Ši direktyva

¹⁰ Direktyva 2014/95/ES, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo (OL L 330, 2014 11 15, p. 1–9). Taigi, NIAD nuostatomis iš dalies pakeista vadinamoji Apskaitos direktyva – Direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013 6 29).

¹¹ Tai yra didelės viešojo intereso įmonės, kurių darbuotojų skaičius viršija 500 (ir bendras balansas arba grynoji apyvarta viršija Apskaitos direktyvoje nustatytą slenkstinę ribą didelėms įmonėms), įskaitant biržines bendroves, bankus ir draudimo bendroves. Žr. 2020 m. lapkričio mėn. CEPS tyrimą dėl Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos, parengtą siekiant padėti Europos Komisijai atlikti NIAD peržiūrą (<https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/1ef8fe0e-98e1-11eb-b85c-01aa75ed71a1>).

¹² Taip pat žr. kai kurias Direktyvos (ES) 2017/828, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2007/36/EB nuostatos, susijusias su akcininkų ilgalaikio dalyvavimo skatinimu (ATD II) (OL L 132, 2017 5 20, p. 1–25), nuostatas.

¹³ Prie Komisijos pasiūlymo dėl Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos pridėtame poveikio vertinime (SWD/2021/150 *final*) ir dėl Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos atliktame CEPS tyrime (2 skirsnis) nustatyta, kad įmonių politika dėl NIAD pasikeitė nedaug, – tai atitinka ir pagrindinių suinteresuotųjų subjektų, kurie nepastebėjo aiškių įmonių elgesio kaitos tendencijų dėl šių informacijos teikimo taisyklių, poziciją.

¹⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo iš dalies keičiamos direktyvos 2013/34/ES, 2004/109/EB, 2006/43/EB ir Reglamentas (ES) Nr. 537/2014 (COM/2021/189 *final*).

¹⁵ Prievolę teikti informaciją apie tvarumą turėtų visos didžiosios įmonės, kaip apibrėžta Apskaitos direktyvoje (kuri būtų iš dalies pakeista IITD), o nuo 2026 m. – ir į ES reguliuojamų rinkų prekybos sąrašus įtrauktos įmonės (įskaitant ne ES įmones, tačiau išskyrus visas labai mažas įmones).

¹⁶ Informacijos apie tvarumą teikimo standartų projektas pradėtas rengti lygiagrečiai šiam teisėkūros procesui Komisijos prašymu sudarytoje Europos finansinės atskaitomybės patariamiosios grupės (EFRAG) projekto darbo grupėje.

papildys dabartinę NIAD ir jos siūlomus pakeitimus (pasiūlymas dėl Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos, toliau – IITTD): kai kurioms įmonėms bus nustatyta esminė įmonės prievolė atlikti išsamų patikrinimą tam, kad būtų nustatyta išorinė žala dėl įmonės veiklos, jos patronuojamųjų įmonių ir vertės grandinės veiklos neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai, būtų vykdoma tos žalos prevencija ir mažinimas ir būtų užtikrinama susijusi atskaitomybė. Pasiūlymas dėl IITTD ypač svarbus tuo, kad juo nustatoma pareiga atskleisti įmonės planus siekiant įsitikinti jos verslo modelio ir strategijos suderinamumu su perėjimu prie tvarios ekonomikos ir visuotinio atšilimo apribojimu iki 1,5 °C pagal Paryžiaus susitarimą. Abi iniciatyvos glaudžiai siejasi ir tai padės pasiekti sinergiją. Visų pirma, kad pagal siūlomą IITTD būtų tinkamai renkama informacija pranešimo tikslais, būtina nustatyti reikiamus procesus, o tai glaudžiai siejasi su neigiamo poveikio nustatymu pagal šią direktyvą nustatomą išsamaus patikrinimo prievolę. Antra, IITTD apims paskutinį išsamaus patikrinimo prievolės atlikimo etapą, t. y. informacijos teikimo etapą, aktualų įmonėms, kurioms taip pat taikoma IITTD. Trečia, šia direktyva bus nustatytos įmonių prievolės turėti planą, kuriuo būtų užtikrintas jų verslo modelio ir strategijos suderinamumas su perėjimu prie tvarios ekonomikos ir su siekiu apriboti visuotinį atšilimą iki 1,5 °C pagal Paryžiaus susitarimą (su tuo susijusią informaciją privaloma teikti pagal IITTD). Taigi, šia direktyva bus padidintas įmonių informacijos teikimo išsamumas ir veiksmingumas. Toks papildomumas padidins abiejų priemonių veiksmingumą ir paskatins atitinkamų įmonių verslo elgesio kaitą.

Šia direktyva taip pat bus sustiprintas neseniai įsigaliojęs [Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamentas](#)¹⁷, taikomas finansų rinkų dalyviams (kaip antai investicinių fondų ir portfelių valdytojams, draudimu pagrįstus investicinius produktus parduodančioms draudimo įmonėms ir įvairius pensijų produktus teikiančioms įmonėms) ir finansų konsultantams. Šios įmonės pagal Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamentą privalo paskelbti, be kita ko, pareiškimą dėl savo išsamaus patikrinimo politikos dėl savo investicinių sprendimų pagrindinio neigiamo poveikio su tvarumu susijusiems veiksniams, pagal principą „laikykitės taisyklių arba paaiškink“. Tuo pat metu įmonėms, turinčioms daugiau kaip 500 darbuotojų, paskelbti tokį pareiškimą yra privaloma, o Komisijai suteikti įgaliojimai priimti techninius reguliavimo standartus dėl tvarumo rodiklių, susijusių su įvairaus pobūdžio neigiamu poveikiu¹⁸.

Ši direktyva panašiai papildys neseniai priimtą [Taksonomijos reglamentą](#)¹⁹ – skaidrumo priemonę, kuria, pateikiant aplinkos atžvilgiu tvarių investicijų į ekonominę veiklą, taip pat

¹⁷ 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje (OL L 317, 2019 12 9, p. 1–16).

¹⁸ Trys Europos priežiūros institucijos 2021 m. vasario 4 d. paskelbė savo galutinę ataskaitą (prieinama <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/three-european-supervisory-authorities-publish-final-report-and-draft-rts>) Komisijai, įskaitant techninių reguliavimo standartų projektą dėl informacijos atskleidimo pagal Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamentą.

¹⁹ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088 (OL L 198, 2020 6 22, p. 13–43).

atitinkančių būtiniosios socialinės apsaugos sąlygą, klasifikaciją²⁰, palengvinamas investicinių sprendimų priėmimas ir padedama spręsti ekologinio manipuliavimo problemą. Teikiama informacija taip pat apima Taksonomijos reglamento 18 straipsnyje nustatytas būtinas apsaugos priemones, t. y. procedūras, kurias įmonės turėtų įdiegti siekdamos užtikrinti, kad vykdant „tvaria“ pripažįstamą ekonominę veiklą būtų laikomasi EBPO rekomendacijų daugiašalėms įmonėms ir Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų, įskaitant aštuoniose Tarptautinės darbo organizacijos Deklaracijoje dėl pagrindinių principų ir teisių darbe nurodytose pagrindinėse konvencijose ir Tarptautinėje žmogaus teisių chartijoje nustatytus principus ir teises. Taksonomijos reglamente, kaip ir NIAD bei pasiūlyme dėl IITTD, įmonėms nenustatyta esminių prievolių, išskyrus viešo informacijos teikimo reikalavimus, o ta informacija gali naudotis investuotojai, skirdami kapitalą įmonėms. Šia direktyva nustatant reikalavimus įmonėms nustatyti nepalankius rizikos veiksnius visoje savo veikloje ir vertės grandinėse galima padėti teikti išsamesnę informaciją investuotojams. Todėl ja papildomas Taksonomijos reglamentas, nes ji turi potencialą toliau padėti investuotojams skirti kapitalą atsakingoms ir tvarioms įmonėms. Be to, Taksonomijos reglamentas (suteikęs investavimui bendrą tvarios ekonominės veiklos sąvokų sistemą) gali būti pagalbinė priemonė įmonėms pritraukti tvarų finansavimą savo taisyklių veiksmų planams ir veiksmų gairėms įgyvendinti.

Ši direktyva papildys [Direktyvą 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos](#)²¹, kuria sukurtas visapusiškas teisinis pagrindas veiksmingai kovoti su fizinių ir juridinių asmenų vykdomu visų formų išnaudojimu Sąjungoje, įskaitant visų pirma priverčiamąjį darbą, seksualinį išnaudojimą, taip pat elgetavimą, vergiją ar į vergiją panašią praktiką, priverstinę tarnystę ar išnaudojimą įtraukiant į nusikalstamą veiką, taip pat organų išėmimą. Ta direktyva taip pat nustatyta juridinių asmenų atsakomybė už joje nurodytas nusikalstamas veikas, kurias tų juridinių asmenų naudai padarė asmuo, einantis vadovaujamas pareigas to juridinio asmens struktūroje, arba kurios galėjo būti padarytos dėl nepakankamos priežiūros ar kontrolės. Direktyvoje 2011/36/ES taip pat numatytos sankcijos juridiniams asmeniui, kuris patraukiamas atsakomybėn.

Ši direktyva taip pat papildys [Direktyvą dėl sankcijų darbdaviams](#)²², kuria uždrausta įdarbinti neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius, įskaitant prekybos žmonėmis aukas. Direktyvoje dėl sankcijų darbdaviams nustatyti būtinieji standartai dėl sankcijų ir kitų priemonių, valstybėse narėse taikytinų darbdaviams, pažeidusiems šią direktyvą.

Ši direktyva dėl tarpsektorinės jos taikymo srities ir plačios įvairaus poveikio tvarumui aprėpties taip pat papildys toliau nurodytas esamas arba planuojamas sektorines ir su

²⁰ Ši taksonomija bus kuriama laipsniškai. Būtinųjų socialinės apsaugos garantijų reikalavimai keliama visoms pagal šią taksonomijos sistemą tinkamoms investicijoms.

²¹ 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR (OL L 101, 2011 4 15, p. 1).

²² 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/52/EB, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai (OL L 168, 2009 6 30).

konkrečiais produktais susijusias ES lygmens priemones dėl vertės grandinės išsamaus patikrinimo.

[Konfliktinių zonų naudingųjų iškasenų reglamentas](#)²³ taikomas keturių konkrečių rūšių naudingosioms iškasenoms ir metalams. Jame iš ES įmonių, dalyvaujančių tiekimo grandinėje, reikalaujama užtikrinti, kad jos importuotų alavą, volframą, tantalą ir auksą tik iš atsakingų ir su konfliktais nesusijusių šaltinių ir įdiegtų konkretesnius išsamaus patikrinimo atlikimo mechanizmus, pavyzdžiui, nepriklausomos trečiosios šalies atliekamą tiekimo grandinės išsamaus patikrinimo auditą. Šios direktyvos išsamaus patikrinimo nuostatos taip pat apima neigiamą poveikį aplinkai; jos bus taikomos ir kitų naudingųjų iškasenų, kurių neapima Konfliktinių zonų naudingųjų iškasenų reglamentas, tačiau dėl kurių daromas neigiamas poveikis žmogaus teisėms, klimatui ir aplinkai, vertės grandinėms.

Komisijos [pasiūlyme dėl Reglamento dėl įtakos miškų naikinimui neturinčių tiekimo grandinių](#)²⁴ dėmesys skiriamas tam tikroms prekėms ir produkcijos tiekimo grandinėms. Jis turi labai konkretų tikslą sumažinti ES vartojimo ir gamybos poveikį miškų naikinimui ir alinimui visame pasaulyje. Jo reikalavimai kai kuriose srityse bus griežtesni, palyginti su bendromis išsamaus patikrinimo prievolėmis pagal šią direktyvą. Juo taip pat nustatomas draudimas pateikti rinkai tam tikras prekes ir iš jų pagamintus produktus, jeigu atliekant išsamų patikrinimą neįmanoma įsitikinti, kad laikomasi reikalavimo dėl teisėtumo ir miškų nenaikinimo. Šis draudimas bus taikomas visiems veiklos vykdytojams, pateikiantiems atitinkamus produktus Sąjungos rinkai, įskaitant ES ir ne ES bet kokios teisinės formos ir dydžio įmones. Taigi, nors abiejų iniciatyvų bendrieji tikslai vieni kitus papildo, konkretūs jų tikslai skiriasi. Ši direktyva papildys minėtą reglamentą dėl įtakos miškų naikinimui neturinčių produktų: ja nustatomas vertės grandinės išsamus patikrinimas dėl veiklos, kurios neapima tas reglamentas, tačiau kurios tiesioginis arba netiesioginis poveikis gali būti miškų naikinimas.

Komisijos [pasiūlymo dėl naujo Baterijų reglamento](#)²⁵ konkretūs tikslai – mažinti visų baterijų gyvavimo ciklo etapų poveikį aplinkai, klimatui ir socialinį poveikį, stiprinti vidaus rinkos veikimą ir užtikrinti vienodas sąlygas taikomomis bendromis taisyklėmis. Jame iš ekonominės veiklos vykdytojų, pateikiančių Sąjungos rinkai didesnės kaip 2 kWh talpos pramonines ar elektra varomų transporto priemonių baterijas (įskaitant į transporto priemones įmontuotas baterijas), reikalaujama, kad jie nustatytų tiekimo grandinės išsamaus patikrinimo politiką. Jame daugiausia dėmesio skiriama tų rūšių žaliavoms, kurių didelė dalis pasaulinėje gamyboje naudojama baterijoms gaminti ir kurios gali daryti neigiamą socialinį poveikį arba

²³ 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/821, kuriuo nustatomos alavo, tantalio, volframo, jų rūdų ir aukso iš konfliktinių ir didelės rizikos zonų Sąjungos importuotojų prievolės dėl išsamaus tiekimo grandinės patikrinimo (OL L 130, 2017 5 19, p. 1–20).

²⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tam tikrų su miškų naikinimu ir alinimu siejamų prekių ir produktų tiekimo Sąjungos rinkai ir jų eksporto iš Sąjungos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 995/2010 (COM(2021) 706 *final*).

²⁵ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl baterijų ir baterijų atliekų, kuriuo panaikinama Direktyva 2006/66/EB ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/1020 (COM/2020/798 *final*).

poveikį aplinkai (tai yra kobaltas, gamtinis grafitas, litis ir nikelis). Ekonominės veiklos vykdytojai turi pateikti atitiktus dokumentus, kad notifikuotosios įstaigos galėtų atlikti trečiosios šalies tikrinimą, ir yra tikrinami nacionalinių rinkos priežiūros institucijų. Ši direktyva papildys Baterijų reglamentą: ja nustatomas vertės grandinės išsamus patikrinimas dėl žaliavų, neįeinančių į to reglamento taikymo sritį, tačiau nereikalaujama sertifikavimo pateikiant produktus ES rinkai.

Būsimos [Tvarių gaminių iniciatyvos \(TGI\)](#) tikslas yra peržiūrėti dabartinę [Ekologinio projektavimo direktyvą](#)²⁶ ir ji plačiau apima gaminių, pateikiamų ES rinkai, tvarumą ir susijusios informacijos skaidrumą.

Šis pasiūlymas bus labai svarbus sprendžiant priverčiamojo darbo naudojimo pasaulinėse vertės grandinėse problemą. Kaip pranešama Komunikate dėl deramo darbo visame pasaulyje²⁷, Komisija rengia naują pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo bus faktiškai uždrausta pateikti Sąjungos rinkai produktus, pagamintus naudojant priverčiamąjį darbą, įskaitant priverčiamąjį vaikų darbą. Naujoji iniciatyva apims tiek ES gaminamus, tiek importuojamus produktus, o kartu su nustatomu draudimu bus taikoma patikima, rizika grindžiama vykdymo užtikrinimo sistema. Naujoji priemonė bus pagrįsta tarptautiniais standartais ir papildys horizontaliąsias ir sektorines iniciatyvas, visų pirma išsamaus patikrinimo prievolės, nustatomas šiuo pasiūlymu.

Ši direktyva nedaro poveikio kitų reikalavimų žmogaus teisių, aplinkos apsaugos ir klimato kaitos srityse taikymui pagal kitus Sąjungos teisės aktus. Jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarautų kito Sąjungos teisės akto, kuriuo siekiama tų pačių tikslų ir kuriuo nustatomos išsamesnės arba konkretnės prievolės, nuostatomis, esant kolizijai viršenybė turėtų būti teikiama to kito Sąjungos teisės akto nuostatomis ir jos turėtų būti taikomos toms konkrečioms prievolėms.

Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis

Ši direktyva yra svarbi siekiant tikslų pagal įvairias esamas ir planuojamas Sąjungos priemones žmogaus teisių, įskaitant darbo teises, ir aplinkos apsaugos srityse.

Laikantis Europos žaliojo kurso, Komisija priskyrė tvaraus įmonių valdymo iniciatyvą prie siekiamų įgyvendinti uždavinių pagal [Žiedinės ekonomikos veiksmų planą](#), [Biologinės įvairovės strategiją](#), [strategiją „Nuo ūkio iki stalo“](#), [cheminių medžiagų strategiją](#), [komunikatą „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“](#) ir [Perėjimo prie tvarios ekonomikos finansavimo strategiją](#).

²⁶ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą (OL L 285, 2009 10 31, p. 10).

²⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl deramo darbo visame pasaulyje siekiant visuotinės teisingos pertvarkos ir tvaraus ekonomikos atsigavimo, COM(2022) 66 *final*.

ES aplinkos apsaugos teisės aktais nustatomi įvairūs aplinkos apsaugos reikalavimai įmonėms ir valstybėms narėms arba apibrėžiami Sąjungos tikslai²⁸. Tačiau tie teisės aktai paprastai netaikomi vertės grandinėms už Sąjungos ribų, kuriose gali būti daroma iki 80–90 proc. ES gamybos žalos aplinkai²⁹. Atsakomybės už aplinkos apsaugą direktyva³⁰ nustatyta atsakomybės už aplinkos apsaugą sistema dėl žalos aplinkai prevencijos ir atitaisymo remiantis principo „teršėjas moka“ taikymu pačių įmonių veiklai. Tačiau ji neapima įmonių vertės grandinių. Šioje direktyvoje su neigiamu poveikiu aplinkai siejama civilinė atsakomybė papildys Atsakomybės už aplinkos apsaugą direktyvos nuostatas.

Ši direktyva papildys ES teisės aktus klimato srityje, įskaitant Europos klimato teisės aktą, kuriuo įtvirtinti Sąjungos klimato srities užmojai: nustatytas tarpinis tikslas iki 2030 m. bent 55 proc. sumažinti grynąjį išmetamą ŠESD kiekį, Europai atsakingai siekiant tikslo iki 2050 m. visiškai neutralizuoti savo poveikį klimatui. Konkrečiau ši direktyva papildys Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinį³¹ ir įvairius pagrindinius jo veiksmus, tokius kaip didesnio energijos vartojimo efektyvumo užmojo ir atsinaujinančiųjų išteklių energetikos tikslų valstybėse narėse iki 2030 m. nustatymas arba ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos atnaujinimas³², kurį reikia pagrįsti gamybos procesų pertvarka platesniu mastu, kad iki 2050 m. būtų pasiektas poveikio klimatui neutralumas visoje ekonomikoje ir vertės grandinėse. Kai kurioms ES įmonių vertės grandinėms už ES ribų Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinys bus tik netiesiogiai taikomas pagal pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą (PADKM)³³, kuriuo siekiama užkirsti kelią anglies dioksido „nutekėjimui“³⁴, nustatant koreguojamąją anglies dioksido kainą

²⁸ Pavyzdžiui, jais nustatomi kai kurių teršalų išmetimo apribojimai, apibrėžiami ES tikslai (kaip antai Europos klimato teisės aktu) arba nustatomi valstybių narių siektini tikslai (pvz., energijos vartojimo efektyvumo), nustatomi valstybių narių išipareigojimai (pvz., dėl natūralių buveinių apsaugos), nustatoma, ką turi apimti kai kurios ekonominės veiklos leidimų suteikimo procedūros (pvz., poveikio aplinkai vertinimas), ir t. t.

²⁹ Žr., pvz., Jungmichel, Norbert, Christina Schampel, Daniel Weiss (2017): *Atlas on Environmental Impacts - Supply Chains – Environmental Impacts and Hot Spots in the Supply Chain*, Adephi/Systain, paskelbta <https://www.adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/Umweltatlas%20Lieferkette%20-%20adelphi-Systain-englisch.pdf>.

³⁰ 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti), (OL L 143, 2004 4 30, p. 56–75).

³¹ Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinį sudaro keli 2021 m. liepos 14 d. Komisijos priimti pasiūlymai, kuriais siekiama atitinkamai pritaikyti ES klimato, energetikos, žemės naudojimo, transporto ir mokesčių politiką, kad grynasis išmetamas ŠESD kiekis būtų iki 2030 m. sumažintas bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu.

³² Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje, Sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo ir Reglamentas (ES) 2015/757 (COM/2021/551 *final*).

³³ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas (COM(2021) 564 *final*).

³⁴ Anglies dioksido nutekėjimas dėl didesnių ES klimato srities užmojų gali lemti bendro išmetamo anglies dioksido kiekio visame pasaulyje didėjimą. Pagal PADKM taikant koreguojamąją anglies dioksido kainą importuojamiems pasirinktų rūšių produktams geležies ir plieno, aliuminio, cemento,

pasirinktiems importuojamiems produktams, kuriems netaikoma anglies dioksido kaina ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje.

Galiojantys [ES teisės aktai sveikatos ir saugos bei pagrindinių teisių srityse](#) yra taikomi labai konkrečiam neigiamam poveikiui (tokiam kaip teisės į privatumą ir duomenų apsaugą pažeidimai, diskriminacija, konkretūs pavojingų medžiagų poveikio sveikatai aspektai, grėsmės darbuotojų saugai ir sveikatai, vaiko teisių pažeidimai ir kt.) Sąjungoje³⁵, tačiau jie nėra visais atvejais taikomi įmonių vertės grandinėms už Sąjungos ribų.

Ši iniciatyva dera su [2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos srities veiksmų planu](#)³⁶, apimančiu Sąjungos ir valstybių narių įsipareigojimą stiprinti savo pastangas aktyviai skatinti tarptautinių atsakingo verslo standartų, tokių kaip JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniai principai ir EBPO rekomendacijos daugiašalėms įmonėms bei išsamaus patikrinimo rekomendacijos, įgyvendinimą. Ji dera su [ES vaiko teisių strategija](#)³⁷, pagal kurią Sąjunga įsipareigoja visiškai netoleruoti vaikų darbo ir užtikrinti, kad vaikų darbo nebūtų ES įmonių tiekimo grandinėse. [2021–2025 m. ES kovos su prekyba žmonėmis strategijoje](#)³⁸ Komisija įsipareigojo pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl tvaraus įmonių valdymo, kuriuo būtų siekiama skatinti tvarų ir atsakingą įmonių elgesį ilguoju laikotarpiu. Šia iniciatyva taip pat padedama siekti Komisijos komunikato dėl deramo darbo visame pasaulyje³⁹, priimamo kartu su šiuo pasiūlymu, tikslų.

Ši direktyva prisidės prie Europos socialinių teisių ramsčio, nes abiem priemonėmis remiamos teisės, pvz., į tinkamas darbo sąlygas⁴⁰. Ji apims ne vien išorės aspektą – ja bus sprendžiamos ir tarptautinių darbo standartų pažeidimų pačioje Sąjungoje (pvz., priverčiamojo darbo atvejų žemės ūkyje) problemos. Todėl ja, kartu su galiojančiu socialiniu *acquis*, taip pat būtų sustiprinta darbuotojų apsauga Sąjungoje ir būtų padedama išvengti pažeidimų ir su jais kovoti valstybėse narėse ir tarp valstybių narių.

elektros energijos ir trąšų sektoriuose, būtų sudaromos vienodos sąlygos ES gaminamiems ir importuojamiems produktams.

³⁵ Pagal ES teisę kiekvienas ES darbuotojas turi tam tikras būtinas su apsauga nuo diskriminavimo dėl lyties, rasės, religijos, amžiaus, negalios ir seksualinės orientacijos susijusias teises ir darbo teises (dėl darbo ne visą darbo laiką, terminuotų darbo sutarčių, darbo valandų, darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais). Žr. santrauką: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/employment_and_social_policy.html?root_default=SUM_1_CODED%3D17&locale=lt.

³⁶ Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas“ (JOIN/2020/5 *final*).

³⁷ Komisijos komunikatas „ES vaiko teisių strategija“ (COM/2021/142 *final*).

³⁸ Komisijos komunikatas dėl ES kovos su prekyba žmonėmis strategijos 2021–2025 m. (COM(2021) 171 *final*).

³⁹ (COM(2022)66 *final*).

⁴⁰ Pavyzdžiui, Europos socialinių teisių ramsčio 10 principas dėl sveikos, saugios ir gerai pritaiktos darbo aplinkos ir Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 7 straipsnio b punktas (žr. šios direktyvos priedą) dėl teisingų ir palankių sąlygų darbe, įskaitant saugias ir sveikas darbo sąlygas.

Taigi, ši direktyva papildys ES reglamentavimo aplinką, kuriai šiuo metu trūksta skaidrios ir nuspėjamos sistemos, taikomos Sąjungos mastu, kuri padėtų ES įmonėms visuose ekonomikos sektoriuose vertinti ir valdyti su tvarumu susijusią riziką ir poveikį dėl pagrindinių rizikos žmogaus teisėms ir aplinkai veiksnių, be kita ko, ir įmonių vertės grandinėse.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

Teisinis pagrindas

Šio pasiūlymo teisinis pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 50 straipsnis ir 114 straipsnis.

SESV 50 straipsnio 1 dalyje ir, visų pirma, SESV 50 straipsnio 2 dalies g punkte numatyta ES kompetencija veikti siekiant įsisteigimo laisvės tam tikros rūšies veikloje, visų pirma „kiek būtina [koordinuojant] apsaugos priemonės, kurių valstybės narės reikalauja iš bendrovių ar firmų, apibūdintų 54 straipsnio antrojoje pastraipoje, imtis narių ir kitų asmenų interesams apsaugoti, ir [siekiant užtikrinti] tokių priemonių lygiavertiškumą Sąjungoje“. To pavyzdys gali būti su bendrovių akcininkų ir kitų suinteresuotųjų subjektų interesų apsauga susijusios koordinavimo priemonės siekiant, kad tokia apsauga būtų lygiavertė visoje Sąjungoje, kai įsisteigimo laisvei kliudo nacionalinių taisyklių skirtumai⁴¹. Šia nuostata galima remtis, jeigu tikslas yra išvengti esamų kliūčių ar būsimų kliūčių įsisteigimo laisvei dėl skirtingos nacionalinės teisės raidos. Keliamo sąlyga, kad tokių kliūčių atsiradimas būtų tikėtinas ir atitinkama priemonė būtų skirta joms išvengti⁴².

Šiuo pasiūlymu nustatomas įmonėms tenkančių tvarumo išsamaus patikrinimo prievolių reglamentavimas, ir kartu jis apima su tuo išsamiau patikrinimu susijusias įmonių direktorių pareigas ir įmonių valdymo sistemas, skirtas išsamiam patikrinimui atlikti. Taigi, šis pasiūlymas susijęs su bendrovės narių ir suinteresuotųjų subjektų interesų apsaugos procesais ir priemonėmis. Dėl tvarumo išsamaus patikrinimo kelios valstybės narės neseniai priėmė teisės aktus⁴³, o kitos šiuo metu vykdo teisėkūrą arba svarsto galimus veiksmus⁴⁴. Be to, pastaruoju metu vis daugiau valstybių narių reglamentuoja šį dalyką reikalaujamos, kad įmonės direktoriai atsižvelgtų į jos veiklos išorinį poveikį⁴⁵, priimant sprendimus teiktų

⁴¹ Primenama, kad pagal tą patį teisinį pagrindą ES jau yra priimti teisės aktai dėl įmonių valdymo priemonių, pvz., pirmoji ir antroji akcininkų teisių direktyvos.

⁴² Žr., pvz., 2006 m. gruodžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą*, C- 380/03, Rink. p. I-11573, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

⁴³ Žr. 3 išnašą. Iš EEE šalių teisės aktus dėl išsamaus patikrinimo yra priėmusi Norvegija.

⁴⁴ Austrija, Belgija, Danija, Suomija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai (platesnę taikymo sritį apimantys teisės aktai dėl atsakingo verslo). Airijoje, Ispanijoje ir Švedijoje išsamaus patikrinimo teisės aktų priėmimo siekiama pilietinės visuomenės kampanijomis. Prie šio pasiūlymo pridėdama poveikio vertinimo 8 priede pateikta išsami valstybių narių ir EEE susijusių teisės aktų ir iniciatyvų apžvalga.

⁴⁵ Prancūzijos *Loi Pacte*.

pirmenybę suinteresuotųjų subjektų interesams⁴⁶ arba paskelbtų politikos deklaraciją dėl įmonės žmogaus teisių apsaugos strategijos⁴⁷. Nors visos valstybės narės siekia remtis esamais tarptautiniais standartais (JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniais principais, EBPO atsakingo verslo standartais), įvairūs nauji ir rengiami įstatymai dėl išsamaus patikrinimo visoje Sąjungoje labai skiriasi, ir tai lemia skirtingus reikalavimus. Kai kurios valstybės narės priėmė arba tikriausiai priims teisės aktus, apsiribojančius vien tam tikrais vertės grandinių tvarumo aspektais⁴⁸. Skiriasi ir ateityje gali dar labiau skirtis teisės aktų subjektinė taikymo sritis, esminiai išsamaus patikrinimo reikalavimai, vykdymo užtikrinimo režimai ir susijusios direktorių pareigos⁴⁹. Galima numanyti, kad kai kurios valstybės narės nuspręs nereglamentuoti šios srities teisės aktais. Taigi, labai skirtingi reikalavimai valstybėse narėse lemia vidaus rinkos susiskaidymą. Tikėtina, kad šis susiskaidymas laikui bėgant didės.

Šis susiskaidymas taip pat gali lemti nevienodas sąlygas įmonėms vidaus rinkoje. Visų pirma, jau taikomi skirtingi reikalavimai įmonėms (ypač turinčioms tarpvalstybinių vertės grandinių) ir jų direktoriams, ir tikėtina, kad tie reikalavimai dar labiau skirsis priklausomai nuo to, kur registruota įmonės buveinė. Taip iškraipoma konkurencija. Be to, priklausomai nuo įmonės veiklos vidaus rinkoje struktūros, kai kurioms įmonėms gali būti vienu metu taikomos dvi ar dar daugiau skirtingų nacionalinių teisinių sistemų, kuriomis reglamentuojamas tvarus įmonių valdymas⁵⁰. Dėl to gali būti dubliuojami reikalavimai ir gali būti sunku jų laikytis, įmonėms gali trūkti teisinio tikrumo arba net gali atsirasti vienu metu taikomų tarpusavyje nesuderinamų teisinių reikalavimų. Kita vertus, kai kurios įmonės gali nepatekti į jokios nacionalinės sistemos taikymo sritį vien todėl, kad neturi pagal nacionalinę teisę reikalingų ryšių su valstybės narės, nustačiusios išsamaus patikrinimo taisykles, jurisdikcija; taip jos įgyja pranašumo prieš konkurentus.

Siūlomu teisės aktu siekiama užkirsti kelią tokioms laisvo judėjimo kliūtims ir konkurencijos iškraipymams ir juos šalinti, suderinant įmonėms keliamus reikalavimus atlikti išsamų patikrinimą dėl jų pačių veiklos, jų patronuojamųjų įmonių ir vertės grandinių bei susijusių direktorių pareigų. Taip bus sudaromos vienodos sąlygos, kai panašaus dydžio įmonėms ir jų direktoriams bus taikomi tie patys įmonių tvaraus valdymo ir įmonių išsamaus patikrinimo priemonių integravimo į jų vidaus valdymo sistemas reikalavimai, taip suteikiant panašią įmonės suinteresuotųjų subjektų interesų apsaugą. Suderintos sąlygos būtų naudingos įsikuriant užsienyje, įskaitant užsienyje įmonių vykdomą veiklą ir daromas investicijas, nes tai padėtų lengviau palyginti įmonių tvarumo reikalavimus ir palengvintų susijusias iniciatyvas, taigi sumažėtų išlaidų.

⁴⁶ Pvz., Nyderlanduose.

⁴⁷ Žr. Vokietijos *Sorgfaltspflichtengesetz*.

⁴⁸ Pavyzdžiui, minėtu Nyderlandų įstatymu nustatomas horizontalusis privalomas išsamus patikrinimas dėl vaikų darbo problemų visoje vertės grandinėje. Austrijoje viena politinė partija pateikė įstatymo dėl socialinės atsakomybės, siekiant kovoti su priverčiamuoju darbu ir vaikų darbu aprangos sektoriuje, projektą.

⁴⁹ Prancūzijos *Loi relative au devoir de vigilance* ir Vokietijos *Sorgfaltspflichtengesetz* labai skiriasi subjektinės taikymo srities esminiai reikalavimai ir vykdymo užtikrinimo tvarka.

⁵⁰ Pavyzdžiui, į Vokietijos įstatymo *Sorgfaltspflichtengesetz* taikymo sritį patenka bet kuri įmonė, Vokietijoje turinti filialą ir ne mažiau kaip 3 000 darbuotojų (nuo 2024 m. – 1 000).

SESV 50 straipsnis yra *lex specialis* dėl priemonių, priimamų siekiant įsisteigimo laisvės. Iš siūlomų priemonių šis teisinis pagrindas taikomas toms, kurios yra dėl įmonių valdymo: tai yra, visų pirma, išsamaus patikrinimo integravimas į įmonių politiką, priemonės dėl įmonių planų, kuriais būtų užtikrintas jų verslo modelio ir strategijos suderinamumas su perėjimu prie tvarios ekonomikos ir visuotinio atšilimo apribojimu iki 1,5 °C pagal Paryžiaus susitarimą, ir susijusios priemonės dėl atlyginimo, taip pat nuostatos dėl direktorių rūpestingumo pareigos ir su išsamaus patikrinimo nustatymu ir priežiūra susijusių direktorių pareigų.

Siekiant, kad apibūdintos vidaus rinkos kliūtys būtų visapusiškai šalinamos, kartu su SESV 50 straipsniu taikoma SESV 114 straipsnio bendroji nuostata. Pagal SESV 114 straipsnį nustatomos priemonės, kuriomis suderinamos valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos siekiant vidaus rinkos sukūrimo ir veikimo. Sąjungos teisės aktų leidėjas gali remtis SESV 114 straipsniu visų pirma tada, kai nacionalinių taisyklių skirtumai gali kliudyti pagrindinėms laisvėms ar iškraipyti konkurenciją, taip darydami tiesioginį poveikį vidaus rinkos veikimui.

Kaip išdėstyta pirmiau, tvaraus įmonių valdymo ir išsamaus patikrinimo prievolių nacionalinių taisyklių skirtumai daro tiesioginį poveikį vidaus rinkos veikimui, ir, tikėtina, ateityje šis poveikis didės. Šis teisės aktas yra susijęs ne tik su SESV 50 straipsnio reglamentuojamais dalykais, bet ir su kitomis vidaus rinkos kūrimo ir veikimo sritimis. Visų pirma, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas nesiimtų veiksmų, neproporcingai padidėtų nauda, siejama su gamyba ir prekių bei paslaugų judėjimu ten, kur pagal esamą jurisdikciją nėra išsamaus patikrinimo sistemų arba tokių sistemų reikalavimai yra mažiau griežti, arba nauda tų jurisdikcijų teritorijose įsisteigusioms įmonėms, ir tai darytų reikšmingą poveikį prekių ir paslaugų judėjimui. Be to, prekes tiekiančios arba paslaugas teikiančios įmonės, ypač MVL, susidurtų su skirtingomis taisyklėmis ir skirtingais klientų įvairiose valstybėse narėse lūkesčiais. Pavyzdžiui, pagal vienos valstybės narės teisę iš tiekėjo gali būti reikalaujama, kad būtų atliekami trečiosios šalies auditai, o kita valstybė narė iš to paties tiekėjo gali reikalauti, kad jis dalyvautų pripažintose pramonės programose ir daugiašalėse suinteresuotųjų subjektų iniciatyvose. Gali būti taip, kad viena valstybė narė iš įmonės reikalautų atlikti išsamų patikrinimą dėl įtvirtintų verslo santykių, o kitos valstybės narės reikalavimai apimtų tik tiesioginius tiekėjus. Dėl to atsirastų ir daugiau įvairių iš dalies nesuderinamų reikalavimų, iškraipiančių laisvą prekių ir paslaugų judėjimą Sąjungoje.

Galima prognozuoti, kad šie iškraipymai ir poveikis ilgainiui didėtų, vis daugiau valstybių narių priimant skirtingus nacionalinius įstatymus, arba gali būti net pradėta lenktyniauti dėl žemesnių standartų priimant būsimus teisės aktus dėl išsamaus patikrinimo.

Iškraipymai siejasi ir su civiline atsakomybe tuo atveju, kai žalos padaroma įmonės vertės grandinėje. Į kai kurias nacionalines teises sistemas dėl išsamaus patikrinimo yra įtraukta aiški civilinės atsakomybės už išsamaus patikrinimo nevykdymą tvarka, o kitose sistemose aiškiai nustatyta, kad konkrečios civilinės atsakomybės tvarkos nenumatoma⁵¹. Kelios įmonės

⁵¹ Prancūzijos *Loi relative au devoir de vigilance* apima nuostatą dėl civilinės atsakomybės. Vokietijos *Sorgfaltspflichtengesetz* paaiškinta, kad jokios civilinės atsakomybės už šiame įstatyme nustatytos

buvo patrauktos į teismą dėl neigiamo poveikio, padaryto jų patronuojamųjų įmonių ar vertės grandinių lygmeniu, arba nesugebėjimo to poveikio išvengti. Tokios bylos šiuo metu sprendžiamos vadovaujantis skirtingomis taisyklėmis. Nesant bendrų taisyklių, skirtingos nacionalinės atsakomybės sistemos gali lemti skirtingus rezultatus priklausomai nuo to, ar yra nuosavybės kontrolė (patronuojamųjų įmonių atveju) arba faktinė kontrolė (pagal tiesiogines sutartis arba kai įmonė galėtų vykdyti kontrolę naudodamasi pakopiniu sutarčių sudarymu arba kitokiu svertu netiesioginiuose verslo santykiuose). Šis susiskaidymas lemtų konkurencijos iškraipymus vidaus rinkoje, nes įmonei, įsikūrusiai vienoje valstybėje narėje, būtų pateikiami reikalavimai atlyginti jos vertės grandinėje padarytą žalą, o kita įmonė, dalyvaujanti toje pačioje vertės grandinėje, dėl skirtingų nacionalinių taisyklių nepatirtų šios su finansais ir reputacija susijusios rizikos.

Pagal siūlomą civilinės atsakomybės tvarką būtų aišku, kurios taisyklės taikomos tuo atveju, kai padaroma žalos dėl pačios įmonės veiklos ar jos patronuojamųjų įmonių ir tiesioginių bei netiesioginių verslo santykių lygmeniu jos vertės grandinėje. Be to, siūloma nuostata dėl taikytinos teisės būtų užtikrintas suderintų taisyklių, įskaitant civilinės atsakomybės taisykles, taikymas ir tais atvejais, kai susijusiam reikalavimui taikytina teisė kitaip būtų ne valstybės narės teisė. Todėl bus labai svarbu užtikrinti būtinas vienodas sąlygas.

Subsidiarumas

Visų pirma, šios srities reglamentavimas vien valstybių narių teisės aktais neatrodo pakankamas ir efektyvus. Sprendžiant konkrečias tarpvalstybinio masto problemas, tokias kaip tarša, klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas ir kt., savarankiškiems veiksams kyla kliūčių, jei veiksmų nesiima kitos valstybės narės. Nesitikima, kad tarptautinius įsipareigojimus būtų įmanoma įvykdyti vien atskirų valstybių narių veiksmais, pvz., pasiekti tikslus pagal UNFCCC⁵² Paryžiaus klimato susitarimą, Biologinės įvairovės konvenciją ir kitus daugiašalius aplinkos apsaugos susitarimus. Be to, rizika dėl neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai įmonių vertės grandinėse dažnai turi tarpvalstybinį poveikį (pvz., tarša, tarpvalstybinės tiekimo ir vertės grandinės).

Antra, daug įmonių vykdo veiklą ES mastu arba visame pasaulyje; vertės grandinės plečiasi į kitas Sąjungos valstybes nares ir vis labiau į trečiąsias valstybes. Instituciniams investuotojams iš užsienio priklauso didelė dalis (38 proc.⁵³) didžiųjų Europos biržinių bendrovių rinkos kapitalizacijos, taigi daugelis bendrovių nuosavybės teise priklauso užsienio subjektams, ir jų veiklai įtakos turi (ne)reglamentavimas kai kuriose valstybėse. Tai viena iš priežasčių, dėl kurių įmonės lyderės šiuo metu atrodo nelinkusios imtis tolesnių veiksmų

prievolės pažeidimą nėra ir jis nedaro poveikio bendrosioms taisyklėms dėl atsakomybės. Be to, nacionalinės teisės aktai dėl civilinės atsakomybės nėra suderinti.

⁵² Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija.

⁵³ Šis skaičius gautas iš Antrosios akcininkų teisių direktyvos poveikio vertinimo.

tvarumo klausimams spręsti, be kita ko, savo vertės grandinėse⁵⁴, ir prašo sudaryti vienodas sąlygas tarpvalstybiniu mastu.

Trečia, visoje vidaus rinkoje ir už jos ribų veikiančių įmonių tvariam augimui užtikrinti reikalingas teisinis tikrumas ir vienodos sąlygos. Kai kurios valstybės narės neseniai priėmė teisės aktus dėl išsamaus patikrinimo⁵⁵, o kitos šiuo metu vykdo teisėkūrą arba svarsto galimus veiksmus⁵⁶. Šiuo metu galiojančios ir rengiamos valstybių narių taisyklės lemia ir ateityje toliau lemtų skirtingus reikalavimus, todėl kyla neefektyvumo ir nevienodų sąlygų rizika. Skirtingi įstatymai dėl išsamaus patikrinimo turi reikšmingą netiesioginį poveikį tiekėjams, vykdančiams tiekimą įvairioms įmonėms, kurioms taikomi skirtingi teisės aktai, nes nustatytos prievolės praktiškai perkeliamos į sutarčių sąlygas. Jeigu išsamaus patikrinimo reikalavimai reikšmingai skiriasi tarp valstybių narių, tai lemia teisinį netikrumą, bendrosios rinkos susiskaidymą, papildomas išlaidas ir sudėtingesnes sąlygas įmonėms ir jų investuotojams užsienyje, taip pat kitiems suinteresuotiesiems subjektams. ES veiksmas galima to išvengti, todėl jie turi pridėtinės vertės.

Galiausiai, palyginti su pavieniais valstybių narių veiksmais, ES intervencija gali užtikrinti tvirtą Europos poziciją formuojant politiką pasauliniu lygmeniu⁵⁷.

Proporcingumo principas

Įmonėms tenkanti reikalavimų laikymosi išlaidų našta derinta atsižvelgiant į įmonių dydį, prieinamus išteklius ir rizikos profilį. Įmonėms reikės imtis tik tinkamų, neigiamo poveikio dydžiui ir tikimybei proporcingų ir įmonei pagrįstai prieinamų priemonių, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes, įskaitant ekonomikos sektoriaus ir konkrečių verslo santykių specifiką ir su jais susijusią įmonės įtaką, taip pat poreikį užtikrinti veiksmų prioritetų nustatymą. Kaip išsamiau aiškinama toliau, šiuo tikslu apribota materialinė ir subjektinė taikymo sritys, taip pat vykdymo užtikrinimo nuostatos.

Nustatant išsamaus patikrinimo prievolių „subjektinę taikymo sritį“ (t. y. kurios įmonių kategorijos apimamos), išsamaus patikrinimo prievolė netaikoma mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) ir prie jų priskiriamoms labai mažoms įmonėms (jos sudaro apie 99 proc. visų įmonių Sąjungoje). Šios kategorijos įmonių finansinė ir administracinė našta, susijusi su

⁵⁴ Pvz., maisto gamintojas „Danone“ neseniai buvo investuotojų priverstas sumažinti sąnaudas dėl nepakankamo pelningumo trumpuoju laikotarpiu; žr. straipsnį *Can Anglo-Saxon activist investors whip Danone into shape?* (<https://www.economist.com/business/2021/02/20/can-anglo-saxon-activist-investors-whip-danone-into-shape>).

⁵⁵ Žr. 3 išnašą.

⁵⁶ Žr. 44 išnašą.

⁵⁷ Jungtinių Tautų žmogaus teisių taryba 2014 m. nusprendė sudaryti neribotos sudėties tarpvyriausybinių darbo grupę (OEIGWG) dėl žmogaus teisių tarptautinių bendrovių ir kitų verslo įmonių veikloje; jai suteikti įgaliojimai parengti tarptautinę teisiškai privalomą priemonę, kuria tarptautinėje žmogaus teisių teisėje būtų reglamentuojama tarptautinių bendrovių ir kitų verslo įmonių veikla. 2021 m. OEIGWG paskelbė trečią peržiūrėtą teisiškai privalomos priemonės, skirtos žmogaus teisėms verslo veiklos srityje, projektą, apimančią išsamaus patikrinimo priemones ir įmonių atsakomybę už žmogaus teisių pažeidimus.

išsamaus patikrinimo proceso nustatymu ir įgyvendinimu, būtų gana didelė. Dauguma jų dar neturi įdiegtų išsamaus patikrinimo mechanizmų, neturi susijusių praktinių žinių ar specialistų, ir išsamaus patikrinimo išlaidos joms turėtų neproporcingai didelį poveikį. Vis dėlto joms teks patirti tam tikras sąnaudas ir našą dėl palaikomų verslo santykių su įmonėmis, patenkančiomis į šios direktyvos taikymo sritį, nes numatoma, kad didelės įmonės reikalavimus perkels savo tiekėjams. Todėl reikės imtis paramos priemonių padedant MVĮ stiprinti savo veiklos ir finansinius pajėgumus. Įmonės, kurių verslo partnerės yra MVĮ, taip pat turi padėti joms laikytis išsamaus patikrinimo reikalavimų, jei dėl tokių reikalavimų kiltų pavojus MVĮ gyvybingumui. Be to, finansų sektoriaus vertės grandinė neapima MVĮ, gaunančių paskolą, kreditą, finansavimą, draudimą ar perdraudimą. Kartu yra taip, kad pavienių MVĮ neigiamo poveikio tvarumui rizika paprastai būna mažesnė negu didesnių įmonių. Todėl labai didelėms įmonėms⁵⁸ bus taikoma visapusiško išsamaus patikrinimo prievolė, taip pat dėl to, kad daugelis iš jų jau turi tam tikrus susijusius procesus, pvz., dėl pareigų teikti ataskaitas. Visų pirma, pagal pasirinktus apyvartos kriterijus bus išskirtos tos iš jų, kurių poveikis Sąjungos ekonomikai yra didžiausias. Be to, šia direktyva nustatomos priemonės, kad būtų ribojamas tų didelių įmonių naštos perkėlimas smulkesniems tiekėjams vertės grandinėje ir kad MVĮ būtų taikomi teisingi, pagrįsti, nediskriminaciniai ir proporcingi reikalavimai.

Iš mažesnę apyvartą ir mažiau darbuotojų turinčių įmonių⁵⁹ išsamaus patikrinimo prievolė tenka tik toms įmonėms, kurios veikia ypač didelio poveikio sektoriuose ir kurioms tuo pat metu taikomos esamos sektorinės EBPO rekomendacijos⁶⁰. Be to, nors EBPO rekomendacijos apima finansų sektorių, jis dėl savo specifikos nepriskiriamas prie didelio poveikio sektorių. Šiuo ribojimu siekiama subalansuoti interesą pasiekti direktyvos tikslus su interesu kuo labiau sumažinti įmonių finansinę ir administracinę našą. Šių įmonių išsamaus patikrinimo prievolė bus supaprastinta, nes jos skirs dėmesį tik tokiam dideliame neigiamame poveikiui, kuris yra svarbus jų sektoriuje. Be to, išsamaus patikrinimo prievolė joms bus pradėta taikyti tik praėjus dvejimėms metams po šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos – taip bus laiko sukurti reikiamus procesus ir procedūras ir pasinaudoti pramonės bendradarbiavimu, technologine plėtra, standartais ir kitomis priemonėmis, kurias taikyti, tikėtina, paskatins ankstesnis didesnėms bendrovėms nustatytas įgyvendinimo terminas.

Tiek, kiek ši direktyva taikoma ir trečiųjų valstybių įmonėms, kriterijai, pagal kuriuos apibrėžiamos taikymo ES ir ne ES įmonėms sritys, nėra tie patys, tačiau jais užtikrinama, kad trečiųjų valstybių įmonėms nebūtų labiau tikėtina patekti į taikymo sritį. Joms taikoma grynosios apyvartos slenkstinė riba (1 grupės įmonėms – 150 mln. EUR, 2 grupės įmonėms –

⁵⁸ Didelės akcinės bendrovės, kurių darbuotojų skaičius viršija 500 ir grynoji apyvarta viršija 150 mln. EUR.

⁵⁹ Didelės akcinės bendrovės, kurių darbuotojų skaičius viršija 250 ir grynoji apyvarta viršija 40 mln. EUR, tačiau neviršija atitinkamai 500 darbuotojų ir 150 mln. EUR grynosios apyvartos ribų, ir analogišką teisinę formą turinčios trečiųjų valstybių įmonės, kurių grynoji apyvarta ES yra 40–150 mln. EUR.

⁶⁰ EBPO parengė tokias sektorines rekomendacijas siekdama skatinti veiksmingai laikytis EBPO rekomendacijų daugiašalėms įmonėms. Žr. sektorialių rekomendacijų dokumentų sąrašą: <http://mneguidelines.oecd.org/sectors/>.

40 mln. EUR), tačiau visa ši apyvarta turi būti susidariusi Sąjungoje. Kita vertus, kad ES įmonės patektų į taikymo sritį, jų pasaulinė grynoji apyvarta turi siekti 150 mln. EUR, be to, jos turi atitikti darbuotojų kriterijų (1 grupės įmonėse – daugiau kaip 500, 2 grupės įmonėse – daugiau kaip 250 darbuotojų). Toks taikomų kriterijų skirtumas yra pateisinamas dėl šių priežasčių:

- ES apyvartos kriterijumi, taikomu trečiųjų valstybių įmonėms, nustatomas jų ryšys su ES. Įtraukti tik apyvartą Sąjungoje yra pagrįsta todėl, kad tokia tinkamai parinkta slenkstine riba nustatomas trečiųjų valstybių įmonių teritorinis ryšys su Sąjunga dėl poveikio, kurį šių įmonių veikla gali turėti ES vidaus rinkai, o to pakanka, kad trečiųjų valstybių įmonėms būtų taikoma Sąjungos teisė.
- Be to, Ataskaitų pagal šalis teikimo direktyvoje, kuria iš dalies pakeista Apskaitos direktyva, jau yra nustatyti grynosios apyvartos apskaičiavimo metodai ne ES įmonėms, nors nėra atitinkamos metodikos trečiųjų valstybių įmonių darbuotojų skaičiui nustatyti. Su Prancūzijos įstatymu dėl išsamaus patikrinimo susijusi patirtis rodo, kad, nesant bendros darbuotojo apibrėžties⁶¹, sunku apskaičiuoti darbuotojų skaičių (visame pasaulyje), o tai kliudo nustatyti, kurios trečiųjų valstybių įmonės patenka į taikymo sritį, taigi veiksmingai užtikrinti taisyklių laikymąsi.
- Taikant tiek darbuotojų, tiek apyvartos kriterijus ES įmonėms, būtų užtikrintas didesnis suderinimas su pasiūlymu dėl Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos, kuri turėtų būti taikoma ES įmonių informacijos teikimui apie išsamaus patikrinimo priemones ir politiką.
- Nors ši direktyva bus taikoma maždaug 13 000 ES įmonių⁶², Komisijos skaičiavimais, ji bus taikoma tik maždaug 4 000 trečiųjų valstybių įmonių⁶³. Nėra tikėtina, kad darbuotojų skaičiaus slenkstinės ribos taikymas, įtraukiant ES įmones į taikymo sritį, reikšmingai pakeis konkurencines sąlygas ES vidaus rinkoje: net jei ES įmonėms bus kartu taikomi abu dydžio kriterijai, vis vien į taikymo sritį pateks ir santykinai mažesnės įmonės, palyginti su ne ES įmonėmis, patenkančiomis į taikymo sritį, – taip yra todėl, kad jų atveju reikia atsižvelgti į visą įmonės pasaulinę grynąją apyvartą.

Galiausiai, didelės trečiųjų valstybių įmonės, turinčios didelę apyvartą Sąjungoje, turi pajėgumų atlikti išsamų patikrinimą ir jis joms suteiks pranašumų, kurie, atlikus išsamų patikrinimą, bus naudingi joms vykdant veiklą ir kitur. Visais kitais atžvilgiais išsamaus patikrinimo taisyklės trečiųjų valstybių įmonėms taikomos taip pat kaip atitinkamoms ES įmonėms (pvz., taikoma tvarka įmonėms, veikiančioms didelio poveikio sektoriuose, ir

⁶¹ Dėl Sąjungos žr., pvz., 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacijos dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo (2003/361/EB) (OL L 124, 2003 5 20, p. 36) 5 straipsnį.

⁶² 1 grupėje – 9 400 įmonių, 2 grupėje – 3 400 įmonių.

⁶³ 1 grupėje – 2 600 įmonių, 2 grupėje – 1 400 įmonių. Metodika, naudota tokių trečiųjų valstybių įmonių skaičiui nustatyti, paaiškinta pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

vienodas taikymo pradžios laikotarpis toms įmonėms). Direktorių pareigų derinimas taikomas tik ES įmonėms, taigi trečiųjų valstybių įmonėms taikomos prievolės bus labiau ribotos.

Materialinė taikymo sritis yra orientuota ir struktūrizuota daugiausia pagal įmonių išsamaus patikrinimo prievolę ir apima žmogaus teises ir tą neigiamą poveikį aplinkai, kuris gali būti aiškiai apibrėžtas pasirinktose tarptautinėse konvencijose. Siūlomomis direktorių pareigomis užtikrinamas glaudus ryšys su išsamaus patikrinimo prievolėmis, todėl jos yra reikalingos, kad išsamus patikrinimas būtų veiksmingas. Nustatant direktorių pareigas taip pat paaiškinama, kokie lūkesčiai keliami direktoriams dėl jų rūpestingumo pareigos laikymosi veikiant įmonės interesų labui.

Siekiant šios iniciatyvos tikslų, labai svarbu veiksmingai užtikrinti išsamaus patikrinimo prievolės vykdymą. Šioje direktyvoje bus numatyta derinti sankcijas ir civilinę atsakomybę.

Kalbant apie privatųjį vykdymo užtikrinimą per civilinę atsakomybę, pasirenkamas skirtingas požiūris, viena vertus, į pačios įmonės ir jos patronuojamųjų įmonių veiklą, ir, kita vertus, į jos verslo santykius. Visų pirma, civilinė atsakomybė siejama tik su įtvirtintais verslo santykiais, kurių atžvilgiu įmonė (dėl jų intensyvumo ar trukmės) tikisi ilgalaikiškumo ir kurie nėra nereikšmingas ar tik papildomas įmonės vertės grandinės elementas. Įmonė neturėtų būti atsakinga už tai, kad neišvengė arba nesustabdė žalos savo netiesioginių verslo santykių lygmeniu, jeigu ji naudojosi pakopiniu sutarčių sudarymu ir suteiktomis garantijomis ir ėmėsi priemonių patikrinti, ar yra atitiktis tiems reikalavimams, nebent to konkretaus atvejo aplinkybėmis būtų nepagrįsta tikėtis, kad realūs veiksmai, kurių imtasi, įskaitant atitikties tikrinimą, būtų pakankami siekiant užkirsti kelią neigiamam poveikiui arba jį sušvelninti, sustabdyti ar kuo labiau sumažinti. Be to, vertinant atsakomybės buvimą ir apimtį, reikia deramai atsižvelgti į įmonės pastangas (kiek jos tiesiogiai susijusios su daroma žala) imtis bet kokių taisomųjų veiksmų, kurių iš jos reikalauja priežiūros institucija, bet kokias daromas susijusias investicijas ir bet kokią teikiamą tikslinę paramą, taip pat bet koki bendradarbiavimą su kitais subjektais sprendžiant neigiamo poveikio savo vertės grandinėse problemas.

Tokiu požiūriu į civilinę atsakomybę taip pat bus sumažinta perteklinio bylinėjimosi rizika.

Su išsamaus patikrinimo prievolės vykdymo viešuoju užtikrinimu susijusios priemonės neviršija to, kas būtina. Šioje direktyvoje išaiškinama, kad bet kokia sankcija už išsamaus patikrinimo prievolių nevykdymą turi būti proporcinga. Jeigu viešosios institucijos, tiriančios, kaip įmonė laikosi šios direktyvos, nustato neatitiktį, jos pirmiausia turėtų suteikti tai įmonei tinkamą laikotarpį imtis taisomųjų veiksmų. Direktyvoje numatomos kelios sankcijos, kurios turėtų būti taikomos visose valstybėse narėse, tačiau valstybėms narėms paliekama pačioms pasiekti proporcingą vykdymo užtikrinimo procesą pagal nacionalinę teisę. Kai skiriamos piniginės nuobaudos, jos nustatomos pagal įmonės apyvartą, kad būtų užtikrintas proporcingas jų dydis.

Be to, Sąjunga, nacionalinės vyriausybės, regionų ir vietos valdžia nepatirtų nereikalingų išlaidų dėl šios direktyvos. Direktyvoje valstybėms narėms bus palikta laisvė savo nuožiūra organizuoti vykdymo užtikrinimą. Priežiūrą gali vykdyti jau esamos institucijos. Siekiant sumažinti sąnaudas (pvz., susijusias su įvairiose valstybėse narėse veikiančių trečiųjų valstybių įmonių priežiūra) ir gerinti priežiūrą, koordinavimą, tyrimus ir keitimąsi informacija, Komisija sukurs Europos priežiūros institucijų tinklą.

Šia direktyva sudaromos sąlygos įmonėms bendradarbiauti, naudotis pramonės programomis ir daugiašalėmis suinteresuotųjų subjektų iniciatyvomis, kad būtų sumažintos įmonių reikalavimų laikymosi pagal šią direktyvą išlaidos.

Priemonės pasirinkimas

Kadangi SESV 50 straipsnis yra teisinis pagrindas pagal bendrovių teisę priimamiems teisės aktams dėl bendrovių narių ir kitų asmenų interesų apsaugos siekiant, kad tokia apsauga būtų lygiavertė visoje Sąjungoje, siūloma priemonė yra direktyva. SESV 50 straipsnyje reikalaujama, kad Europos Parlamentas ir Taryba veiktų priimdami direktyvas.

Komisija priima deleguotuosius aktus, kuriais nustatomi kriterijai dėl trečiųjų valstybių įmonių teikiamos informacijos apie išsamų patikrinimą.

Siekdama teikti paramą įmonėms ir valstybių narių institucijoms dėl to, kaip įmonės turėtų vykdyti joms tenkančias išsamaus patikrinimo prievoles, Komisija, prireikus konsultuodamasi su atitinkamomis Europos organizacijomis, tarptautinėmis organizacijomis, turinčiomis kompetenciją išsamaus patikrinimo vykdymo srityje, ir kitais subjektais, gali parengti gairių. Gairėmis taip pat gali būti nustatomos neprivalomos pavyzdinės sutarties sąlygos, kuriomis įmonės galėtų naudotis perduodamos atitinkamą prievolę vertės grandinėje.

Be to, remdamasi esamais ES veiksmiais ir priemonėmis Komisija gali nustatyti kitas paramos priemones, kuriomis būtų remiamas išsamaus patikrinimo vykdymas Sąjungoje ir trečiosiose valstybėse: be kita ko, sudaryti palankias sąlygas bendromis suinteresuotųjų subjektų iniciatyvomis padėti įmonėms vykdyti savo prievoles, ir kitais būdais remti MVĮ, kurioms turi poveikį ši direktyva. Tai taip pat galima papildyti ES vystomojo bendradarbiavimo priemonėmis teikiant paramą trečiųjų valstybių vyriausybėms, taip pat gamintojų grandies ekonominės veiklos vykdytojams trečiosiose valstybėse, kad būtų sprendžiamos problemos, susijusios su jų veiklos ir verslo santykių gamintojų grandies rinkoje neigiamu poveikiu žmogaus teisėms ir aplinkai.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Vadovaujantis geresnio reglamentavimo gairėmis, kelis kartus organizuota konsultavimosi veikla:

- įžanginis poveikio vertinimas (veiksmų gairės), kurio metu gauta 114 atsiliepimų;

- viešos konsultacijos⁶⁴, kurių metu gautas 473 461 atsakymas ir 122 785 piliečių parašai, kurių dauguma pateikta per kampanijas naudojant iš anksto užpildytus klausimynus, taip pat 149 pozicijų dokumentai;
- specialios konsultacijos su socialiniais partneriais;
- keli praktiniai seminarai ir susitikimai su suinteresuotosiomis šalimis, pvz., bendrovių teisės ekspertų neformalios grupės (ICLEG), kurią sudaro daugiausia bendrovių teisės akademinės srities specialistai, susitikimai su valstybių narių atstovais Bendrovių teisės ekspertų grupėje (CLEG), ir
- konferencijos ir susitikimai su verslo asociacijomis, pavienėmis įmonėmis, įskaitant mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) atstovus, pilietine visuomene, įskaitant nevyriausybinės ir ne pelno organizacijas, taip pat tarptautinėmis organizacijomis, kaip antai EBPO.

Apskritai, vykdant konsultavimosi veiklą paaiškėjo, kad suinteresuotosios šalys iš esmės plačiai pripažįsta ES išsamaus patikrinimo teisinės sistemos poreikį⁶⁵. Visų pirma, visų grupių didelės įmonės prašė, kad išsamaus patikrinimo sritis būtų labiau suderinta ir taip būtų padidintas teisinis tikrumas ir sudarytos vienodos sąlygos. Piliečiai ir pilietinės visuomenės asociacijos laikė dabartinę reglamentavimo sistemą neveiksminga užtikrinant įmonių atskaitomybę už neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai.

Dauguma respondentų per viešas konsultacijas, įskaitant daugumą dalyvavusių valstybių narių, pritarė tam, kad būtų laikomasi horizontalaus, o ne sektorinio ar teminio požiūrio į išsamų patikrinimą⁶⁶. Įmonės nurodė, kad baiminasi rizikos patekti į nepalankią konkurencinę padėtį, palyginti su trečiųjų valstybių įmonėmis, neturinčiomis tokių pačių prievolių. Todėl dauguma respondentų sutiko, kad išsamaus patikrinimo taisyklės turėtų būti taikomos ir trečiųjų valstybių įmonėms, kurios nėra įsisteigusios ES, tačiau kurios ES vykdo tam tikro masto veiklą⁶⁷.

Dėl kartu su privaloma išsamaus patikrinimo pareiga taikomo vykdymo užtikrinimo mechanizmo dauguma dalyvių visose suinteresuotųjų šalių grupėse, pateikusiose atsakymus per viešas konsultacijas, nurodė, kad tinkamiausia galimybė yra vykdyti kompetentingų

⁶⁴ Viešų konsultacijų dėl tvaraus įmonių valdymo iniciatyvos santrauka pateikta https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance/public-consultation_lt.

⁶⁵ Pavyzdžiui, atsakymuose, gautuose per viešas konsultacijas, poreikiui imtis veiksmų pritarė 95,9 proc. NVO, 68,4 proc. įmonių (75,5 proc. didelių įmonių, 58,7 proc. MVI) ir 59,6 proc. verslo asociacijų.

⁶⁶ Pirmenybę horizontaliam požiūriui teikė 97,2 proc. NVO, o tokių įmonių apskritai buvo 86,8 proc., įskaitant MVI (81,8 proc.) ir verslo asociacijas (85,3 proc.). Tokio požiūrio laikėsi ir valstybėms narėms atstovavę respondentai.

⁶⁷ Su šiuo teiginiu sutiko 97 proc. respondentų (96,1 proc. NVO, 96,5 proc. verslo asociacijų ir 93,8 proc. įmonių, tarp jų 86,4 proc. MVI). Su šiuo teiginiu sutinka ir visi valstybių narių respondentai.

nacionalinių institucijų priežiūrą, taikant ES bendradarbiavimo ir koordinavimo mechanizmą⁶⁸.

Dauguma respondentų visose suinteresuotųjų šalių grupėse manė, kad, pasirinkus galimybę nustatyti privalomas taisykles su siektiniais tikslais, susijusios sąnaudos būtų didžiausios, tačiau taip pat apskritai būtų gauta daugiausia naudos. Nors dauguma respondentų išvelgė teigiamą poveikį trečiosioms valstybėms, dalis respondentų baiminasi išsamaus patikrinimo taisyklių galimo neigiamo poveikio trečiosioms valstybėms tuo atveju, jeigu įmonės, investuojančios trečiosiose valstybėse, kuriose nepakankamai užtikrinamos žmogaus teisės (įskaitant socialines ir darbo teises) ir aplinkos apsauga, būtų priverstos pasitraukti iš tų valstybių.

Išsami informacija apie konsultavimosi strategiją ir konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis išvadas pateikta poveikio vertinimo ataskaitos 2 priede.

Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas

Siekdama pagrįsti įvairių galimybių analizę, Komisija sudarė sutartis su išorės ekspertais dėl paramos atlikti tyrimą dėl išsamaus patikrinimo reikalavimų tiekimo grandinėje⁶⁹ ir tyrimą dėl direktorių pareigų ir tvaraus įmonių valdymo⁷⁰. Šie ekspertai dirbo glaudžiai bendradarbiaudami su Komisija įvairiuose tyrimo etapuose.

Be šių pagalbinių tyrimų, papildomų tiriamųjų duomenų gauta remiantis literatūros tyrimais ir atsakymais per konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais.

Kartu su minėtais pagalbiniais tyrimais, ekspertų grupių susitikimais ir konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais Komisija taip pat skyrė daug dėmesio susijusiai Europos Parlamento rezoliucijai ir Tarybos išvadoms. 2021 m. kovo 10 d. Europos Parlamento rezoliucijoje Komisijai pateikta rekomendacijų dėl įmonių išsamaus patikrinimo ir įmonių atskaitomybės ir Komisija paraginta pasiūlyti ES taisykles dėl visapusiško įmonių išsamaus patikrinimo prievolės. 2020 m. gruodžio 1 d. Tarybos išvadose dėl žmogaus teisių ir deramo darbo pasaulinėse tiekimo grandinėse Komisija paraginta pateikti pasiūlymą dėl ES teisinės sistemos tvaraus įmonių valdymo srityje, kuri apimtų tarpsektorinio įmonių išsamaus patikrinimo pasaulinėse vertės grandinėse prievoles.

⁶⁸ Kitos galimybės, kurioms pritarta, buvo teisminis vykdymo užtikrinimas, remiantis atsakomybe (49 proc.), ir kompetentingų nacionalinių institucijų priežiūros vykdymas remiantis skundais dėl veiksmingų sankcijų nesilaikymo (44 proc.).

⁶⁹ Žr. nuorodą 8 išnašoje.

⁷⁰ Europos Komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas, *Study on directors' duties and sustainable corporate governance: final report*, Leidinių biuras, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>. <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>.

Poveikio vertinimas

Poveikio vertinime pateiktoje analizėje iš plačios perspektyvos nagrinėta problema, kylanti dėl poreikio didinti tvarumą įmonių valdymo ir vadybos sistemose, išskiriant du aspektus: 1) įmonių rizikos valdymo sistemose ir sprendimuose nepakankamai atsižvelgiama į suinteresuotųjų subjektų interesus ir su suinteresuotaisiais subjektais susijusią (tvarumo) riziką įmonėms; 2) įmonės nepakankamai švelnina savo neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai ir neturi pakankamų valdymo ir vadybos sistemų ir priemonių savo žalingam poveikiui švelninti.

Apsvarsčius įvairias politikos galimybes, daugiausia įmonių išsamaus patikrinimo prievolės ir direktorių pareigų srityse, poveikio vertinime pasiūlytas tinkamiausias politikos galimybių rinkinys, kurį sudarė trys elementai: įmonių išsamus patikrinimas, direktorių pareigos ir atlyginimas; šie elementai vienas kitą papildo.

Poveikio vertinimo projektas 2021 m. balandžio 9 d. pateiktas Komisijos Reglamentavimo patikros valdybai. Valdybai pateikus neigiamą nuomonę, 2021 m. lapkričio 8 d. jai pateiktas peržiūrėtas poveikio vertinimas siekiant gauti antrą nuomonę. Atkreipusi dėmesį į ataskaitoje atliktus reikšmingus pakeitimus atsižvelgiant į pirmąją jos nuomonę, 2021 m. lapkričio 26 d. Valdyba vis dėlto pateikė antrą neigiamą nuomonę⁷¹: joje pabrėžė, kad reikia politinių gairių dėl to, ar tvaraus įmonių valdymo iniciatyva galėtų būti tęsiama, ir kokiomis sąlygomis tai galėtų būti daroma. Valdyba pasiliko prie savo neigiamos nuomonės, nes manė, kad poveikio vertinimo ataskaitoje: 1) nepakankamai apibūdinta problema ir trūko įtikinamų įrodymų, kad ES įmonės, visų pirma MVI, vis dar nepakankamai paiso tvarumo aspektų arba neturi pakankamai paskatų tai daryti; 2) nepakankamai išdėstyta politikos galimybių aprėptis ir nepakankamai nustatytos arba nevisapusiškai įvertintos pagrindinės politikos pasirinkimo galimybės; 3) nepakankamai visapusiškai, subalansuotai ir neutraliai įvertintas poveikis ir išreikštas su naudos gavimu susijęs neapibrėžtumas; 4) nepakankamai įrodytas tinkamiausios galimybės proporcingumas.

Todėl, siekiant atsižvelgti į antrojoje neigiamoje Valdybos nuomonėje pateiktas pastabas, poveikio vertinimas papildomas Komisijos tarnybų darbiniu dokumentu dėl to, kaip toliau atsižvelgiama į šią Valdybos nuomonę: jame pateikta papildomų paaiškinimų ir įrodymų tose srityse, kuriose Valdyba pateikė konkrečių pasiūlymų dėl patobulinimų.

Pagal Komisijos geresnio reglamentavimo taisykles, kad būtų galima pereiti į teisės akto priėmimo etapą, reikalinga teigiama Reglamentavimo patikros valdybos nuomonė. Tačiau už institucijų ryšius ir perspektyvas atsakingas pirmininko pavaduotojas gali leisti toliau rengtis iniciatyvai, dėl kurios Reglamentavimo patikros valdyba pateikė antrą neigiamą nuomonę. Svarbu pažymėti, kad Reglamentavimo patikros valdybos nuomonėse vertinama poveikio vertinimo kokybė, o ne susijęs pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

⁷¹ SEC(2022)95.

Komisija, taip pat atsižvelgdama į už institucijų ryšius ir perspektyvas atsakingo pirmininko pavaduotojo sutikimą, mano, kad tikslinga tęsti šią iniciatyvą dėl tokių priežasčių:

- šios iniciatyvos *politinės reikšmės* Komisijos politikos prioritetui „Žmonėms tarnaujanti ekonomika“, be kita ko, atsižvelgiant į tvarių finansų dokumentų rinkinį ir į Europos žaliąjį kursą, ir
- poreikio *nedelsiant imtis veiksmų* vertės grandinės išsamaus patikrinimo srityje siekiant prisidėti prie tvarios pertvarkos ir spręsti bendrosios rinkos susiskaidymo didėjimo rizikos problemą; taip pat laikomasi nuomonės, kad:
- pateiktais *papildomais paaiškinimais ir įrodymais* pakankamai pašalinti Reglamentavimo patikros valdybos nustatyti poveikio vertinimo trūkumai; į juos atsižvelgta patikslintame teisės akto pasiūlyme.

Atsižvelgdama į šios iniciatyvos svarbą ir neatidėliotinumą, Komisija atkreipė dėmesį ir į tai, kad Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija įtraukė šią iniciatyvą į bendruosius 2022 m. politinius prioritetus.

Kruopščiai išnagrinėjusi Valdybos išvadas ir atsižvelgdama į pateiktų papildomų paaiškinimų ir įrodymų svarstymus, Komisija mano, kad šis pasiūlymas, kuris, palyginti su poveikio vertinime nurodytu politikos galimybių rinkiniu, buvo nemažai pakeistas, tebetiekia galimybę ryžtingai siekti bendrojo tikslo geriau išnaudoti bendrosios rinkos potencialą prisidėti pereinant prie tvarios ekonomikos ir skatinti tvarų ir atsakingą įmonių elgesį ilguoju laikotarpiu. Palyginti su tinkamiausia galimybe, kuri nurodyta poveikio vertinimo projekte, ši direktyva yra kryptingesnė ir tikslingesnė. Jos esmę sudaro išsamaus patikrinimo prievolė, o kartu joje reikšmingai sumažinta direktorių pareigų, jas glaudžiai susiejant su išsamaus patikrinimo prievole. Be to, patikslinta išsamaus patikrinimo taikymo sritis. Poveikio vertinime pateikto tinkamiausio galimybių rinkinio pakeitimai išsamiai aprašyti pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente, kuriame išdėstyti tolesni veiksmai atsižvelgiant į Reglamentavimo patikros valdybos nuomonę ir pateikta papildomos informacijos.

Trumpai tariant, subjektinė taikymo sritis (t. y. įvairių įmonių kategorijų aprėptis) labai sumažinta po svarstymų, kuriuos paskatino Valdybos pastabos dėl problemos apibūdinimo, visų pirma dėl MVI, ir dėl tinkamiausios galimybės proporcingumo. Konkrečiai kalbant, MVI visiškai nebepatenka į taikymo sritį, o taikymas didelio poveikio sektoriams pakeistas, taikymo srityje paliekant tik tas įmones, kurių darbuotojų skaičius viršija 250 ir pasaulinė grynoji apyvarta viršija 40 mln. EUR (kita vertus, didelės įmonės, viršijančios tiek 500 darbuotojų, tiek 150 mln. EUR pasaulinės grynosios apyvartos ribas, patenka į taikymo sritį, nepriklausomai nuo jų ekonominės veiklos sektoriaus). Didelio poveikio sektoriai yra tiesiogiai apibrėžiami tekste, taigi taip pat atsižvelgta į Valdybos pastabas dėl teisėkūros metodo. Į didelio poveikio sektorių apibrėžtį įeina tik tie sektoriai, kuriuose neigiamo poveikio rizika yra didelė ir kuriems yra parengta EBPO rekomendacijų. Vidutinės kapitalizacijos įmonėms, veikiančioms didelio poveikio sektoriuose, taisyklės bus pradėtos taikyti po pereinamojo dvejų metų laikotarpio, siekiant nustatyti ilgesnį laikotarpį, per kurį jos galėtų prisitaikyti. Be to, šioms įmonėms tenkančios išsamaus patikrinimo prievolės apsiriboja vien tokiu dideliu poveikiu, kuris yra svarbus jų sektoriuje.

Siekiant veiksmingai įgyvendinti iniciatyvos tikslus, šio pasiūlymo taikymo sritis apima ir trečiųjų valstybių įmones. Taikymo sritis apima tik tas ne ES įmones, kurios turi tiesioginį ryšį su Sąjungos rinka ir kurios viršija panašią, kaip ir ES įmonių, apyvartos slenkstinę ribą,

tačiau ši riba taikoma tik apyvertai Sąjungos rinkoje. Be to, joms teks tos pačios išsamaus patikrinimo prievolės kaip ir atitinkamoms ES įmonėms.

Direktyvoje taip pat nurodoma, kad būtina teikti prieinamą ir praktišką paramą įmonėms, ypač MVĮ, veikiančioms vertės grandinėje, siekiant padėti joms pasirengti vykdyti prievoles (arba atitinkamus reikalavimus, kurie galėtų būti joms perduoti netiesiogiai). Tokia parama galėtų apimti praktines gaires ir pagalbines priemones, pavyzdžiui, karštąsias linijas, duomenų bazes arba mokymą, taip pat galėtų būti įsteigtas stebėsenos centras, padėsiantis įmonėms įgyvendinti šią direktyvą. Be to, peržiūros nuostatoje aiškiai nurodoma šios direktyvos subjektinė taikymo sritis (t. y. įvairių įmonių kategorijų aprėptis), kuri turėtų būti peržiūrima atsižvelgiant į praktinę teisės akto taikymo patirtį. Kitos švelninamosios priemonės, kuriomis siekiama mažinti netiesioginį poveikį MVĮ, įeina į įmonėms, kurioms taikoma ši direktyva, tenkančias prievoles.

Iš materialinės taikymo srities perspektyvos (t. y. kokie dalykai apimami), buvo palikta kompleksinė priemonė, apimanti poveikį žmogaus teisėms ir poveikį aplinkai. Tai atitinka tvirtą suinteresuotųjų subjektų grupių sutarimą, kad nustatytoms problemoms spręsti reikalinga horizontali sistema.

Be to, Valdyba pateikė pastabą, kad poveikio vertinime nepakankamai aiškiai parodytas poreikis kartu su išsamaus patikrinimo reikalavimais reglamentuoti ir direktorių pareigas. Todėl Komisija nusprendė, spręsdama šį klausimą, nukrypti nuo poveikio vertinime pateikto tinkamiausių galimybių rinkinio ir skirti daugiau dėmesio direktorių pareigų elementui, taip pat atsižvelgiant į esamus tarptautinius standartus⁷² dėl išsamaus patikrinimo ir rūpestingumo pareigos. Tai apima direktorių pareigas, susijusias su įmonių išsamaus patikrinimo procesu ir priemonių nustatymu ir įgyvendinimo priežiūra, tam skirto elgesio kodekso nustatymu ir išsamaus patikrinimo integravimu į įmonės strategiją. Siekiant visapusiškai atsižvelgti į direktorių vaidmenį įmonėms tenkančių išsamaus patikrinimo prievolių kontekste, taip pat išaiškinama visų valstybių narių bendrovių teisėje esanti bendra direktorių rūpestingumo pareiga įmonės atžvilgiu: numatoma, kad direktoriai, atlikdami savo pareigą veikti įmonės interesų labui, turėtų atsižvelgti ir į tvarumo klausimus, numatytus pasiūlyme dėl Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvos, įskaitant, kai taikytina, padarinius žmogaus teisėms, klimato kaitai ir aplinkai, apimant trumpojo, vidutinio ir ilgojo laikotarpio perspektyvas. Nepalikta konkrečių direktorių pareigų, kurios buvo didesnio užmojo ir buvo pasiūlytos poveikio vertinime. Taip bus užtikrinta, kad būtų pasiektas pasiūlymo tikslas ir kartu būtų išlaikytas proporcingumas.

Atsižvelgiant į Valdybos pastabas, pasirinktos politikos alternatyvos išsamiai paaiškintos šiame aiškinamajame memorandume ir siūlomo teisėkūros procedūra priimamo akto konstatuojamosiose dalyse. Nors Valdybai pateiktas poveikio vertinimas ir Valdybos nuomonė buvo paskelbti be pakeitimų, pridamas atskiras parengtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, kuriame pateikiama papildomų įrodymų ir paaiškinimų, atsižvelgiant į Valdybos pastabas, be kita ko, dėl įrodymų. Šiame dokumente visų pirma aptariama:

⁷² Žr. 6 išnašą.

1. Problemos apibūdinimas

- Aplinkos ir tvarumo problemų, tiesiogiai susijusių su ES įmonių tvarumo valdymo praktikos akivaizdžiu trūkumu ar nepakankamu taikymu, kuris bus sprendžiamas šia direktyva, mastas ir raida, taip pat šios direktyvos pridėtinė vertė, siejama su visapusišku tvarumo skatinimo pagal žaliąjį kursą priemonių rinkiniu.
- Kodėl manoma, kad veikiančių rinkos ir konkurencijos jėgų ir įmonių strategijų bei rizikos valdymo sistemų tolesnės raidos nepakanka, taip pat atsižvelgiant į numanomą priežastinį ryšį tarp įmonių tvarumo priemonių naudojimo ir jų praktinio poveikio sprendžiant problemas.

2. Tinkamiausios galimybės poveikis

- Su trečiosiomis valstybėmis susiję klausimai, įtraukiant pastabas: i) dėl numatomų pokyčių trečiosiose valstybėse (be kita ko, atsižvelgiant į ES ir tarptautinės prekybos ir paramos vystymuisi priemones), ii) dėl poveikio trečiosioms valstybėms ir tiekėjams trečiosiose valstybėse.
- Vykdyto užtikrinimo mechanizmas, plačiau apibrėžiant pridėtinę vertę, kurią teikia dvinarė vykdymo užtikrinimo sistema, grindžiama administraciniu vykdymo užtikrinimu ir civiline atsakomybe.
- Poveikis konkurencijai ir konkurencingumui.

Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas

Mažosios ir vidutinės įmonės, įskaitant labai mažas įmones, neįeina į taikymo sritį, o netiesioginis poveikis joms bus švelninamas paramos priemonėmis ir gairėmis Sąjungos ir valstybių narių lygmenimis, taip pat įmonių tarpusavio santykiuose taikant pavyzdines sutarties sąlygas ir proporcingumo reikalavimus didesniai verslo partneriui.

Pagrindinės teisės

Kaip paaiškinta poveikio vertinime ir remiantis turimais įrodymais, privalomi išsamaus patikrinimo reikalavimai gali duoti reikšmingos naudos, susijusios su pagrindinių teisių apsauga ir rėmimu.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Pasiūlymas neturi tiesioginio poveikio Sąjungos biudžetui.

5. KITI ELEMENTAI

Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka

Komisija sukurs Europos priežiūros institucijų tinklą, kuris padės įgyvendinti šią direktyvą. Šį tinklą sudarys valstybių narių paskirtų priežiūros institucijų atstovai, o prireikus prisijungs kitos Sąjungos agentūros, turinčios reikiamą kompetenciją šios direktyvos apimamose srityse, siekiant užtikrinti, kad įmonės laikytųsi joms tenkančių išsamaus patikrinimo prievolių, taigi

siekiant palengvinti ir užtikrinti reguliavimo, tyrimų, sankcijų ir priežiūros praktikos koordinavimą ir susiejimą, taip pat keitimąsi informacija tarp šių priežiūros institucijų.

Po perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos praėjus septyneriems metams, Komisija pateiks šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitą, apimančią jos veiksmingumą ir kitus aspektus. Prireikus prie šios ataskaitos bus pridėtas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

Siekdama suteikti aiškumo ir teikti paramą įmonėms ir valstybėms narėms įgyvendinant šią direktyvą, Komisija prireikus pateiks rekomendacijų.

Aiškinamieji dokumentai

Siekiant užtikrinti, kad ši direktyva būtų tinkamai įgyvendinama, reikės parengti aiškinamąjį dokumentą, pvz., atitikties lenteles.

Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

1 straipsnyje nustatomas direktyvos dalykas, t. y. nustatomos taisyklės dėl įmonėms tenkančių išsamaus patikrinimo prievolių dėl realaus ir galimo neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai jų pačių veikloje, jų patronuojamųjų įmonių veikloje ir vertės grandinių veikloje, vykdomoje remiantis įtvirtintais verslo santykiais; šioje nuostatoje taip pat nurodoma, kad šia direktyva nustatomos taisyklės dėl atsakomybės už išsamaus patikrinimo prievolės pažeidimus.

2 straipsnyje nustatoma direktyvos subjektinė taikymo sritis ir nustatoma, pagal kokius kriterijus valstybė narė yra kompetentinga reglamentuoti į šios direktyvos taikymo sritį įeinančius dalykus.

3 straipsnyje pateikiamos direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys.

4 straipsnyje iš valstybių narių reikalaujama užtikrinti, kad įmonės atliktų išsamų patikrinimą žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos srityse laikydamosi konkrečių šios direktyvos 5–11 straipsnių reikalavimų.

5 straipsnyje iš valstybių narių reikalaujama užtikrinti, kad įmonės integruotų išsamų patikrinimą į visas įmonės politikos sritis ir turėtų nustatytą išsamaus patikrinimo politiką, kuri būtų atnaujinama kiekvienais metais. Toje nuostatoje nurodoma, kad ši politika turėtų apimti apibūdintą įmonės požiūrį į išsamų patikrinimą, elgesio kodeksą, kurio turi laikytis įmonės darbuotojai ir patronuojamosios įmonės, ir apibūdintus procesus, kurie įdiegti išsamaus patikrinimo vykdymo tikslais.

6 straipsnyje nustatoma valstybių narių pareiga užtikrinti, kad įmonės imtųsi tinkamų priemonių nustatyti realų arba galimą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai, susijusį su jų pačių veikla, jų patronuojamųjų įmonių veikla, taip pat jų įtvirtintų tiesioginių arba netiesioginių verslo santykių lygmeniu jų vertės grandinėje.

7 straipsnyje nustatomas reikalavimas valstybėms narėms užtikrinti, kad įmonės imtųsi tinkamų priemonių, kad būtų užkirstas kelias galimam neigiamam poveikiui, nustatytam pagal 6 straipsnį, arba tas poveikis būtų tinkamai sušvelnintas, jeigu prevencija yra neįmanoma arba jos įgyvendinimas turi būti laipsniškas.

8 straipsnyje nustatoma valstybių narių pareiga užtikrinti, kad įmonės imtųsi tinkamų priemonių sustabdyti realų daromą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai, kurį jos nustatė arba galėjo nustatyti pagal 6 straipsnį. Tais atvejais, kai neigiamo poveikio, kuris pasireiškė įtvirtintų tiesioginių ar netiesioginių verslo santykių lygmeniu, sustabdyti neįmanoma, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad įmonės tą poveikį kuo labiau sumažintų.

9 straipsnyje nustatoma valstybių narių pareiga užtikrinti, kad įmonės suteiktų galimybę teikti skundus įmonei tuo atveju, jei kiltų pagrįstas susirūpinimas dėl tokio galimo arba realaus neigiamo poveikio, įskaitant poveikį įmonės vertės grandinėje. Įmonės privalo suteikti tokią galimybę asmenims, kurie patyrė neigiamą poveikį arba turi pagrindo manyti, kad galėjo patirti neigiamą poveikį, taip pat profesinėms sąjungoms ir kitiems darbuotojų atstovams, atstovaujantiems atitinkamoje vertės grandinėje dirbantiems asmenims, ir atitinkamoje srityje veikiančioms pilietinės visuomenės organizacijoms.

10 straipsnyje nustatoma valstybių narių pareiga reikalauti, kad įmonės periodiškai vertintų savo išsamaus patikrinimo priemonių įgyvendinimą siekdamos įsitikinti, kad tinkamai nustatomas neigiamas poveikis ir įgyvendinamos prevencinės arba taisomosios priemonės, ir nustatyti, kiek užkirstas kelias neigiamam poveikiui arba jis sustabdytas ar sumažintas.

11 straipsnyje nustatoma valstybių narių pareiga užtikrinti, kad įmonės, kurioms netaikomi ataskaitų teikimo reikalavimai pagal Direktyvą 2013/34/ES, teiktų informaciją apie dalykus, kuriuos apima ši direktyva, ir dėl to paskelbtų metinį pranešimą savo interneto svetainėje.

12 straipsnyje nustatoma Komisijos pareiga, siekiant padėti įmonėms laikytis 7 straipsnio 2 dalies b punkto ir 8 straipsnio 3 dalies c punkto, priimti rekomendacijas dėl neprivalomų pavyzdinių sutarties sąlygų.

13 straipsnyje nustatoma galimybė Komisijai, siekiant padėti įmonėms ar valstybių narių institucijoms dėl to, kaip turėtų būti vykdomos įmonėms tenkančios išsamaus patikrinimo prievolės, pateikti gairių konkretiems sektoriams arba dėl konkretaus neigiamo poveikio, šiuo tikslu pasikonsultavus su Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, Europos aplinkos agentūra ir, kai tinkama, su tarptautinėmis organizacijomis, turinčiomis kompetenciją išsamaus patikrinimo srityje.

14 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės ir Komisija pateiktų papildomų priemonių įmonėms, įeinančioms į šios direktyvos taikymo sritį, ir pasaulinėse vertės grandinėse dalyvaujantiems subjektams, kuriems šioje direktyvoje nustatytos prievolės daro netiesioginį poveikį. Tai gali būti įvairi parama: nuo tam skirtų interneto svetainių, portalų ar platformų veikimo iki finansinės paramos MVĮ ir palankių sąlygų bendroms suinteresuotųjų subjektų iniciatyvoms. Šioje nuostatoje taip pat paaiškinama, kad įmonės gali naudotis pramonės programomis ir daugiašalėmis suinteresuotųjų subjektų iniciatyvomis, kuriomis padedama atlikti išsamų patikrinimą, ir kad Komisija gali, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengti tokių programų tinkamumo vertinimo gaires.

15 straipsnyje iš valstybių narių reikalaujama užtikrinti, kad tam tikros įmonės patvirtintų planą, kuriuo būtų užtikrinamas įmonės verslo modelio ir strategijos suderinamumas su perėjimu prie tvarios ekonomikos ir su visuotinio atšilimo apribojimu iki 1,5 °C pagal Paryžiaus susitarimą.

16 straipsnyje nustatomas reikalavimas pagal trečiosios valstybės įstatymus įsteigtoms įmonėms, patenkančioms į šios direktyvos taikymo sritį pagal 2 straipsnio 2 dalį, kad jos paskirtų pakankamus įgaliojimus turintį įgaliotąjį atstovą Sąjungoje, į kurį valstybių narių

kompetentingos institucijos galėtų kreiptis visais klausimais siekiant, kad būtų gauti teisės aktai, kurių priėmimas susijęs su šia direktyva, ir tų teisės aktų būtų laikomasi ir būtų užtikrinamas jų vykdymas.

17 straipsnyje nustatomas reikalavimas, kad valstybės narės paskirtų vieną arba daugiau nacionalinių priežiūros institucijų, kurios užtikrintų, kad įmonės laikytųsi joms tenkančių išsamaus patikrinimo prievolių ir prievolės pagal 15 straipsnio 1 ir 2 dalis, ir vykdytų įgaliojimus užtikrinti tų prievolių laikymąsi pagal 18 straipsnį.

18 straipsnyje nustatomi atitinkami priežiūros institucijų, valstybių narių paskiriamų priežiūros ir vykdymo užtikrinimo užduotims atlikti, įgaliojimai ir ištekliai.

19 straipsnyje valstybėms narėms nustatomas reikalavimas užtikrinti, kad bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, dėl objektyvių aplinkybių turintis pagrindo manyti, kad įmonė tinkamai nesilaiko šios direktyvos nuostatų, turėtų teisę priežiūros institucijoms pareikšti pagrįstą susirūpinimą, visų pirma toje valstybėje narėje, kurioje yra to asmens įprastinė gyvenamoji vieta ar registruota buveinė, darbo vieta arba įtariamo pažeidimo vieta.

20 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės nustato taisykles dėl sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Sankcijos turi būti veiksmingos, atgrasomos ir proporcingos. Valstybės narės užtikrina, kad priežiūros institucijų sprendimas su nustatytomis sankcijomis už šios direktyvos nuostatų pažeidimą būtų paskelbtas.

21 straipsniu įsteigiamas Europos priežiūros institucijų tinklas, kurį sudaro 16 straipsnyje nurodytų nacionalinių priežiūros institucijų atstovai ir kuriame siekiama tikslo palengvinti ir užtikrinti reguliavimo, tyrimo, sankcijų taikymo ir priežiūros praktikos koordinavimą ir suderinimą, taip pat keitimąsi informacija tarp šių priežiūros institucijų.

22 straipsnyje valstybėms narėms nustatomas reikalavimas nustatyti taisykles dėl įmonės civilinės atsakomybės už žalą, padarytą dėl to, kad ji konkrečiomis sąlygomis nesilaikė išsamaus patikrinimo prievolių. Jame taip pat nustatoma valstybių narių pareiga užtikrinti, kad šio straipsnio 1–3 dalyse numatyta atsakomybė nebūtų paneigta vien dėl to, kad susijusiems reikalavimams taikytina teisė nėra valstybės narės teisė.

23 straipsniu nustatoma, kad 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos taikoma pranešimams apie bet kokius šios direktyvos pažeidimus ir asmenų, pranešančių apie tokius pažeidimus, apsaugai.

23 straipsnyje išaiškinamos viešosios paramos teikimo įmonėms sąlygos.

25 straipsnyje išaiškinama direktorių rūpestingumo pareiga.

26 straipsnyje nustatoma ES įmonių direktorių pareiga nustatyti ir prižiūrėti įmonių išsamaus tvarumo patikrinimo procesų ir priemonių įgyvendinimą ir dėl išsamaus patikrinimo atitinkamai pritaikyti įmonės strategiją.

27 straipsniu iš dalies keičiamas Direktyvos (ES) 2019/1937 priedas.

28 straipsnyje nustatomos taisyklės dėl deleguotųjų aktų.

29 straipsnyje pateikta nuostata dėl šios direktyvos peržiūros.

30 straipsnyje pateikiamos šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę nuostatos.

31 straipsnyje nustatoma šios direktyvos įsigaliojimo data.

32 straipsnyje nustatomi šios direktyvos adresatai.

Priedo sąrašuose nurodomas pagal šią direktyvą svarbus neigiamas poveikis aplinkai ir neigiamas poveikis žmogaus teisėms: tai apima tarptautiniuose žmogaus teisių susitarimuose (I dalies 1 skirsnis) ir žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijose (I dalies 2 skirsnis) nustatytų teisių ir draudimų pažeidimus, taip pat į aplinkos apsaugos konvencijas (II dalis) įtrauktų tarptautiniu mastu pripažintų tikslų ir draudimų pažeidimus.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES)
2019/1937**

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 50 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies g punktą ir 114 straipsnį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁷³,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) Sąjunga yra grindžiama pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įtvirtintoms ES pagrindinių teisių chartijoje. Sąjungos veiksmai tarptautinėje arenoje turėtų būti grindžiami tomis pagrindinėmis vertybėmis, kurios įkvėpė sukurti pačią Sąjungą, taip pat žmogaus teisių visuotinumą ir nedalumą ir pagarba Jungtinių Tautų Chartijos ir tarptautinės teisės principams. Tokie veiksmai, be kita ko, apima besivystančių šalių darnaus ekonominio, socialinio ir aplinkosauginio vystymosi skatinimą;

⁷³ OL C , , p. .

- (2) kaip nustatyta Komisijos komunikate „Europos žaliasis kursas“⁷⁴, tarp Sąjungos prioritetų yra aukšto lygio aplinkos apsauga ir aplinkos kokybės gerinimas bei pagrindinių Europos vertybių propagavimas. Siekiant šių tikslų turi dalyvauti ne tik valdžios institucijos, bet ir privatūs subjektai, visų pirma įmonės;
- (3) savo komunikate „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“⁷⁵ Komisija įsipareigojo tobulinti Europos socialinę rinkos ekonomiką, kad būtų pasiekta teisinga tvari pertvarka. Ši direktyva taip pat prisidės prie Europos socialinių teisių ramsčio, kuriuo remiamos teisės, užtikrinančios tinkamas darbo sąlygas. Ji priskiriama prie ES politikos ir strategijų dėl deramo darbo skatinimo visame pasaulyje, taip pat pasaulinėse vertės grandinėse, kaip nurodyta Komisijos komunikate dėl deramo darbo visame pasaulyje⁷⁶;
- (4) siekiant Sąjungos tvarumo tikslų svarbu tai, kaip elgiasi įmonės visuose ekonomikos sektoriuose, nes Sąjungos įmonės, ypač didžiosios įmonės, yra priklausomos nuo pasaulinių vertės grandinių. Be to, įmonės yra suinteresuotos žmogaus teisių ir aplinkos apsauga, visų pirma atsižvelgiant į didėjančią vartotojų ir investuotojų susirūpinimą šiomis temomis. Sąjungos⁷⁷ ir nacionaliniu⁷⁸ lygmenimis jau yra kelios iniciatyvos, kuriomis įmonės skatinamos prisidėti prie į vertę orientuotos pertvarkos;
- (5) esamuose tarptautiniuose atsakingo verslo standartuose nustatyta, kad įmonės turėtų apsaugoti žmogaus teises, ir nustatyta, kaip jos turėtų spręsti aplinkos apsaugos klausimus visoje savo veikloje ir vertės grandinėse. Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindiniuose principuose⁷⁹ pripažįstama įmonių atsakomybė atlikti išsamų patikrinimą žmogaus teisių srityje, nustatant neigiamą savo veiklos poveikį žmogaus teisėms, užkertant jam kelią ir jį švelninant, taip pat atsiskaitant už tai, kaip jos sprendžia tokio poveikio problemas. Tuose pagrindiniuose principuose teigiama, kad įmonės turėtų vengti pažeisti žmogaus teises ir jos turėtų spręsti problemas, atsiradusias dėl neigiamo poveikio žmogaus teisėms, kurį jos sukėlė, prie kurio jos prisidėjo arba kuris susijęs su jų

⁷⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“ (COM/2019/640 *final*).

⁷⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“ (COM/2020/14 *final*).

⁷⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl deramo darbo visame pasaulyje siekiant visuotinės teisingos pertvarkos ir tvaraus ekonomikos atsigavimo, COM(2022) 66 *final*.

⁷⁷ Enterprise Models and the EU agenda, *CEPS Policy Insights*, No PI2021-02/ January 2021.

⁷⁸ Pvz., <https://www.economie.gouv.fr/entreprises/societe-mission>.

⁷⁹ Jungtinės Tautos, *Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework*, 2011, paskelbta https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf.

veikla, jų patronuojamųjų įmonių veikla ir tiesioginiais ar netiesioginiais jų verslo santykiais;

- (6) išsamaus patikrinimo žmogaus teisių srityje sąvoka konkretizuota ir labiau išplėtotą EBPO rekomendacijose daugiašalėms įmonėms⁸⁰: jose išsamaus patikrinimo taikymo sritis išplėsta, įtraukiant aplinkos apsaugos ir valdymo temas. EBPO rekomendacijos dėl atsakingo verslo ir sektorinės rekomendacijos⁸¹ yra tarptautiniu mastu pripažinti pagrindiniai dokumentai, kuriais nustatyti praktiniai išsamaus patikrinimo veiksmai, siekiant padėti įmonėms nustatyti savo veiklos, vertės grandinių ir kitų verslo santykių realų ir galimą poveikį ir užkirsti jam kelią, jį švelninti ir atsiskaityti už tai, kaip jos sprendžia tas problemas. Išsamaus patikrinimo sąvoka taip pat įtvirtinta rekomendacijomis, kurios pateiktos Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) trišalėje deklaracijoje dėl principų, susijusių su daugiašalėmis įmonėmis ir socialine politika⁸²;
- (7) 2015 m. visų Jungtinių Tautų valstybių narių patvirtinti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai⁸³ apima tikslus skatinti tvarų, įtraukų ir darnų ekonomikos augimą. Sąjunga užsibrėžė uždavinį pasiekti JT darnaus vystymosi tikslus. Privatusis sektorius prisideda siekiant šių tikslų;
- (8) tarptautiniuose susitarimuose pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją, kurių šalys yra Sąjunga ir jos valstybės narės, kaip antai Paryžiaus susitarime⁸⁴ ir neseniai priimtame Glazgo klimato pakte⁸⁵, nustatytos konkrečios veiksmų kryptys siekiant kovoti su klimato kaita ir apriboti visuotinį atšilimą iki 1,5 °C. Be konkrečių veiksmų, kurių tikimasi iš visų pasirašiusiųjų šalių, siekiant šių tikslų labai svarbiu laikomas privačiojo sektoriaus vaidmuo, ypač jo investavimo strategijos;

⁸⁰ *OECD Guidelines for Multinational Enterprises*, 2011 updated edition, prieinamos <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/>.

⁸¹ *OECD Guidance on Responsible Business Conduct*, 2018, ir konkretiems sektoriams skirtos rekomendacijos, prieinamos <https://www.oecd.org/investment/due-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm>.

⁸² Tarptautinė darbo organizacija, *Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy*, Fifth Edition, 2017, paskelbta https://www.ilo.org/empent/Publications/WCMS_094386/lang--en/index.htm.

⁸³ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁸⁴ https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

⁸⁵ Glazgo klimato paktas, 2021 m. lapkričio 13 d. priimtas 26-ojoje Klimato kaitos konferencijoje, vykusioje Glazge, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf.

- (9) Europos klimato teisės akte⁸⁶ Sąjunga taip pat teisiškai įsipareigojo iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą ir iki 2030 m. bent 55 proc. sumažinti išmetamą ŠESD kiekį. Dėl abiejų įsipareigojimų būtina keisti įmonių gamybos ir išteklių įsigijimo būdus. Komisijos 2030 m. klimato politikos tikslo įgyvendinimo plane⁸⁷ modeliuojami įvairūs išmetamo ŠESD kiekio sumažinimo lygiai, reikalingi įvairiuose ekonomikos sektoriuose, nors visuose iš jų išmetamus ŠESD kiekius reikia labai sumažinti pagal visus scenarijus, kad Sąjunga pasiektų savo klimato srities tikslus. Plane taip pat pabrėžiama, kad „pakeitus įmonių valdymo taisykles ir praktiką, be kita ko, tvaraus finansavimo srityje, bendrovių savininkai ir valdytojai savo veiksmus ir strategijas pirmiausia orientuos į tvarumo tikslus“. 2019 m. komunikate „Europos žaliasis kursas“⁸⁸ nustatyta, kad visi ES veiksmas ir politika turėtų būti sutelkti į tai, kad padėtų ES sėkmingai ir socialiai teisingai pereiti prie tvarios ateities. Jame taip pat nustatyta, kad tvarumo aspektas turėtų būti toliau integruojamas į įmonių valdymo sistemą;
- (10) pagal Komisijos komunikatą „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas“⁸⁹, kuriame pristatoma Sąjungos prisitaikymo prie klimato kaitos strategija, nauji investavimo ir politikos sprendimai turėtų būti priimami atsižvelgiant į su klimatu susijusius argumentus ir į ateities perspektyvą, be kita ko, ir didesnėms įmonėms, valdančioms veiklos grandines. Ši direktyva turėtų derėti su ta strategija. Panašiai turėtų būti pasiektas suderinamumas ir su Komisijos direktyva [...], kuria dėl priežiūros įgaliojimų, sankcijų, trečiųjų valstybių filialų ir aplinkosauginės, socialinės ir valdymo rizikos iš dalies keičiama Direktyva 2013/36/ES (Kapitalo reikalavimų direktyva)⁹⁰, kurioje nustatomi aiškūs reikalavimai dėl bankų valdymo taisyklių, įskaitant žinias apie aplinkos, socialinę ir valdymo riziką direktorių valdybos lygmeniu;
- (11) Žiedinės ekonomikos veiksmų plane⁹¹, Biologinės įvairovės strategijoje⁹², strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“⁹³ ir cheminių medžiagų strategijoje⁹⁴, taip pat komunikate

⁸⁶ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) PE/27/2021/REV/1 (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

⁸⁷ SWD/2020/176 *final*.

⁸⁸ COM/2019/640 *final*.

⁸⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“ (COM/2021/82 *final*), paskelbtas <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>.

⁹⁰ OL C [...], [...], p. [...].

⁹¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos“ (COM/2020/98 *final*).

„Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“⁹⁵, „Pramonė 5.0“⁹⁶ ir Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁹⁷ bei 2021 m. prekybos politikos peržiūroje⁹⁸, kaip vienas iš elementų, nurodyta tvaraus įmonių valdymo iniciatyva;

- (12) ši direktyva dera su 2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planu⁹⁹. Šiame veiksmų plane nustatytas prioritetas stiprinti Sąjungos pastangas aktyviai skatinti visuotinai įgyvendinti Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus ir kitas atitinkamas tarptautines gaires, kaip antai EBPO rekomendacijas daugiašalėms įmonėms, be kita ko, didinant atitinkamus išsamaus patikrinimo standartus;
- (13) Europos Parlamentas savo 2021 m. kovo 10 d. rezoliucijoje ragina Komisiją pasiūlyti Sąjungos taisykles dėl visapusiško įmonių išsamaus patikrinimo prievolės¹⁰⁰. 2020 m. gruodžio 1 d. Tarybos išvadose dėl žmogaus teisių ir deramo darbo pasaulinėse tiekimo grandinėse Komisija paraginta pateikti pasiūlymą dėl tvaraus įmonių valdymo Sąjungos teisinės sistemos, įskaitant tarpsektorinio įmonių išsamaus patikrinimo prievolės

⁹² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos gražinimas į savo gyvenimą“ (COM/2020/380 *final*).

⁹³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Sąžininga, sveika ir aplinkai palanki maisto sistema pagal strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ (COM/2020/381 *final*).

⁹⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Cheminių medžiagų strategija tvarumui užtikrinti. Aplinkos be toksinių medžiagų kūrimas“ (COM/2020/667 *final*).

⁹⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“ (COM/2021/350 *final*).

⁹⁶ *Industry 5.0*. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/industrial-research-and-innovation/industry-50_en

⁹⁷ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/lt/index.html>

⁹⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prekybos politikos peržiūra. Atvira, tvari ir ryžtinga prekybos politika“ (COM/2021/66 *final*).

⁹⁹ Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas“ (JOIN/2020/5 *final*).

¹⁰⁰ 2021 m. kovo 10 d. Europos Parlamento rezoliucija su rekomendacijomis Komisijai dėl įmonėms tenkančios išsamaus patikrinimo prievolės ir įmonių atskaitomybės (2020/2129(INL)), P9_TA(2021)0073, paskelbta [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2020/2129\(INL\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2020/2129(INL)).

pasaulinėse tiekimo grandinėse¹⁰¹. Europos Parlamentas 2020 m. gruodžio 2 d. priimtame pranešime savo iniciatyva dėl tvaraus įmonių valdymo taip pat ragina išaiškinti direktorių pareigas. Bendroje deklaracijoje dėl 2022 m. ES teisėkūros prioritetų¹⁰² Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Komisija įsipareigojo sukurti žmonėms tarnaujančią ekonomiką ir tobulinti tvaraus įmonių valdymo reglamentavimo sistemą;

- (14) šia direktyva siekiama užtikrinti, kad įmonės, veikiančios vidaus rinkoje, prisidėtų prie darnaus vystymosi ir tvarios ekonomikos ir visuomenės pertvarkos, nustatydamos su savo veikla, savo patronuojamosiomis įmonėmis ir vertės grandinėmis susijusį galimą arba realų neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai, užkirsdamos tokiam poveikiui kelią ir jį švelnindamos, jį sustabdydamos ir kuo labiau sumažindamos;
- (15) įmonės turėtų tinkamais veiksmais nustatyti ir įgyvendinti išsamaus patikrinimo priemones dėl savo veiklos, savo patronuojamųjų įmonių, taip pat savo įtvirtintų tiesioginių ir netiesioginių verslo santykių savo vertės grandinėse pagal šios direktyvos nuostatas. Pagal šią direktyvą iš įmonių neturėtų būti reikalaujama visomis aplinkybėmis užtikrinti, kad neigiamas poveikis niekada nebūtų daromas ar kad jis būtų sustabdytas. Pavyzdžiui, įmonė gali nebūti pajėgi pasiekti tokių rezultatų dėl verslo santykių, kurių neigiamas poveikis atsiranda dėl valstybės intervencijos. Todėl pagrindinės prievolės šioje direktyvoje turėtų būti prievolės dėl priemonių. Įmonė turėtų imtis tinkamų priemonių, kuriomis galima pagrįstai tikėtis užkirsti kelią neigiamam poveikiui arba jį kuo labiau sumažinti konkretaus esamo atvejo aplinkybėmis. Reikėtų atsižvelgti į įmonės vertės grandinės, sektoriaus ar geografinės teritorijos, kurioje veikia jos vertės grandinės partneriai, ypatumus, įmonės galią daryti įtaką savo tiesioginiams ir netiesioginiams verslo santykiams ir ar įmonė galėtų padidinti savo galią daryti įtaką;
- (16) išsamaus patikrinimo procesas, nustatomas šioje direktyvoje, turėtų apimti šešis etapus, apibrėžtus EBPO rekomendacijose dėl išsamaus patikrinimo atsakingame versle, įskaitant išsamaus patikrinimo priemones, skirtas įmonėms, kad jos nustatytų neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai ir spręstų su juo susijusias problemas. Tai tokie etapai: 1) išsamaus patikrinimo integravimas į politiką ir valdymo sistemas, 2) neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai nustatymas ir vertinimas, 3) realaus ir galimo neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai prevencija, sustabdymas arba kuo didesnis sumažinimas, 4) priemonių veiksmingumo vertinimas, 5) komunikacija, 6) žalos atitaisymas;

¹⁰¹ 2020 m. gruodžio 1 d. Tarybos išvados dėl žmogaus teisių ir deramo darbo pasaulinėse tiekimo grandinėse (13512/20).

¹⁰² Bendra Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos deklaracija „2022 m. ES teisėkūros prioritetai“, paskelbta https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint_declaration_2022.pdf.

- (17) neigiamas poveikis žmogaus teisėms ir aplinkai patiriamas dėl pačių įmonių veiklos, taip pat dėl jų patronuojamųjų įmonių, produktų ir vertės grandinių, visų pirma žaliavų tiekimo, gamybos arba produktų ar atliekų šalinimo lygmeniu. Siekiant, kad išsamus patikrinimas turėtų reikšmingą poveikį, jis turėtų apimti neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai, daromą per visą gyvavimo ciklą, apimantį produkto gamybą, naudojimą ir šalinimą arba paslaugų teikimą, pačios įmonės veikloje, jos patronuojamosiose įmonėse ir vertės grandinėse;
- (18) vertės grandinė turėtų apimti su įmonės prekių gamyba arba paslaugų teikimu susijusią veiklą, įskaitant produkto ar paslaugos kūrimą ir produkto naudojimą bei šalinimą, taip pat susijusią veiklą, vykdomą pagal įmonės įtvirtintus verslo santykius. Ji turėtų apimti įtvirtintus gamintojų grandies tiesioginius ir netiesioginius verslo santykius, pagal kuriuos vykdoma projektavimo, gavybos, gamybos, transportavimo, sandėliavimo ir tiekimo veikla, apimanti žaliavas, produktus ir produktų dalis, arba įmonei teikiamos jos veiklai reikalingos paslaugos, taip pat vartotojų grandies santykius, įskaitant įtvirtintus tiesioginius ir netiesioginius verslo santykius, kuriuos palaikant naudojami arba gaunami produktai, produktų dalys ar paslaugos iš tos įmonės iki produkto gyvavimo ciklo pabaigos, įskaitant, *inter alia*, produktų platinimą mažmenininkams, produktų vežimą ir laikymą sandėlyje, produkto išmontavimą, jo antrinę perdirbimą, kompostavimą ar šalinimą į sąvartyną;
- (19) reguliuojamųjų finansų įmonių, teikiančių paskolas, kreditą ar kitas finansines paslaugas, „vertės grandinė“ tokių paslaugų teikimo atžvilgiu turėtų apsiriboti vien klientų, gaunančių tokias paslaugas, ir jų patronuojamųjų įmonių, kurių veikla susijusi su atitinkama sutartimi, veikla. Vertės grandinės dalimi neturėtų būti laikomi klientai, kurie yra namų ūkiai ir fiziniai asmenys, veikiantys ne kaip profesionalai ir ne kaip verslininkai, taip pat vertės grandinės dalimi neturėtų būti mažosios ir vidutinės įmonės. Neturėtų būti apimama įmonių ar kitų juridinių asmenų, įeinančių į tokio kliento vertės grandinę, veikla;
- (20) kad įmonės galėtų tinkamai nustatyti neigiamą poveikį savo vertės grandinėje ir galėtų pasinaudoti tinkamu įtakos svertu, išsamaus patikrinimo prievolės šioje direktyvoje turėtų apsiriboti vien įtvirtintais verslo santykiais. Įtvirtinti verslo santykiai šioje direktyvoje turėtų reikšti tokius tiesioginius ir netiesioginius verslo santykius, kurie dėl jų intensyvumo ir trukmės yra arba turėtų būti ilgalaikiai ir kurie nėra nereikšmingas ar tik papildomas vertės grandinės elementas. „Įtvirtintais“ laikomų verslo santykių statusas turėtų būti periodiškai pakartotinai įvertinamas bent kas 12 mėnesių. Jeigu tiesioginiai įmonės verslo santykiai yra įtvirtinti, visi su jais susiję netiesioginiai verslo santykiai taip pat turėtų būti laikomi įtvirtintais tos įmonės atžvilgiu;
- (21) pagal šią direktyvą ES įmonėms, kurių vidutinis darbuotojų skaičius viršijo 500 ir pasaulinė grynoji apyvarta viršijo 150 mln. EUR per finansinius metus,ėjusius prieš paskutiniuosius finansinius metus, turėtų būti privaloma laikytis išsamaus patikrinimo prievolės. Įmonėms, kurios neatitinka šių kriterijų, tačiau kurių vidutinis darbuotojų skaičius viršijo 250, o pasaulinė grynoji apyvarta viršijo 40 mln. EUR per finansinius metus,ėjusius prieš paskutiniuosius finansinius metus, ir kurios veikia viename arba

daugiau didelio poveikio sektorių, išsamus patikrinimas turėtų būti pradamas taikyti praėjus dvejiems metams po šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos, kad būtų suteiktas ilgesnis prisitaikymo laikotarpis. Siekiant užtikrinti, kad našta būtų proporcinga, iš tokiuose didelio poveikio sektoriuose veikiančių įmonių turėtų būti reikalaujama atlikti kryptingesnio pobūdžio išsamų patikrinimą, sutelkiant dėmesį į didelį neigiamą poveikį. Laikinieji darbuotojai, įskaitant komandiruotus darbuotojus pagal Direktyvos 96/71/EB su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/957¹⁰³, 1 straipsnio 3 dalies c punktą, turėtų būti įtraukiami apskaičiuojant įmonės laikinojo darbo naudotojos darbuotojų skaičių. Komandiruoti darbuotojai pagal Direktyvos 96/71/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/957, 1 straipsnio 3 dalies a ir b punktus turėtų būti įtraukiami apskaičiuojant tik siunčiančiosios įmonės darbuotojų skaičių;

- (22) siekiant atitikti prioritetines tarptautinių veiksmų sritis, kuriose siekiama spręsti žmogaus teisių ir aplinkos problemas, didelio poveikio sektorių pasirinkimas šios direktyvos tikslais turėtų būti grindžiamas esamomis sektorinėmis EBPO išsamaus patikrinimo gairėmis. Šioje direktyvoje turinčiais didelį poveikį turėtų būti laikomi šie sektoriai: tekstilės, odos ir susijusių gaminių (įskaitant avalynę) gamyba ir didmeninė prekyba tekstilės gaminiais, drabužiais ir avalyne; žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė (įskaitant akvakultūrą), maisto produktų gamyba ir didmeninė prekyba žemės ūkio žaliavomis, gyvais gyvūnais, mediena, maistu ir gėrimais; mineralinių išteklių gavyba, nepriklausomai nuo gavybos vietos (įskaitant žalią naftą, gamtines dujas, akmens anglis, lignitą, metalus ir metalų rūdas, taip pat visus kitus nemetalo mineralinius ir karjerų produktus), pagrindinių metalo produktų, kitų nemetalo mineralinių produktų ir metalo gaminių (išskyrus mašinas ir įrangą) gamyba ir didmeninė prekyba mineraliniais ištekliais, pagrindiniais ir tarpiniais mineraliniais produktais (įskaitant metalus ir metalų rūdas, statybines medžiagas, kurą, chemines medžiagas ir kitus tarpinius produktus). Finansų sektorius neturėtų būti priskiriamas prie didelio poveikio sektorių, kuriems taikoma ši direktyva, dėl jo specifikos, visų pirma vertės grandinės ir siūlomų paslaugų atžvilgiais, net jeigu jam taikomos susijusios sektorinės EBPO rekomendacijos. Tačiau šiame sektoriuje turėtų būti užtikrinta platesnė realaus ir galimo neigiamo poveikio aprėptis, į taikymo sritį taip pat įtraukiant labai dideles įmones, kurios yra reguliuojamosios finansų įmonės, net jeigu jos neturi akcinės bendrovės teisinės formos;
- (23) norint visiškai pasiekti šios direktyvos tikslus spręsti su įmonių veiklos, patronuojamųjų įmonių ir vertės grandinių neigiamu poveikiu žmogaus teisėms ir aplinkai susijusias

¹⁰³ 2018 m. birželio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/957, kuria iš dalies keičiama Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 173, 2018 7 9, p. 16).

problemas, taip pat turėtų būti apimamos trečiųjų valstybių įmonės, vykdančios reikšmingo masto veiklą ES. Konkrečiau, ši direktyva turėtų būti taikoma trečiųjų valstybių įmonėms, kurių grynoji apyvarta Sąjungoje per finansinius metus,ėjusius prieš paskutiniuosius finansinius metus, buvo ne mažesnė kaip 150 mln. EUR, arba grynoji apyvarta per finansinius metus,ėjusius prieš paskutinius finansinius metus, buvo didesnė kaip 40 mln. EUR, tačiau mažesnė nei 150 mln. EUR, viename ar daugiau didelio poveikio sektorių (tai pradedama taikyti po dvejų metų nuo šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaigos);

- (24) apibrėžiant taikymo ne ES įmonėms sritį, reikėtų rinktis apibūdinantį apyvartos kriterijų, nes juo nustatomas teritorinis ryšys tarp trečiųjų valstybių įmonių ir Sąjungos teritorijos. Apyvarta yra rodiklis, parodantis poveikį, kurį tų įmonių veikla gali turėti vidaus rinkai. Pagal tarptautinę teisę dėl tokio poveikio yra pateisinamas Sąjungos teisės taikymas trečiųjų valstybių įmonėms. Siekiant užtikrinti, kad būtų nustatyta atitinkama tų įmonių apyvarta, turėtų būti taikomi metodai, skirti ne ES įmonių grynajai apyvartai apskaičiuoti, kaip nustatyta Direktyvoje 2013/34/ES su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2021/2101. Kita vertus, siekiant veiksmingo šios direktyvos vykdymo užtikrinimo, nustatant, kurioms trečiųjų valstybių įmonėms taikytina ši direktyva, neturėtų būti taikoma slenkstinė darbuotojų skaičiaus riba, nes „darbuotojų“ samprata šioje direktyvoje yra pagrįsta Sąjungos teise ir negali būti lengvai perkeliama už Sąjungos ribų. Todėl, nesant aiškios ir nuoseklios metodikos, be kita ko, apskaitos sistemose, pagal kurią būtų nustatomas darbuotojų skaičius trečiųjų valstybių įmonėse, tokia darbuotojų skaičiaus riba lemtų teisinį netikrumą ir priežiūros institucijoms būtų sunku ją taikyti. Apyvarta turėtų būti apibrėžiama remiantis Direktyva 2013/34/ES, kurioje jau nustatyti metodai ne Sąjungos įmonių grynajai apyvartai apskaičiuoti, nes tarptautinėse apskaitos sistemose apyvartos ir pajamų apibrėžtys yra panašios. Siekiant užtikrinti, kad priežiūros institucija žinotų, kurios trečiųjų valstybių įmonės turi reikiamą apyvartą Sąjungoje, kad patektų į šios direktyvos taikymo sritį, šioje direktyvoje turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės, kurioje gyvena arba yra įsisteigęs trečiosios valstybės įmonės įgaliotasis atstovas, priežiūros institucija ir (jei skiriasi) tos valstybės narės, kurioje ta įmonė finansiniais metais,ėjusiais prieš paskutiniuosius finansinius metus, turėjo didžiąją dalį savo grynosios apyvartos Sąjungoje, priežiūros institucija būtų informuojama, kad atitinkama įmonė yra į šios direktyvos taikymo sritį patenkanti įmonė;
- (25) siekiant prasmingai prisidėti prie tvarios pertvarkos, išsamus patikrinimas pagal šią direktyvą turėtų būti atliekamas atsižvelgiant į neigiamą poveikį asmenų, kuriems teikiama apsauga, žmogaus teisėms dėl vienos iš teisių ar draudimų, įtvirtintų šios direktyvos priede nurodytose tarptautinėse konvencijose, pažeidimo. Siekiant užtikrinti visapusišką žmogaus teisių aprėptį, draudimo ar teisės, konkrečiai nenurodytų tame priede, pažeidimas, tiesiogiai kenkiantis teisėtam interesui, kuriam apsauga teikiama tomis konvencijomis, taip pat turėtų būti priskiriamas prie neigiamo poveikio žmogaus teisėms, kuriam taikoma ši direktyva, jeigu atitinkama įmonė būtų galėjusi pagrįstai nustatyti tokio pažeidimo riziką ir bet kokiais tinkamais priemonėmis, kurių reikėtų imtis, kad būtų laikomasi išsamaus patikrinimo prievolių pagal šią direktyvą, atsižvelgiant į visas svarbias jų veiklos aplinkybes, kaip antai konkretų sektorių ir veiklos aplinką. Išsamus patikrinimas taip pat turėtų apimti neigiamą poveikį aplinkai, atsirandantį pažeidus vieną

iš draudimų ir įsipareigojimų pagal šios direktyvos priede nurodytas tarptautines aplinkos apsaugos konvencijas;

- (26) įmonėms yra prieinamos rekomendacijos, kuriose parodyta, kokį poveikį jų veikla gali turėti žmogaus teisėms ir koks įmonių elgesys yra draudžiamas, laikantis tarptautinių mastu pripažintų žmogaus teisių normų. Tokių rekomendacijų yra, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų ataskaitų teikimo pagrindiniuose principuose¹⁰⁴ ir Jungtinių Tautų pagrindinių principų aiškinamajame vadove¹⁰⁵. Kaip pavyzdžiu remdamasi atitinkamomis tarptautinėmis gairėmis ir standartais, Komisija turėtų gebėti pateikti papildomų rekomendacijų, kurios bus naudingos kaip praktinė priemonė įmonėms;
- (27) siekdamos atlikti tinkamą savo veiklos, savo patronuojamųjų įmonių ir savo vertės grandinių išsamų patikrinimą žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos srityse įmonės, kurioms taikoma ši direktyva, turėtų integruoti išsamų patikrinimą į įmonės politiką, nustatyti galimą ir realų neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai, užkirsti kelią tam poveikiui, jį švelninti, taip pat jį sustabdyti ir kuo labiau sumažinti, be to, nustatyti ir taikyti skundų nagrinėjimo procedūrą, stebėti priemonių, kurių imamasi pagal šioje direktyvoje nustatytus reikalavimus, veiksmingumą ir viešai informuoti apie savo išsamų patikrinimą. Siekiant užtikrinti aiškumą įmonėms, šioje direktyvoje visų pirma reikėtų aiškiai skirti veiksmus, kuriais užkertamas kelias galimam neigiamam poveikiui arba jis švelninamas ar sustabdomas arba, jei tai neįmanoma, realus neigiamas poveikis kuo labiau sumažinamas;
- (28) siekiant užtikrinti, kad išsamus patikrinimas būtų įmonių verslo politikos dalimi, ir laikantis atitinkamos tarptautinės sistemos, įmonės turėtų integruoti išsamų patikrinimą į visas savo įmonės politikos sritis ir nustatyti išsamaus patikrinimo politiką. Išsamaus patikrinimo politikoje turėtų būti apibūdintas įmonės požiūris į išsamų patikrinimą, taip pat iš ilgalaikės perspektyvos, ir pateiktas elgesio kodeksas su apibūdintomis taisyklėmis ir principais, kurių turi laikytis įmonės darbuotojai ir patronuojamosios įmonės; taip pat turėtų būti apibūdinti procesai, kurie yra nustatyti siekiant vykdyti išsamų patikrinimą, įskaitant priemones, kurių imamasi tikrinant elgesio kodekso laikymąsi ir plečiant jo taikymą įtvirtintiems verslo santykiams. Elgesio kodeksas turėtų būti taikomas visoms susijusioms įmonių funkcijoms ir operacijoms, įskaitant įsigijimo ir pirkimo sprendimus. Įmonės taip pat turėtų kasmet atnaujinti savo išsamaus patikrinimo politiką;

¹⁰⁴

https://www.ungpreporting.org/wp-content/uploads/UNGPREportingFramework_withguidance2017.pdf

¹⁰⁵

<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf>, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf>

- (29) laikydamosi išsamaus patikrinimo prievolių, įmonės turi imtis tinkamų priemonių neigiamam poveikiui nustatyti, užkirsti jam kelią ir jį sustabdyti. „Tinkama priemonė“ turėtų būti suprantama kaip priemonė, kuria gebama pasiekti išsamaus patikrinimo tikslus, kuri yra proporcinga neigiamo poveikio dydžiui ir tikimybei ir pagrįstai prieinama įmonei, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes, įskaitant atitinkamo ekonomikos sektoriaus ir konkrečių verslo santykių specifiką ir su jais susijusią įmonės įtaką, taip pat poreikį užtikrinti veiksmų prioritetų nustatymą. Šiomis aplinkybėmis, pagal tarptautines sistemas, įmonės turima įtaka verslo santykiams turėtų apimti, viena vertus, jos gebėjimą įtikinti verslo partnerius imtis veiksmų siekiant sustabdyti neigiamą poveikį arba užkirsti jam kelią (pvz., naudojantis nuosavybės arba faktine kontrole, įtaka rinkoje, kvalifikacinės atrankos reikalavimais, verslo paskatų susiejimu su žmogaus teisėmis ir aplinkosauginiu veiksmingumu ar kt.), ir, kita vertus, įtakos ar sverto, kuriuo įmonė gali pagrįstai naudotis, pvz., bendradarbiaudama su atitinkamu verslo partneriu arba užmegzdama ryšius su kita įmone, kuri yra tiesioginė verslo santykių, siejamų su neigiamu poveikiu, verslo partnerė, dydį;
- (30) pagal šioje direktyvoje nustatomas išsamaus patikrinimo prievolės įmonė turėtų nustatyti realų arba galimą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai. Kad neigiamas poveikis galėtų būti visapusiškai nustatytas, toks nustatymas turėtų būti grindžiamas kiekybine ir kokybine informacija. Pavyzdžiui, įmonė dėl neigiamo poveikio aplinkai turėtų gauti informacijos apie pirmines sąlygas didesnės rizikos vietose ar objektuose, esančiuose vertės grandinėse. Neigiamo poveikio nustatymas turėtų apimti dinamišką ir reguliariai atliekamą žmogaus teisių ir aplinkosauginių aspektų vertinimą prieš pradėdant naują veiklą ar santykius, prieš priimant svarbius sprendimus ar atliekant veiklos pakeitimus; reaguojant į veiklos aplinkos pokyčius ar juos prognozuojant; taip pat toks vertinimas atliekamas periodiškai, bent kas 12 mėnesių, per visą veiklos ar verslo santykių laikotarpį. Reguluojamosios finansų įmonės, teikiančios paskolą, kreditą ar kitas finansines paslaugas, turėtų nustatyti neigiamą poveikį tik sutarties sudarymo metu. Nustatydamos neigiamą poveikį, įmonės taip pat turėtų nustatyti ir įvertinti su verslo santykiais susijusio verslo modelio ir strategijų, apimančių prekybos, įsigijimo ir kainodaros praktiką, poveikį. Jeigu įmonė negali vienu kartu užkirsti kelio visam savo neigiamam poveikiui ar jo sustabdyti ar kuo labiau sumažinti, ji turėtų gebėti nustatyti savo veiksmų prioritetus, imdamasi priemonių, kurios yra tai įmonei pagrįstai prieinamos, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes;
- (31) kad būtų išvengta nereikalingos naštos mažesnėms įmonėms, veikiančioms didelio poveikio sektoriuose, kuriuos apima ši direktyva, tos įmonės turėtų turėti prievolę nustatyti tik tokį realų ar galimą didelį neigiamą poveikį, kuris yra svarbus atitinkamame sektoriuje;
- (32) pagal tarptautinius standartus, užkertant kelią neigiamam poveikiui ir jį švelninant, taip pat sustabdyti neigiamą poveikį ir jį kuo labiau sumažinant, turėtų būti atsižvelgiama į tų, kurie tą neigiamą poveikį patiria, interesus. Kad būtų galima toliau bendradarbiauti su verslo partneriu vertės grandinėje, užuot nutraukus verslo santykius (atsiribojus) ir galbūt taip padidinus neigiamą poveikį, šia direktyva turėtų būti užtikrinta, kad atsiribojimas būtų tik kraštutinis veiksmas, laikantis Sąjungos politikos dėl visiško vaikų darbo

netoleravimo. Nutraukiant verslo santykius, kurių atveju nustatytas vaikų darbas, vaikui gali grėsti patirti dar didesnę neigiamą poveikį žmogaus teisėms. Todėl į tai derėtų atsižvelgti sprendžiant dėl tinkamų veiksmų, kurių reikėtų imtis;

- (33) pagal šią direktyvą nustatomas išsamaus patikrinimo prievolės, jeigu įmonė nustato galimą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ar aplinkai, ji turėtų imtis tinkamų priemonių užkirsti kelią tokiam poveikiui ar jį pakankamai sušvelninti. Siekiant suteikti įmonėms teisinio aiškumo ir tikrumo, šioje direktyvoje turėtų būti nustatyti veiksmai, kurių turėtų imtis įmonės, kad užkirstų kelią galimam neigiamam poveikiui ir jį sušvelnintų, kai tai tinkama, priklausomai nuo aplinkybių;
- (34) siekiant, kad būtų laikomasi poveikio prevencijos ir švelninimo prievolės pagal šią direktyvą, iš įmonių turėtų būti reikalaujama, kai tinka, imtis toliau nurodytų veiksmų. Įmonės turėtų parengti ir įgyvendinti prevencinių veiksmų planą, kai tai reikalinga dėl prevencinių priemonių sudėtingumo. Įmonės turėtų siekti iš tiesioginio partnerio, su kuriuo palaiko įtvirtintus verslo santykius, gauti sutartinių garantijų, kad jis užtikrins elgesio kodekso arba prevencinių veiksmų plano laikymąsi, be kita ko, prašydamas atitinkamų sutartinių garantijų iš savo partnerių tiek, kiek jų veikla įeina į atitinkamą įmonių vertės grandinę. Kartu su sutartinėmis garantijomis turėtų būti taikomos tinkamos priemonės atitikčiai tikrinti. Kad būtų užtikrinta visapusiška realaus ir galimo neigiamo poveikio prevencija, įmonės taip pat turėtų daryti investicijas, kuriomis siektų užkirsti kelią neigiamam poveikiui, teikti tikslingą ir proporcingą paramą MVĮ, su kuriomis palaiko įtvirtintus verslo santykius, kaip antai finansavimą, pvz., tiesioginį finansavimą, paskolas mažomis palūkanomis, tolesnio tiekimo garantijas ir pagalbą užsitikrinti finansavimą, padėti joms įgyvendinti elgesio kodeksą ar prevencinių veiksmų planą arba suteikti techninę pagalbą, kaip antai mokymą ar valdymo sistemų tobulinimą, taip pat bendradarbiauti su kitomis įmonėmis;
- (35) siekiant atsižvelgti į visas įmonei prieinamas galimybes tais atvejais, kai galimo poveikio problemų neįmanoma išspręsti apibūdintomis prevencijos ar mažinimo priemonėmis, šioje direktyvoje taip pat turėtų būti numatyta įmonės galimybė siekti sudaryti sutartį su netiesioginiu verslo partneriu, kad būtų užtikrintas įmonės elgesio kodekso ar prevencinių veiksmų plano laikymasis, ir imtis tinkamų priemonių tikrinant tokių netiesioginių verslo santykių atitiktį sutarties sąlygoms;
- (36) siekiant užtikrinti, kad galimo neigiamo poveikio prevencija ir švelninimas būtų veiksmingi, įmonės turėtų teikti pirmenybę ryšiams su partneriais, su kuriais palaiko verslo santykius savo vertės grandinėje, užuot nutraukusios tokius verslo santykius, – santykių nutraukimas turėtų būti tik krašutinis veiksmas po nesėkmingų bandymų užkirsti kelią galimam neigiamam poveikiui ir jį sušvelninti. Tačiau šioje direktyvoje taip pat turėtų būti nustatyta įmonių pareiga tais atvejais, kai galimo neigiamo poveikio problemų neįmanoma išspręsti apibūdintomis prevencijos ar švelninimo priemonėmis, neužmegzti naujų arba neplėtoti esamų santykių su atitinkamu partneriu ir, jeigu tai leidžiama pagal tuos santykius reglamentuojančią teisę, laikinai sustabdyti komercinius santykius su atitinkamu partneriu, kartu dedant pastangas užkirsti kelią neigiamam poveikiui ir jį kuo labiau sumažinti, jei pagrįstai tikimasi, kad tos pastangos duos

rezultatų artimiausiu laikotarpiu, arba nutraukti su atitinkama veikla susijusius verslo santykius, jei galimas neigiamas poveikis yra didelis. Kad įmonės galėtų vykdyti tą prievolę, valstybės narės turėtų numatyti galimybę nutraukti tokius verslo santykius pagal tų valstybių narių įstatymų reglamentuojamas sutartis. Gali būti taip, kad, siekiant užkirsti kelią neigiamam poveikiui netiesioginių verslo santykių lygmeniu, reikės bendradarbiauti su kita įmone, pavyzdžiui palaikančia tiesioginius sutartinius santykius su tiekėju. Kai kuriais atvejais toks bendradarbiavimas gali būti vienintelis realus būdas išvengti neigiamo poveikio, visų pirma tada, kai partneris, su kuriuo palaikomi netiesioginiai verslo santykiai, nėra pasirengęs sudaryti sutarties su atitinkama įmone. Šiais atvejais įmonė turėtų, laikydamosi konkurencijos teisės nuostatų, bendradarbiauti su tuo subjektu, kuris gali veiksmingiausiai užkirsti kelią neigiamam poveikiui arba jį sušvelninti netiesioginių verslo santykių lygmeniu;

- (37) tiesioginių ir netiesioginių verslo santykių atžvilgiu pramonės bendradarbiavimas, pramonės programos ir daugiašalės suinteresuotųjų subjektų iniciatyvos gali padėti įgyti papildomą įtakos svertą siekiant nustatyti neigiamą poveikį, užkirsti jam kelią ir jį sušvelninti. Todėl įmonės turėtų turėti galimybę naudotis tokiais iniciatyvomis, kurios padėtų vykdyti joms tenkančias išsamaus patikrinimo prievoles, nustatytas šioje direktyvoje, tiek, kiek tokios programos ir iniciatyvos yra tinkamos tų prievolių vykdymui remti. Įmonės galėtų savo iniciatyva įvertinti tokių programų ir iniciatyvų suderinamumą su prievolėmis pagal šią direktyvą. Siekiant užtikrinti, kad būtų visapusiškai informuojama apie tokias iniciatyvas, šioje direktyvoje taip pat turėtų būti numatytas Komisijos ir valstybių narių gebėjimas palengvinti informacijos apie tokias programas ar iniciatyvas ir jų rezultatus sklaidą. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, gali pateikti gairių dėl pramonės programų ir daugiašalių suinteresuotųjų subjektų iniciatyvų tinkamumo vertinimo;
- (38) pagal šioje direktyvoje nustatytas išsamaus patikrinimo prievoles, jeigu įmonė nustato realų neigiamą poveikį žmogaus teisėms ar aplinkai, ji turėtų imtis tinkamų priemonių tam poveikiui sustabdyti. Galima tikėtis, kad įmonė yra pajėgi sustabdyti realų savo veiklos ir savo patronuojamųjų įmonių veiklos neigiamą poveikį. Vis dėlto reikėtų išaiškinti, kad įtvirtintų verslo santykių atveju, kai neigiamo poveikio sustabdyti neįmanoma, įmonės turėtų tą poveikį kuo labiau sumažinti. Kai siekiama kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, turėtų būti reikalaujama pasiekti rezultatą, kuris būtų kiek įmanoma artimesnis visiškai to neigiamo poveikio sustabdymui. Siekiant suteikti įmonėms teisinio aiškumo ir tikrumo, šioje direktyvoje turėtų būti nustatyta, kokių veiksmų įmonėms turėtų būti privaloma imtis, kad būtų sustabdytas realus neigiamas poveikis žmogaus teisėms ir aplinkai ir, kai tinkama, priklausomai nuo aplinkybių, tas poveikis būtų kuo labiau sumažintas;
- (39) siekiant, kad būtų laikomasi prievolės sustabdyti ir kuo labiau sumažinti realų neigiamą poveikį pagal šią direktyvą, iš įmonių turėtų būti reikalaujama, kai tinka, imtis toliau nurodytų veiksmų. Jos turėtų neutralizuoti neigiamą poveikį arba jį kuo labiau sumažinti imdamosi veiksmų, proporcingų to neigiamo poveikio reikšmingumui ir mastui ir tam, kokią įtaką neigiamam poveikiui daro pačios įmonės elgesys. Kai būtina, atsižvelgiant į faktą, kad neigiamo poveikio iškart sustabdyti neįmanoma, įmonės turėtų parengti ir

įgyvendinti taisomųjų veiksmų planą su nustatytais pagrįstais ir aiškiais veiksmų vykdymo terminais ir kokybiniais bei kiekybiniais pažangos vertinimo rodikliais. Įmonės taip pat turėtų siekti iš tiesioginio verslo partnerio, su kuriuo palaiko įtvirtintus verslo santykius, gauti sutartinių garantijų, kad jis užtikrins tos įmonės elgesio kodekso ir, prireikus, prevencinių veiksmų plano laikymąsi, be kita ko, prašydamas atitinkamų sutartinių garantijų iš savo partnerių tiek, kiek jų veikla įeina į atitinkamos įmonės vertės grandinę. Kartu su sutartinėmis garantijomis turėtų būti taikomos tinkamos priemonės atitikčiai tikrinti. Galiausiai, įmonės taip pat turėtų daryti investicijas, kuriomis siektų sustabdyti arba kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, teikti tikslingą ir proporcingą paramą MVI, su kuriomis palaiko įtvirtintus verslo santykius, ir bendradarbiauti su kitais subjektais, be kita ko, siekiant, kai tinka, stiprinti įmonės gebėjimą sustabdyti neigiamą poveikį;

- (40) siekiant atsižvelgti į visas įmonei prieinamas galimybes tais atvejais, kai realaus poveikio problemų neįmanoma išspręsti apibūdintomis priemonėmis, šioje direktyvoje taip pat turėtų būti numatyta įmonės galimybė siekti sudaryti sutartį su netiesioginiu verslo partneriu, kad būtų užtikrintas įmonės elgesio kodekso ar taisomųjų veiksmų plano laikymasis, ir imtis tinkamų priemonių tikrinant tokių netiesioginių verslo santykių atitiktį sutarties sąlygoms;
- (41) siekiant užtikrinti, kad realaus neigiamo poveikio sustabdymas arba sumažinimas būtų veiksmingas, įmonės turėtų teikti pirmenybę ryšiams su partneriais, su kuriais palaiko verslo santykius savo vertės grandinėje, užuot nutraukusios tokius verslo santykius, – santykių nutraukimas turėtų būti tik krašutinis veiksmas po nesėkmingų bandymų sustabdyti realų neigiamą poveikį arba jį kuo labiau sumažinti. Tačiau šioje direktyvoje taip pat turėtų būti nustatyta įmonių pareiga tais atvejais, kai realaus neigiamo poveikio neįmanoma sustabdyti ar pakankamai sušvelninti apibūdintomis priemonėmis, neužmegzti naujų arba neplėtoti esamų santykių su atitinkamu partneriu ir, jeigu tai leidžiama pagal tuos santykius reglamentuojančią teisę, laikinai sustabdyti komercinius santykius su atitinkamu partneriu, kartu dedant pastangas sustabdyti arba kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, arba nutraukti su atitinkama veikla susijusius verslo santykius, jei neigiamas poveikis laikomas labai dideliu. Kad įmonės galėtų vykdyti tą prievolę, valstybės narės turėtų numatyti galimybę nutraukti tokius verslo santykius pagal tų valstybių narių įstatymų reglamentuojamas sutartis;
- (42) įmonės turėtų suteikti galimybę asmenims ir organizacijoms tiesiogiai teikti įmonei skundus tuo atveju, kai kyla pagrįstas susirūpinimas dėl realaus arba galimo neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai. Tarp organizacijų, galinčių teikti tokius skundus, turėtų būti profesinės sąjungos ir kiti darbuotojų atstovai, atstovaujantys atitinkamoje vertės grandinėje dirbantiems asmenims, taip pat pilietinės visuomenės organizacijos, veikiančios su atitinkama vertės grandine susijusiose srityse, jeigu jos turi žinių apie galimą arba realų neigiamą poveikį. Įmonės turėtų nustatyti tokių skundų nagrinėjimo procedūrą ir, kai tinka, informuoti darbuotojus, profesines sąjungas ir kitus darbuotojų atstovus apie tokius procesus. Naudojimasis skundų ir žalos atitaisymo mechanizmu neturėtų tapti kliūtimi skundo pateikėjui naudotis teisminėmis savo teisių gynimo priemonėmis. Laikantis tarptautinių standartų, turėtų būti galima skunduose prašyti

įmonės imtis tinkamų tolesnių veiksmų, atsižvelgiant į skundą, ir susitikti su įmonės atstovais tinkamu lygiu siekiant apsvarstyti didelį galimą arba realų neigiamą poveikį, dėl kurio pateiktas skundas. Dėl tokios galimybės įmonės neturėtų sulaukti nepagrįstų raginimų;

- (43) įmonės turėtų stebėti savo taikomų išsamaus patikrinimo priemonių įgyvendinimą ir veiksmingumą. Jos turėtų atlikti periodinius savo veiklos, savo patronuojamųjų įmonių ir, kiek tai susiję su įmonės vertės grandinėmis, savo įtvirtintų verslo santykių vertinimus siekdamas stebėti neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai nustatymo, prevencijos, sumažinimo, sustabdymo ir švelninimo veiksmingumą. Tokie vertinimai turėtų patvirtinti, kad neigiamas poveikis yra tinkamai nustatomas, kad įgyvendinamos išsamaus patikrinimo priemonės ir kad neigiamam poveikiui yra faktiškai užkirstas kelias arba jis sustabdytas. Siekiant užtikrinti, kad tokiuose vertinimuose pateikta informacija nebūtų pasenusi, jie turėtų būti atliekami bent kas 12 mėnesių, o prireikus peržiūrimi dažniau, jei yra pagrindo manyti, kad gali būti atsiradusi reikšminga nauja neigiamo poveikio rizika;
- (44) kaip ir pagal esamus Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindiniuose principuose ir EBPO sistemoje nustatytus tarptautinius standartus, išsamaus patikrinimo reikalavimai apima reikalavimą viešai pranešti svarbią informaciją apie išsamaus patikrinimo politiką, procesus ir veiklą, vykdomą siekiant nustatyti realų arba galimą neigiamą poveikį ir spręsti su juo susijusias problemas, įskaitant pranešimą apie vykdant tą veiklą nustatytus faktus ir jos rezultatus. Pasiūlyme iš dalies pakeisti Direktyvos 2013/34/ES nuostatas dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo nustatomos atitinkamos įmonių, kurioms taikoma ši direktyva, prievolės teikti informaciją. Todėl, siekiant nedubliuoti informacijos teikimo prievolių, šia direktyva neturėtų būti nustatyta jokių naujų prievolių teikti informaciją, papildomų toms prievolėms, kurios pagal Direktyvą 2013/34/ES nustatytos įmonėms, kurioms taikoma ta direktyva, ir informacijos teikimo standartams, kurie turėtų būti pagal ją parengti. Įmonės, kurios įeina į šios direktyvos taikymo sritį, tačiau neįeina į Direktyvos 2013/34/ES taikymo sritį, laikydamosi savo prievolės pranešti informaciją atliekant išsamų patikrinimą pagal šią direktyvą, turėtų savo interneto svetainėje paskelbti metinį pranešimą tarptautiniam verslui įprasta kalba;
- (45) siekiant, kad įmonėms būtų lengviau laikytis išsamaus patikrinimo reikalavimų savo vertės grandinėje, ir reikalavimų laikymosi našta būtų mažiau perkeliama verslo partnerėms MVI, Komisija turėtų pateikti rekomendacijas dėl pavyzdinių sutarties sąlygų;
- (46) siekiant teikti paramą ir praktinių priemonių įmonėms arba valstybių narių institucijoms dėl to, kaip įmonės turėtų vykdyti joms tenkančias išsamaus patikrinimo prievoles, Komisija, naudodamasi susijusiomis tarptautinėmis gairėmis ir standartais kaip pavyzdžiu ir konsultuodamasi su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, Europos aplinkos agentūra ir, kai tinka, tarptautinėmis organizacijomis, turinčiomis kompetenciją išsamaus patikrinimo srityje, turėtų turėti galimybę paskelbti gaires, be kita ko, konkretiems sektoriams arba dėl konkretaus neigiamo poveikio;

- (47) nors šios direktyvos sritis neapima MVĮ, jos nuostatos galėtų daryti joms poveikį kaip įmonių, įeinančių į šios direktyvos taikymo sritį, rangovėms arba subrangovėms. Vis dėlto siekiama mažinti finansinę arba administracinę naštą MVĮ, kurių daugelis jau patiria sunkumų dėl pasaulinės ekonomikos ir sveikatos krizės. Siekiant remti MVĮ, valstybės narės turėtų pavieniui arba bendrai kurti ir tvarkyti tam skirtas interneto svetaines, portalus ar platformas, taip pat valstybės narės galėtų finansiškai remti MVĮ ir padėti joms stiprinti pajėgumus. Tokia parama taip pat turėtų būti prieinama ir, prireikus, pritaikoma ir plačiau teikiama gamintojų grandies ekonominės veiklos vykdytojams trečiosiose valstybėse. Įmonės, kurių verslo partnerės yra MVĮ, taip pat raginamos padėti joms laikytis išsamaus patikrinimo priemonių reikalavimų, jei dėl tokių reikalavimų laikymosi kiltų pavojus MVĮ gyvybingumui, ir taikyti MVĮ teisingus, pagrįstus, nediskriminacinius ir proporcingus reikalavimus;
- (48) Komisija, siekdama papildyti valstybių narių paramą MVĮ, gali naudotis esamomis ES priemonėmis, projektais ir kitais veiksmais, kuriais padedama atlikti išsamų patikrinimą ES ir trečiosiose valstybėse. Ji gali sukurti naujų paramos priemonių, kuriomis būtų teikiama parama įmonėms, įskaitant MVĮ, dėl išsamaus patikrinimo reikalavimų, įskaitant vertės grandinės skaidrumo stebėsenos centro įsteigimą ir bendroms suinteresuotųjų subjektų iniciatyvoms palankių sąlygų sudarymą;
- (49) Komisija ir valstybės narės turėtų toliau bendradarbiauti su trečiosiomis valstybėmis partnerėmis siekiant padėti stiprinti gamintojų grandies ekonominės veiklos vykdytojų gebėjimą veiksmingai užkirsti kelią savo veiklos ir verslo santykių neigiamam poveikiui žmogaus teisėms ir aplinkai ir tą poveikį švelninti, ypač daug dėmesio skiriant smulkiųjų ūkininkų problemoms. Jos turėtų naudodamosi savo kaimynystės ir vystomojo bei tarptautinio bendradarbiavimo priemonėmis, teikti paramą trečiųjų valstybių vyriausybėms ir gamintojų grandies ekonominės veiklos vykdytojams trečiosiose valstybėse sprendžiant problemas, susijusias su jų veiklos ir verslo santykių gamintojų grandies rinkoje neigiamu poveikiu žmogaus teisėms ir aplinkai. Tai galėtų apimti darbą išvien su šalių partnerių vyriausybėmis, vietos privačiuoju sektoriumi ir suinteresuotaisiais subjektais šalinant pagrindines neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai priežastis;
- (50) siekiant užtikrinti, kad šia direktyva būtų veiksmingai padedama kovoti su klimato kaita, įmonės turėtų patvirtinti planą, kuriuo būtų užtikrintas įmonės verslo modelio ir strategijos suderinamumas su perėjimu prie tvarios ekonomikos ir su visuotinio atšilimo apribojimu iki 1,5 °C pagal Paryžiaus susitarimą. Jeigu nustatoma arba turėtų būti nustatyta, kad vienas pagrindinių įmonės veiklos rizikos veiksnių ar pagrindinis jos poveikis yra susijęs su klimatu, įmonė turėtų į savo planą įtraukti išmetamo ŠESD kiekio mažinimo tikslus;
- (51) siekiant užtikrinti, kad toks išmetamo ŠESD kiekio mažinimo planas būtų tinkamai įgyvendinamas ir su juo būtų susietos direktoriams taikomos finansinės paskatos, į tą planą turėtų būti deramai atsižvelgiama nustatant direktorių kintamąjį atlyginimą, jeigu kintamasis atlyginimas siejamas su direktoriaus indėliu į įmonės verslo strategiją, ilgalaikius interesus ir tvarumą;

- (52) siekiant, kad būtų galima veiksmingai prižiūrėti ir prireikus užtikrinti šios direktyvos vykdymą tų įmonių, kurios nėra reglamentuojamos valstybės narės teisės, atžvilgiu, tos įmonės turėtų paskirti pakankamus įgaliojimus turintį įgaliotąjį atstovą Sąjungoje ir pateikti informaciją apie savo įgaliotuosius atstovus. Įgaliotasis atstovas taip pat turėtų turėti galimybę veikti kaip asmuo ryšiams, jeigu laikomasi atitinkamų šios direktyvos reikalavimų;
- (53) siekiant užtikrinti įmonėms tenkančių išsamaus patikrinimo prievolių tinkamo vykdymo stebėseną ir pasiekti tinkamą šios direktyvos vykdymo užtikrinimą, valstybės narės turėtų paskirti vieną arba daugiau nacionalinių priežiūros institucijų. Šios priežiūros institucijos turėtų būti viešosios institucijos, nepriklausomos nuo įmonių, patenkančių į šios direktyvos taikymo sritį, ar nuo kitų rinkos interesų ir nepatiriančios interesų konfliktų. Valstybės narės pagal nacionalinę teisę turėtų užtikrinti tinkamą kompetentingos institucijos finansavimą. Jos turėtų turėti teisę atlikti tyrimus savo iniciatyva arba atsižvelgdamos į skundus ar į pagrįstai išreikštą susirūpinimą pagal šią direktyvą. Tais atvejais, kai jau yra nustatytos kompetentingos institucijos pagal sektorių teisės aktus, valstybės narės galėtų joms pavesti atsakomybę už šios direktyvos taikymą jų kompetencijos srityse. Valstybės narės taip pat priežiūros institucijomis pagal šią direktyvą galėtų paskirti institucijas, atsakingas už reguliuojamųjų finansų įmonių priežiūrą;
- (54) siekiant veiksmingo nacionalinių priemonių, kuriomis įgyvendinama ši direktyva, vykdymo užtikrinimo, valstybės narės turėtų numatyti atgrasomas, proporcingas ir veiksmingas sankcijas už tų priemonių reikalavimų pažeidimus. Kad toks sankcijų režimas būtų veiksmingas, nacionalinių priežiūros institucijų skiriamos administracinės sankcijos turėtų apimti ir pinigines nuobaudas. Jeigu valstybės narės teisės sistema neteikia galimybės taikyti tokių administracinių sankcijų, kokios numatytos šioje direktyvoje, administracinių sankcijų taisyklės turėtų būti taikomos taip, kad sankciją inicijuotų kompetentinga priežiūros institucija, o ją skirtų teisminė institucija. Todėl būtina, kad tokios valstybės narės užtikrintų, kad jų taisyklių ir sankcijų taikymo poveikis būtų toks pat kaip administracinių sankcijų, kurias skiria kompetentingos priežiūros institucijos;
- (55) siekiant užtikrinti pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų nuoseklų taikymą ir vykdymą, nacionalinės priežiūros institucijos turėtų tarpusavyje bendradarbiauti ir koordinuoti savo veiksmus. Tuo tikslu Komisija turėtų sukurti Europos priežiūros institucijų tinklą, o priežiūros institucijos turėtų viena kitai padėti atlikti užduotis ir teikti savitarpio pagalbą;
- (56) siekiant užtikrinti veiksmingą kompensaciją nukentėjusiesiems, patyrusiems neigiamą poveikį, turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų taisykles dėl įmonių civilinės atsakomybės už žalą, padarytą dėl išsamaus patikrinimo proceso nesilaikymo. Įmonė turėtų būti atsakinga už padarytą žalą, jeigu ji neatliko prievolių užkirsti kelią galimam neigiamam poveikiui ar jį sušvelninti, arba sustabdyti realų poveikį ar jį kuo labiau sumažinti, ir dėl šio prievolių neatlikimo buvo padarytas neigiamas poveikis, kurį

derėjo nustatyti ir jam užkirsti kelią, jį sušvelninti, sustabdyti ar sumažinti tinkamomis priemonėmis, ir dėl to neigiamo poveikio buvo patirta žalos;

- (57) tais atvejais, kai žalos padaroma įtvirtintų netiesioginių verslo santykių lygmeniu, turėtų būti taikomos specialios sąlygos dėl įmonės atsakomybės. Įmonė neturėtų būti atsakinga, jeigu ji įgyvendino konkrečias išsamaus patikrinimo priemones. Tačiau ji neturėtų būti dėl tokių priemonių įgyvendinimo atleista nuo atsakomybės tuo atveju, jei būtų nepagrįsta tikėtis, kad realūs veiksmai, kurių imamasi, įskaitant atitikties tikrinimą, būtų pakankami siekiant užkirsti kelią neigiamam poveikiui arba jį sušvelninti, sustabdyti ar kuo labiau sumažinti. Be to, vertinant atsakomybės buvimą ir apimtį, reikia deramai atsižvelgti į įmonės pastangas (kiek jos tiesiogiai susijusios su daroma žala) imtis bet kokių taisomųjų veiksmų, kurių iš jos reikalauja priežiūros institucija, bet kokias daromas susijusias investicijas ir bet kokią teikiamą tikslinę paramą, taip pat bet koki bendradarbiavimą su kitais subjektais sprendžiant neigiamo poveikio savo vertės grandinėse problemas;
- (58) nustatoma atsakomybės tvarka neapima nuostatų dėl to, kas turėtų įrodyti, kad įmonės veiksmai buvo pagrįstai pakankami nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis, todėl šis klausimas paliekamas spręsti pagal nacionalinę teisę;
- (59) pagal civilinės atsakomybės taisyklės įmonės civilinė atsakomybė už žalą, padarytą dėl to, kad ji neatliko pakankamo išsamaus patikrinimo, neturėtų turėti poveikio jos patronuojamųjų įmonių civilinei atsakomybei ar jos tiesioginių ir netiesioginių verslo partnerių vertės grandinėje atitinkamai civilinei atsakomybei. Be to, civilinės atsakomybės taisyklės pagal šią direktyvą neturėtų daryti poveikio Sąjungos ar nacionalinėms taisyklėms dėl civilinės atsakomybės, susijusios su neigiamu poveikiu žmogaus teisėms ar neigiamu poveikiu aplinkai, kuriose numatyta atsakomybė tokiais atvejais, kai netaikoma ši direktyva, arba numatyta griežtesnė atsakomybė nei šioje direktyvoje;
- (60) esant civilinei atsakomybei dėl neigiamo poveikio aplinkai, žalos patyrę asmenys gali reikalauti kompensacijos pagal šią direktyvą net ir tais atvejais, kai tai iš dalies sutampa su skundais dėl žmogaus teisių pažeidimų;
- (61) siekiant užtikrinti, kad nukentėjusieji dėl žmogaus teisėms ir aplinkai padarytos žalos galėtų pateikti ieškinį dėl patirtos žalos ir reikalauti kompensuoti žalą, patirtą dėl to, kad įmonė nesilaikė išsamaus patikrinimo prievolių pagal šią direktyvą, net ir tuo atveju, kai tokiems reikalavimams taikytina teisė nėra valstybės narės teisė (pvz., toks atvejis galėtų būti reglamentuojamas tarptautinės privatinės teisės nuostatų, kai žala yra padaryta trečiojoje valstybėje), šioje direktyvoje turėtų būti valstybėms narėms nustatytas reikalavimas užtikrinti, kad nacionalinės teisės nuostatose, kuriomis atitinkamas direktyvos straipsnis perkeliamas į nacionalinę teisę, numatyta atsakomybė būtų viršesne privaloma tvarka taikoma tais atvejais, kai atitinkamiems reikalavimams taikytina teisė nėra valstybės narės teisė;
- (62) civilinės atsakomybės tvarka pagal šią direktyvą neturėtų daryti poveikio Atsakomybės už aplinkos apsaugą direktyvai 2004/35/EB. Ši direktyva neturėtų kliudyti valstybėms

narėms nustatyti papildomų, griežtesnių prievolių įmonėms ar imtis kitų papildomų priemonių, kuriomis būtų siekiama tų pačių tikslų kaip toje direktyvoje;

- (63) pagal visų valstybių narių nacionalinius įstatymus direktoriai turi rūpestingumo pareigą įmonės atžvilgiu. Siekiant užtikrinti, kad ši bendroji pareiga būtų nuosekliai suprantama ir taikoma ir derėtų su išsamaus patikrinimo prievolėmis, nustatytomis šia direktyva, ir kad direktoriai priimdami sprendimus nuosekliai atsižvelgtų į tvarumo aspektus, šioje direktyvoje turėtų būti darniai išaiškinta bendroji direktorių rūpestingumo pareiga veikti įmonės interesų labui, nustatant, kad direktoriai turi atsižvelgti į tvarumo aspektus, kaip nurodyta Direktyvoje 2013/34/ES, įskaitant, kai taikytina, veiklos padarinius žmogaus teisėms, klimato kaitai ir aplinkai, apimant trumpojo, vidutinio ir ilgojo laikotarpio perspektyvas. Dėl tokio išaiškinimo nebūtina keisti esamų nacionalinių įmonių organizacinių struktūrų;
- (64) laikantis tarptautinių išsamaus patikrinimo sistemų, atsakomybė už išsamų patikrinimą turėtų tekti įmonės direktoriams. Todėl direktoriai turėtų būti atsakingi už išsamaus patikrinimo veiksmų nustatymą ir priežiūrą, kaip nustatyta šioje direktyvoje, taip pat už įmonės išsamaus patikrinimo politikos patvirtinimą, atsižvelgiant į suinteresuotųjų subjektų ir pilietinės visuomenės organizacijų suteiktą informaciją ir integruojant išsamų patikrinimą į įmonių valdymo sistemas. Direktoriai taip pat turėtų pritaikyti įmonės strategiją atsižvelgdami į nustatytą realų ir galimą poveikį ir į bet kokias išsamaus patikrinimo priemones, kurių imamasi;
- (65) asmenys, dirbantys įmonėse, kurioms taikomos išsamaus patikrinimo prievolės pagal šią direktyvą, arba savo profesinėje veikloje palaikantys ryšius su tokiomis įmonėmis, gali atlikti svarbų vaidmenį atskleidžiant šioje direktyvoje nustatytų taisyklių pažeidimus. Taip jie gali prisidėti prie to, kad būtų užkirstas kelias tokiems pažeidimams, būtų atgrasyta nuo jų ir būtų sustiprintas šios direktyvos vykdymo užtikrinimas. Todėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937¹⁰⁶ turėtų būti taikoma pranešimams apie visus šios direktyvos pažeidimus ir asmenų, pranešančių apie tokius pažeidimus, apsaugai;
- (66) siekiant tiksliai nustatyti, kokią informaciją apie dalykus, kuriems taikoma ši direktyva, turėtų teikti įmonės, kurioms netaikomi informacijos teikimo reikalavimai pagal Direktyvos 2013/34/ES nuostatas dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo, pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus dėl papildomų taisyklių nustatymo dėl tokios teikiamos

¹⁰⁶ 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (OL L 305, 2019 11 26, p. 17).

informacijos turinio ir jos teikimo kriterijų, nustatant, kokia informacija teiktina apibūdinant išsamų patikrinimą, galimą ir realų poveikį ir veiksmus, kurių dėl to imamas. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros¹⁰⁷ nustatytais principais. Visų pirma siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;

- (67) ši direktyva turėtų būti taikoma laikantis Sąjungos duomenų apsaugos teisės aktų ir užtikrinant teisę į privataus gyvenimo ir asmens duomenų apsaugą, įtvirtintą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniuose. Bet koks asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą turi būti vykdomas laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679¹⁰⁸, įskaitant tikslų apribojimo, duomenų kiekio mažinimo ir saugojimo ribojimo reikalavimus;
- (68) vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1725¹⁰⁹ 28 straipsnio 2 dalimi, buvo konsultuojamasi su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu ir jis 2022 m. pateikė nuomonę;
- (69) ši direktyva nedaro poveikio prievolėms žmogaus teisių, aplinkos apsaugos ir klimato kaitos srityse pagal kitus Sąjungos teisės aktus. Jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarauja kito Sąjungos teisės akto, kuriuo siekiama tų pačių tikslų ir kuriuo nustatomos išsamesnės arba konkretnės prievolės, nuostatoms, esant kolizijai viršenybė teikiama to kito Sąjungos teisės akto nuostatoms ir jos taikomos toms konkrečioms prievolėms;
- (70) Komisija turėtų įvertinti ir pranešti, ar į didelio poveikio sektorių, kuriuos apima ši direktyva, sąrašą reikėtų įtraukti papildomų sektorių, siekiant jį suderinti su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijomis arba atsižvelgiant į akivaizdžius išnaudojimo darbe, žmogaus teisių pažeidimų ar naujai kylančių grėsmių

¹⁰⁷ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

¹⁰⁸ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), OL L 119, 2016 5 4, p. 1–88.

¹⁰⁹ 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 295, 2018 11 21, p. 39).

aplinkai įrodymus, taip pat ar turėtų būti, visų pirma atsižvelgiant į tarptautinės padėties raidą, iš dalies pakeistas atitinkamų tarptautinių konvencijų sąrašas, nurodytas šioje direktyvoje, ir ar nuostatos dėl išsamaus patikrinimo pagal šią direktyvą turėtų būti išplėstos, kad apimtų neigiamą poveikį klimatui;

- (71) šios direktyvos tikslo geriau išnaudoti bendrosios rinkos potencialą prisidėti pereinant prie tvarios ekonomikos ir padėti siekti darnaus vystymosi, užkertant kelią galimam ir realiam neigiamam poveikiui žmogaus teisėms ir aplinkai įmonių vertės grandinėse ir tokį poveikį švelninant, valstybės narės negali deramai pasiekti veikdamos pavieniui ar be pastangų koordinavimo, o dėl siūlomų veiksmų masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygiu. Visų pirma, sprendžiamos problemos ir jų priežastys yra tarpvalstybinio pobūdžio, nes daugelis įmonių veikia visos Sąjungos mastu arba visame pasaulyje, o vertės grandinės plečiasi į kitas valstybes nares ir trečiąsias valstybes. Be to, yra rizika, kad pavienių valstybių narių priemonės gali būti neveiksmingos ir gali lemti vidaus rinkos susiskaidymą. Todėl Sąjunga gali priimti priemones laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas

1. Šia direktyva nustatomos taisyklės:
 - (a) dėl įmonių prievolių dėl realaus ir galimo neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir neigiamo poveikio aplinkai, susijusio su jų pačių ir jų patronuojamųjų įmonių veikla, taip pat su veikla, vertės grandinėje vykdoma subjektų, su kuriais įmonė palaiko įtvirtintus verslo santykius, taip pat
 - (b) dėl atsakomybės už pirmiau nurodytų prievolių pažeidimus.

Įtvirtintais laikomų verslo santykių statusas periodiškai pakartotinai įvertinamas bent kas 12 mėnesių.
2. Ši direktyva negali būti pagrindu sumažinti žmogaus teisių apsaugos ar aplinkos arba klimato apsaugos lygį, kuris yra nustatytas valstybių narių teisės aktuose tuo metu, kai priimama ši direktyva.

3. Ši direktyva nedaro poveikio prievolėms žmogaus teisių, aplinkos apsaugos ir klimato kaitos srityse pagal kitus Sąjungos teisės aktus. Jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarauja kito Sąjungos teisės akto, kuriuo siekiama tų pačių tikslų ir kuriuo nustatomos išsamesnės arba konkretnės prievolės, nuostatoms, esant kolizijai viršenybė teikiama to kito Sąjungos teisės akto nuostatoms ir jos taikomos toms konkrečioms prievolėms.

2 straipsnis

Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma įmonėms, kurios yra įsteigtos pagal valstybės narės teisės aktus ir atitinka vieną iš šių sąlygų:
- (a) paskutiniaisiais finansiniais metais, kurių metinės finansinės ataskaitos yra parengtos, vidutinis įmonės darbuotojų skaičius viršijo 500 ir jos pasaulinė grynoji apyvarta viršijo 150 mln. EUR;
 - (b) įmonė nepasiekė a punkte nurodytų ribų, tačiau paskutiniaisiais finansiniais metais, kurių metinės finansinės ataskaitos yra parengtos, vidutinis jos darbuotojų skaičius viršijo 250 ir pasaulinė grynoji apyvarta viršijo 40 mln. EUR, ir ne mažiau kaip 50 proc. šios grynosios apyvartos susidarė viename ar daugiau iš šių sektorių:
 - i) tekstilės, odos ir susijusių gaminių (įskaitant avalynę) gamyba ir didmeninė prekyba tekstilės gaminiais, drabužiais ir avalyne;
 - ii) žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė (įskaitant akvakultūrą), maisto produktų gamyba ir didmeninė prekyba žemės ūkio žaliavomis, gyvais gyvūnais, mediena, maistu ir gėrimais;
 - iii) mineralinių išteklių gavyba, nepriklausomai nuo gavybos vietos (įskaitant žalią naftą, gamtines dujas, akmens anglis, lignitą, metalus ir metalų rūdas, taip pat visus kitus nemetalo mineralinius ir karjerų produktus), pagrindinių metalo produktų, kitų nemetalo mineralinių produktų ir metalo gaminių (išskyrus mašinas ir įrangą) gamyba ir didmeninė prekyba mineraliniais ištekliais, pagrindiniais ir tarpiniais mineraliniais produktais (įskaitant metalus ir metalų rūdas, statybines medžiagas, kurą, chemines medžiagas ir kitus tarpinius produktus).
2. Ši direktyva taip pat taikoma įmonėms, kurios yra įsteigtos pagal trečiosios valstybės teisės aktus ir atitinka vieną iš šių sąlygų:
- (a) jų grynoji apyvarta Sąjungoje finansiniais metais, ėjusiais prieš paskutiniuosius finansinius metus, viršijo 150 mln. EUR;

- (b) jų grynoji apyvarta Sąjungoje finansiniais metais,ėjusiais prieš paskutiniuosius finansinius metus, viršijo 40 mln. EUR, tačiau neviršijo 150 mln. EUR, ir ne mažiau kaip 50 proc. jų pasaulinės grynosios apyvartos susidarė viename ar daugiau iš 1 dalies b punkte nurodytų sektorių.
3. Pagal 1 dalį darbuotojų, dirbančių ne visą darbo laiką, skaičius apskaičiuojamas etato ekvivalento pagrindu. Apskaičiuojant darbuotojų skaičių laikinieji darbuotojai įtraukiami taip pat, kaip ir įmonės tiesiogiai tam pačiam laikotarpiui pasamdyti darbuotojai.
4. Valstybė narė, kompetentinga reglamentuoti dalykus, įeinančius į šios direktyvos taikymo sritį, dėl 1 dalyje nurodytų įmonių yra ta valstybė narė, kurioje atitinkama įmonė turi savo registruotą buveinę.

3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- (a) įmonė – bet kuris iš šių subjektų:
- i) juridinis asmuo, įsteigtas viena iš teisinių formų, nurodytų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/34/ES¹¹⁰ I priede;
 - ii) juridinis asmuo, įsteigtas pagal trečiosios valstybės teisę tokia forma, kuri yra analogiška minėtos direktyvos I ir II prieduose nurodytoms formoms;
 - iii) juridinis asmuo, įsteigtas viena iš teisinių formų, nurodytų Direktyvos 2013/34/ES II priede, kurį sudaro tik įmonės, organizuotos viena iš teisinių formų pagal i ir ii punktus;
 - iv) reguliuojamoji finansų įmonė, bet kokios teisinės formos, kuri yra:
 - kredito įstaiga, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 575/2013¹¹¹ 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte;

¹¹⁰ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų (OL L 182, 2013 6 29, p. 19).

- investicinė įmonė, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES¹¹² 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte;
- alternatyvaus investavimo fondų valdytojas (AIFV), apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/61/ES 4 straipsnio 1 dalies b punkte, įskaitant EuVECA valdytoją pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 345/2013¹¹³, EuSEF valdytoją pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 346/2013¹¹⁴ ir ELTIF valdytoją pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2015/760¹¹⁵;
- kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius subjekto (KIPVPS) valdymo įmonė, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/65/EB¹¹⁶ 2 straipsnio 1 dalies b punkte;
- draudimo įmonė, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/138/EB¹¹⁷ 13 straipsnio 1 punkte;
- perdraudimo įmonė, apibrėžta Direktyvos 2009/138/EB 13 straipsnio 4 punkte;
- profesinių pensijų įstaiga, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2016/2341¹¹⁸ 1 straipsnio 6 punkte;

¹¹¹ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 176, 2013 6 27, p. 1).

¹¹² 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014 6 12, p. 349).

¹¹³ 2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 345/2013 dėl Europos rizikos kapitalo fondų (OL L 115, 2013 4 25, p. 1).

¹¹⁴ 2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 346/2013 dėl Europos socialinio verslumo fondų (OL L 115, 2013 4 25, p. 18).

¹¹⁵ 2015 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/760 dėl Europos ilgalaikių investicijų fondų (OL L 123, 2015 5 19, p. 98).

¹¹⁶ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/65/EB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo (OL L 302, 2009 11 17, p. 32).

¹¹⁷ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, 2009 12 17, p. 1).

¹¹⁸ 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2341 dėl profesinių pensijų įstaigų (PPI) veiklos ir priežiūros (OL L 354, 2016 12 23, p. 37).

- pensijų įstaigos, valdančios pensijų sistemas, laikomas socialinės apsaugos sistemomis, kurioms taikomi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004¹¹⁹ ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009¹²⁰, taip pat bet koks juridinis asmuo, įsteigtas investavimo į tokias sistemas tikslu;
- alternatyvaus investavimo fondas (AIF), valdomas AIFV, kaip apibrėžta Direktyvos 2011/61/ES 4 straipsnio 1 dalies b punkte, arba AIF, kurio priežiūra vykdoma pagal taikomą nacionalinę teisę;
- KIPVPS, apibrėžtas Direktyvos 2009/65/EB 1 straipsnio 2 dalyje;
- pagrindinė sandorio šalis, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012¹²¹ 2 straipsnio 1 punkte;
- centrinis vertybinių popierių depozitoriumas, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 909/2014¹²² 2 straipsnio 1 dalies 1 punkte;
- draudimo ar perdraudimo specialiosios paskirties įmonė, gavusi leidimą pagal Direktyvos 2009/138/EB 211 straipsnį;
- specialiosios paskirties pakeitimo vertybiniais popieriais subjektas, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/2402¹²³ 2 straipsnio 2 punkte;

¹¹⁹ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004 4 30, p. 1).

¹²⁰ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (OL L 284, 2009 10 30, p. 1).

¹²¹ 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų (OL L 201, 2012 7 27, p. 1).

¹²² 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 909/2014 dėl atsiskaitymo už vertybinius popierius gerinimo Europos Sąjungoje ir centrinių vertybinių popierių depozitoriumų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos 98/26/EB ir 2014/65/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 236/2012 (OL L 257, 2014 8 28, p. 1).

¹²³ 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/2402, kuriuo nustatoma bendroji pakeitimo vertybiniais popieriais sistema ir sukuriamą specialioji paprasto, skaidraus ir standartizuoto pakeitimo vertybiniais popieriais sistema, ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/65/EB,

- draudimo kontroliuojančioji bendrovė, apibrėžta Direktyvos 2009/138/EB 212 straipsnio 1 dalies f punkte, arba mišrios veiklos finansų kontroliuojančioji bendrovė, apibrėžta Direktyvos 2009/138/EB 212 straipsnio 1 dalies h punkte, priklausanti draudimo grupei, kuriai taikoma grupės lygmens priežiūra pagal tos direktyvos 213 straipsnį ir kuriai netaikoma grupės priežiūros išimtis pagal Direktyvos 2009/138/EB 214 straipsnio 2 dalį;
- mokėjimo įstaiga, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2366¹²⁴ 1 straipsnio 1 dalies d punkte;
- elektroninių pinigų įstaiga, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/110/EB¹²⁵ 2 straipsnio 1 punkte;
- sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/1503¹²⁶ 2 straipsnio 1 dalies e punkte;
- kriptoturto paslaugų teikėjas, apibrėžtas [pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl kriptoturto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937¹²⁷] 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte, kai jis teikia vieną ar daugiau kriptoturto paslaugų, apibrėžtų [pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl kriptoturto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937] 3 straipsnio 1 dalies 9 punkte;

(b) neigiamas poveikis aplinkai – neigiamas poveikis aplinkai, padaromas dėl kurio nors iš draudimų ar prievolių pagal priedo II dalyje nurodytas tarptautines aplinkos apsaugos konvencijas pažeidimo;

2009/138/EB ir 2011/61/ES bei reglamentai (EB) Nr. 1060/2009 ir (ES) Nr. 648/2012 (OL L 347, 2017 12 28, p. 35).

¹²⁴ 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (OL L 337, 2015 12 23, p. 35).

¹²⁵ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/110/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičianti Direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 2000/46/EB (OL L 267, 2009 10 10, p. 7).

¹²⁶ 2020 m. spalio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/1503 dėl Europos sutelktinio finansavimo paslaugų verslui teikėjų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1129 ir Direktyva (ES) 2019/1937 (OL L 347, 2020 10 20, p. 1).

¹²⁷ COM/2020/593 *final*.

- (c) neigiamas poveikis žmogaus teisėms – neigiamas poveikis asmenims, kuriems teikiama apsauga, padaromas dėl kurios nors iš priedo I dalies 1 skirsnyje nurodytų teisių ar draudimų, įtvirtintų priedo I dalies 2 skirsnyje nurodytomis tarptautinėmis konvencijomis, pažeidimo;
- (d) patronuojamoji įmonė – juridinis asmuo, per kurį vykdoma kontroliuojamos įmonės, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/109/EB¹²⁸ 2 straipsnio 1 dalies f punkte, veikla;
- (e) verslo santykiai – santykiai su rangovu, subrangovu ar bet koku kitu juridiniu asmeniu (partneriu):
 - i) su kuriuo įmonė turi komercinį susitarimą arba kuriam įmonė teikia finansavimą, draudimą ar perdraudimą, arba
 - ii) kuris įmonės naudai arba jos vardu vykdo su tos įmonės produktais ar paslaugomis susijusią veiklą;
- (f) įtvirtinti verslo santykiai – tiesioginiai arba netiesioginiai verslo santykiai, kurie dėl jų intensyvumo ar trukmės yra arba turėtų būti ilgalaikiai ir kurie nėra nereikšmingas ar tik papildomas vertės grandinės elementas;
- (g) vertės grandinė – su įmonės prekių gamyba arba paslaugų teikimu susijusi veikla, apimanti produkto ar paslaugos kūrimą ir produkto naudojimą bei šalinimą, taip pat susijusią gamintojų grandies ir vartotojų grandies veiklą, vykdomą pagal įmonės įtvirtintus verslo santykius. Įmonių, apibrėžtų a punkto iv papunktyje, atveju su šių konkrečių paslaugų teikimu susijusi vertės grandinė apima tik klientų, gaunančių tokią paskolą, kreditą ar kitas finansines paslaugas, ir kitų tai pačiai grupei priklausančių įmonių, kurių veikla susijusi su atitinkama sutartimi, veiklą. Tokių reguliuojamųjų finansų įmonių vertės grandinė neapima MVI, gaunančių paskolą, kreditą, finansavimą, draudimą ar perdraudimą iš tokių subjektų;
- (h) nepriklausomos trečiosios šalies tikrinimas – tikrinimas, ar įmonė arba jos vertės grandinės dalys atitinka žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos reikalavimus pagal šios direktyvos nuostatas, kurį atlieka nuo tos įmonės nepriklausomas auditorius, neturintis interesų konfliktų, turintis reikiamą patirtį ir kompetenciją aplinkos ir žmogaus teisių klausimais ir atskaitingas už audito kokybę ir patikimumą;

¹²⁸ 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo, iš dalies keičianti Direktyvą 2001/34/EB (OL L 390, 2004 12 31, p. 38).

- (i) MVI – bet kokios teisinės formos labai maža, mažoji ar vidutinė įmonė, nepriklausanti didžiajai grupei, kaip šios sąvokos apibrėžtos Direktyvos 2013/34/ES 3 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 dalyse;
- (j) pramonės iniciatyva – vyriausybių, pramonės asociacijų ar suinteresuotų organizacijų grupių sukurtų ir prižiūrimų savanoriškų vertės grandinės išsamaus patikrinimo procedūrų, priemonių ir mechanizmų, įskaitant nepriklausomos trečiosios šalies tikrinimus, derinys;
- (k) įgaliotasis atstovas – fizinis arba juridinis asmuo, gyvenantis arba įsisteigęs Sąjungoje ir turintis a punkto ii papunktyje apibrėžtos įmonės įgaliojimą veikti jos vardu, kiek tai susiję su tos įmonės prievolių pagal šią direktyvą vykdymu;
- (l) didelis neigiamas poveikis – neigiamas poveikis aplinkai arba neigiamas poveikis žmogaus teisėms, kuris yra itin reikšmingas dėl jo pobūdžio, arba daromas dideliame žmonių skaičiui ar didelei aplinkos teritorijai, arba negrįžtamas, arba itin sunkiai atitaisomas priemonėmis, reikalingomis iki to poveikio buvusiai būklei atkurti;
- (m) grynoji apyvarta – tai:
 - i) grynosios pajamos, kaip apibrėžta Direktyvos 2013/34/ES 2 straipsnio 5 punkte, arba
 - ii) tarptautinius apskaitos standartus, priimtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1606/2002¹²⁹, taikančios arba a punkto ii papunktyje apibrėžtos įmonės atveju – pajamos, kaip jos apibrėžtos arba suprantamos toje finansinės atskaitomybės sistemoje, pagal kurią rengiamos tos įmonės finansinės ataskaitos;
- (n) suinteresuotieji subjektai – įmonės darbuotojai, jos patronuojamųjų įmonių darbuotojai ir kiti asmenys, grupės, bendruomenės ar subjektai, kurių teisėms arba interesams daro arba galėtų daryti poveikį tos įmonės produktai, paslaugos ir veikla, jos patronuojamosios įmonės ir jos verslo santykiai;
- (o) direktorius – tai:
 - i) bet kuris įmonės administravimo, valdymo ar priežiūros organų narys;

¹²⁹ 2002 m. liepos 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1606/2002 dėl tarptautinių apskaitos standartų taikymo (OL L 243, 2002 9 11, p. 1).

- ii) generalinis direktorius ir, jei įmonėje esama tokių pareigų, generalinio direktoriaus pavaduotojas tais atvejais, kai jie nėra įmonės administravimo, valdymo ar priežiūros organų nariai;
 - iii) kiti asmenys, einantys i arba ii papunktyje nurodytoms pareigoms analogiškas pareigas;
- (p) direktorių valdyba – už įmonės vykdomojo valdymo priežiūrą atsakingas administracinis ar priežiūros organas arba, jei tokio organo nėra, analogiškas pareigas einantis asmuo ar asmenys;
- (q) tinkama priemonė – priemonė, kuria gebama pasiekti išsamaus patikrinimo tikslus, kuri yra proporcinga neigiamo poveikio dydžiui ir tikimybei ir pagrįstai prieinama įmonei, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes, įskaitant atitinkamo ekonomikos sektoriaus ir konkrečių verslo santykių specifiką ir su jais susijusią įmonės įtaką, taip pat poreikį užtikrinti veiksmų prioritetų nustatymą.

4 straipsnis

Išsamus patikrinimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės atliktų išsamų patikrinimą žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos srityse, kaip nustatyta 5–11 straipsniuose (toliau – išsamus patikrinimas), tuo tikslu įmonėms atliekant šiuos veiksmus:
 - (a) integruojant išsamų patikrinimą į savo politiką pagal 5 straipsnį;
 - (b) nustatant realų arba galimą neigiamą poveikį pagal 6 straipsnį;
 - (c) užkertant kelią galimam neigiamam poveikiui ir jį švelninant, taip pat sustabdant realų neigiamą poveikį ir jį kuo labiau sumažinant pagal 7 ir 8 straipsnius;
 - (d) nustatant ir taikant skundų nagrinėjimo procedūrą pagal 9 straipsnį;
 - (e) stebint savo išsamaus patikrinimo politikos ir priemonių veiksmingumą pagal 10 straipsnį;
 - (f) viešai informuojant apie išsamų patikrinimą pagal 11 straipsnį.
2. Valstybės narės užtikrina, kad išsamaus patikrinimo tikslais įmonės turėtų teisę dalytis ištekliais ir informacija atitinkamose savo įmonių grupėse ir su kitais juridiniais asmenimis, laikantis taikytinos konkurencijos teisės nuostatų.

5 straipsnis

Išsamaus patikrinimo integravimas į įmonių politiką

1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės integruotų išsamų patikrinimą į visas savo įmonės politikos sritis ir turėtų nustatytą išsamaus patikrinimo politiką. Išsamaus patikrinimo politika apima visus šiuos aspektus:
 - a) apibūdintą įmonės požiūrį į išsamų patikrinimą, taip pat ilgalaikėje perspektyvoje;
 - b) elgesio kodeksą, kuriame apibūdinamos taisyklės ir principai, kurių turi laikytis įmonės darbuotojai ir patronuojamosios įmonės;
 - c) apibūdintus procesus, nustatytus siekiant atlikti išsamų patikrinimą, įskaitant priemones, kurių imamasi tikrinant elgesio kodekso laikymąsi ir plečiant jo taikymą įtvirtintiems verslo santykiams.
2. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės atnaujintų savo išsamaus patikrinimo politiką kiekvienais metais.

6 straipsnis

Realaus ir galimo neigiamo poveikio nustatymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės imtųsi tinkamų priemonių savo veiklos ar savo patronuojamųjų įmonių veiklos, taip pat savo įtvirtintų verslo santykių savo vertės grandinėse realiam ir galimam neigiamam poveikiui žmogaus teisėms ir neigiamam poveikiui aplinkai nustatyti pagal 2, 3 ir 4 dalis.
2. Nukrypstant nuo 1 dalies, iš įmonių, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies b punkte ir 2 straipsnio 2 dalies b punkte, reikalaujama nustatyti tik realų ir galimą didelį neigiamą poveikį, kuris yra svarbus atitinkamame 2 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytame sektoriuje.
3. Kai įmonės, nurodytos 3 straipsnio a punkto iv papunktyje, teikia kreditą, paskolą arba kitas finansines paslaugas, realus ir galimas neigiamas poveikis žmogaus teisėms ir neigiamas poveikis aplinkai nustatomi tik prieš teikiant tą paslaugą.
4. Valstybės narės užtikrina, kad, siekiant nustatyti 1 dalyje nurodytą neigiamą poveikį remiantis, kai tinka, kiekybine ir kokybine informacija, įmonės turėtų teisę naudotis tinkamais ištekliais, įskaitant nepriklausomas ataskaitas ir informaciją, surinktą per 9 straipsnyje nurodytą skundų nagrinėjimo procedūrą. Kai tinka, įmonės taip pat konsultuojasi su galimai paveiktomis grupėmis, įskaitant darbuotojus ir kitus susijusius suinteresuotuosius subjektus, siekdamos surinkti informacijos apie realų arba galimą neigiamą poveikį.

Galimo neigiamo poveikio prevencija

1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės imtųsi tinkamų priemonių užkirsti kelią galimam neigiamam poveikiui žmogaus teisėms ir neigiamam poveikiui aplinkai, kuris nustatytas arba turėtų būti nustatytas pagal 6 straipsnį, arba, jeigu prevencija yra neįmanoma arba jos neįmanoma iškart įgyvendinti, pakankamai sušvelnintų tokį galimą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ar aplinkai, pagal šio straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalis.
2. Iš įmonių reikalaujama, kai tinka, imtis šių veiksmų:
 - a) kai būtina, atsižvelgiant į reikiamų prevencinių priemonių pobūdį ar sudėtingumą, parengti ir įgyvendinti prevencinių veiksmų planą su nustatytais pagrindais ir aiškiais veiksmų vykdymo terminais ir kokybiniais bei kiekybiniais pažangos vertinimo rodikliais. Prevencinių veiksmų planas parengiamas konsultuojantis su paveiktais suinteresuotaisiais subjektais;
 - b) siekti iš verslo partnerio, su kuriuo įmonė palaiko tiesioginius verslo santykius, gauti sutartinių garantijų, kad jis užtikrins tos įmonės elgesio kodekso ir, prireikus, prevencinių veiksmų plano laikymąsi, be kita ko, prašydamas atitinkamų sutartinių garantijų iš savo partnerių, kiek jų veikla įeina į atitinkamos įmonės vertės grandinę (pakopinis sutarčių sudarymas). Jei gaunama tokių sutartinių garantijų, taikoma 4 dalis;
 - c) daryti reikiamas investicijas, pavyzdžiui, į valdymo ar gamybos procesus ir infrastruktūrą, kad būtų laikomasi 1 dalies;
 - d) teikti tikslinę ir proporcingą paramą MVĮ, su kuria įmonė palaiko įtvirtintus verslo santykius, jeigu dėl elgesio kodekso ar prevencinių veiksmų plano laikymosi kiltų pavojus tos MVĮ gyvybingumui;
 - e) laikantis Sąjungos teisės, įskaitant konkurencijos teisę, bendradarbiauti su kitais subjektais, be kita ko, siekiant, kai tinka, padidinti įmonės pajėgumą sustabdyti neigiamą poveikį, ypač kai jokie kiti veiksmai nėra tinkami ar veiksmingi.
3. Dėl galimo neigiamo poveikio, kuriam nebūtų įmanoma užkirsti kelio ar pasiekti pakankamo sušvelninimo priemonėmis, nurodytomis 2 dalyje, įmonė gali siekti sudaryti sutartį su partneriu, su kuriuo ji palaiko netiesioginius santykius, siekdama, kad būtų laikomasi tos įmonės elgesio kodekso arba prevencinių veiksmų plano. Jeigu sudaroma tokia sutartis, taikoma 4 dalis.
4. Kartu su sutartinėmis garantijomis arba sudaryta sutartimi taikomos tinkamos priemonės atitikčiai tikrinti. Tikrindama atitiktį įmonė gali remtis tinkamomis pramonės iniciatyvomis arba nepriklausomos trečiosios šalies tikrinimu.

Tuo atveju, kai iš MVĮ gaunama sutartinių garantijų arba su ja sudaroma sutartis, taikomos sąlygos turi būti teisingos, pagrįstos ir nediskriminacinės. Kai atitiktos tikrinimo priemonės taikomos MVĮ, įmonė padengia atliekamo nepriklausomos trečiosios šalies tikrinimo išlaidas.

5. Dėl galimo neigiamo poveikio, apibrėžto 1 dalyje, kurio nebuvo įmanoma išvengti ar pakankamai sušvelninti 2, 3 ir 4 dalyse nustatytais priemonėmis, iš įmonės reikalaujama, kad ji neužmegztų naujų santykių arba neplėtotų esamų santykių su partneriu, susijusiu su ta vertės grandine arba esančiu toje vertės grandinėje, kurioje daromas atitinkamas poveikis, ir, kai pagal tuos santykius reglamentuojančią teisę įmonė turi teisę tai daryti, ji imtųsi šių veiksmų:
 - (a) laikinai sustabdytų komercinius santykius su atitinkamu partneriu, kartu dėdama pastangas užkirsti kelią atitinkamam poveikiui ir jį kuo labiau sumažinti, jeigu pagrįstai tikimasi, kad tos pastangos duos rezultatų artimiausiu laikotarpiu;
 - (b) nutrauktų verslo santykius, susijusius su atitinkama veikla, jei galimas neigiamas poveikis yra didelis.

Valstybės narės numato galimybę nutraukti verslo santykius pagal tų valstybių narių įstatymų reglamentuojamas sutartis.

6. Nukrypstant nuo 5 dalies b punkto, kai 3 straipsnio a punkto iv papunktyje nurodytos įmonės teikia kreditą, paskolą ar kitas finansines paslaugas, iš jų nereikalaujama nutraukti kredito, paskolos ar kitų finansinių paslaugų sutarties, kai galima pagrįstai tikėtis, kad toks nutraukimas reikšmingai pakenktų subjektui, kuriam ta paslauga teikiama.

8 straipsnis

Realaus neigiamo poveikio sustabdymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės imtųsi tinkamų priemonių realiam neigiamam poveikiui, kuris yra nustatytas arba turėtų būti nustatytas pagal 6 straipsnį, sustabdyti pagal šio straipsnio 2–6 dalis.
2. Jeigu neigiamo poveikio sustabdyti neįmanoma, valstybės narės užtikrina, kad įmonės tokį poveikį kuo labiau sumažintų.
3. Iš įmonių reikalaujama, kai tinka, imtis šių veiksmų:
 - a) neutralizuoti arba kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, be kita ko, išmokant žalos atlyginimą nukentėjusiems asmenims ir finansinę kompensaciją nukentėjusioms bendruomenėms. Šie veiksmai turi būti proporcingi neigiamo poveikio reikšmingumui ir mastui ir tam, kokią įtaką neigiamam poveikiui daro pačios įmonės elgesys;

- b) kai būtina, atsižvelgiant į faktą, kad neigiamo poveikio iškart sustabdyti neįmanoma, parengti ir įgyvendinti taisomųjų veiksmų planą su nustatytais pagrindais ir aiškiais veiksmų vykdymo terminais ir kokybiniais bei kiekybiniais pažangos vertinimo rodikliais. Šis taisomųjų veiksmų planas, kai tinka, parengiamas konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais;
 - c) siekti iš tiesioginio partnerio, su kuriuo įmonė palaiko įtvirtintus verslo santykius, gauti sutartinių garantijų, kad jis užtikrins elgesio kodekso ir, prireikus, taisomųjų veiksmų plano laikymąsi, be kita ko, prašydamas atitinkamų sutartinių garantijų iš savo partnerių tiek, kiek jie įeina į vertės grandinę (pakopinis sutarčių sudarymas). Jei gaunama tokių sutartinių garantijų, taikoma 5 dalis;
 - d) daryti reikiamas investicijas, pavyzdžiui, į valdymo ar gamybos procesus ir infrastruktūrą, kad būtų laikomasi 1, 2 ir 3 dalių;
 - e) teikti tikslinę ir proporcingą paramą MVĮ, su kuria įmonė palaiko įtvirtintus verslo santykius, jeigu dėl elgesio kodekso ar taisomųjų veiksmų plano laikymosi kiltų pavojus tos MVĮ gyvybingumui;
 - f) laikantis Sąjungos teisės, įskaitant konkurencijos teisę, bendradarbiauti su kitais subjektais, be kita ko, siekiant, kai tinka, padidinti įmonės pajėgumą sustabdyti neigiamą poveikį, ypač kai jokie kiti veiksmai nėra tinkami ar veiksmingi.
4. Dėl realaus neigiamo poveikio, kurio nebūtų įmanoma sustabdyti ar pakankamai sušvelninti priemonėmis, nurodytomis 3 dalyje, įmonė gali siekti sudaryti sutartį su partneriu, su kuriuo ji palaiko netiesioginius santykius, siekdama, kad būtų laikomasi tos įmonės elgesio kodekso arba taisomųjų veiksmų plano. Jeigu sudaroma tokia sutartis, taikoma 5 dalis.
5. Kartu su sutartinėmis garantijomis arba sudaryta sutartimi taikomos tinkamos priemonės atitikčiai tikrinti. Tikrindama atitiktį įmonė gali remtis tinkamomis pramonės iniciatyvomis arba nepriklausomos trečiosios šalies tikrinimu.
- Tuo atveju, kai iš MVĮ gaunama sutartinių garantijų arba su ja sudaroma sutartis, taikomos sąlygos turi būti teisingos, pagrįstos ir nediskriminacinės. Kai atitikties tikrinimo priemonės taikomos MVĮ, įmonė padengia atliekamo nepriklausomos trečiosios šalies tikrinimo išlaidas.
6. Dėl realaus neigiamo poveikio, apibrėžto 1 dalyje, kurio nebuvo įmanoma sustabdyti ar kuo labiau sumažinti 3, 4 ir 5 dalyse nustatytomis priemonėmis, įmonė neužmezga naujų santykių arba neplėtoja esamų santykių su partneriu, susijusiu su ta vertės grandine arba esančiu toje vertės grandinėje, kurioje daromas atitinkamas poveikis, ir, kai pagal tuos santykius reglamentuojančią teisę įmonė turi teisę tai daryti, ji imasi vieno iš šių veiksmų:
- a) laikinai sustabdo komercinius santykius su atitinkamu partneriu, kartu dėdama pastangas sustabdyti arba kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, arba

- b) nutraukia verslo santykius, susijusius su atitinkama veikla, jei neigiamas poveikis laikomas dideliu.

Valstybės narės numato galimybę nutraukti verslo santykius pagal tų valstybių narių įstatymų reglamentuojamas sutartis.

- 7. Nukrypstant nuo 6 dalies b punkto, kai 3 straipsnio a punkto iv papunktyje nurodytos įmonės teikia kreditą, paskolą ar kitas finansines paslaugas, iš jų nereikalaujama nutraukti kredito, paskolos ar kitų finansinių paslaugų sutarties, kai galima pagrįstai tikėtis, kad toks nutraukimas reikšmingai pakenktų subjektui, kuriam ta paslauga teikiama.

9 straipsnis

Skundų nagrinėjimo procedūra

- 1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės suteiktą galimybę 2 dalyje nurodytiems asmenims ir organizacijoms teikti joms skundus, kai kyla pagrįstas susirūpinimas dėl su pačių įmonių ar jų patronuojamųjų įmonių veikla ir jų vertės grandinėmis susijusio realaus arba galimo neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir neigiamo poveikio aplinkai.
- 2. Valstybės narės užtikrina, kad skundus galėtų teikti:
 - a) asmenys, patyrę neigiamą poveikį arba turintys pagrindą manyti, kad jiems gali būti daromas neigiamas poveikis,
 - b) profesinės sąjungos ir kiti darbuotojų atstovai, atstovaujantys asmenims, dirbantiems atitinkamoje vertės grandinėje,
 - c) pilietinės visuomenės organizacijos, veikiančios su atitinkama vertės grandine susijusiose srityse.
- 3. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės nustatytą 1 dalyje nurodytą skundų nagrinėjimo procedūrą, įskaitant procedūrą, taikomą tuo atveju, kai įmonė laiko skundą nepagrįstu, ir informuotų atitinkamus darbuotojus ir profesines sąjungas apie šias procedūras. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai skundas yra pagrįstas, tame skunde nurodytas neigiamas poveikis būtų laikomas nustatytu, kaip tai suprantama pagal 6 straipsnį.
- 4. Valstybės narės užtikrina, kad skundų pateikėjai turėtų teisę:
 - a) reikalauti iš įmonės, kuriai pateikė skundą pagal 1 dalį, imtis tinkamų tolesnių veiksmų atsižvelgiant į tą skundą, ir
 - b) susitikti su įmonės atstovais tinkamu lygiu siekiant apsvarstyti didelį galimą arba realų neigiamą poveikį, dėl kurio pateiktas skundas.

10 straipsnis

Stebėseną

Valstybės narės užtikrina, kad įmonės atliktų periodinius savo veiklos bei priemonių ir atitinkamus savo patronuojamųjų įmonių ir, kiek tai susiję su įmonės vertės grandinėmis, savo įtvirtintų verslo santykių vertinimus siekdamos stebėti neigiamo poveikio žmogaus teisėms ir aplinkai nustatymo, prevencijos, švelninimo, sustabdymo ir kuo didesnio sumažinimo veiksmingumą. Tokie vertinimai, kai tinka, grindžiami kokybiniais ir kiekybiniais rodikliais ir atliekami ne rečiau kaip kas 12 mėnesių, taip pat bet kada, kai yra pagrindo manyti, kad gali būti reikšminga nauja tokio neigiamo poveikio atsiradimo rizika. Išsamaus patikrinimo politika atnaujinama atsižvelgiant į tų vertinimų rezultatus.

11 straipsnis

Pranešimas

Valstybės narės užtikrina, kad įmonės, kurioms netaikomi ataskaitų teikimo reikalavimai pagal Direktyvos 2013/34/ES 19a ir 29a straipsnius, praneštų apie dalykus, kuriuos apima ši direktyva, savo interneto svetainėje paskelbdamos metinį pranešimą tarptautiniam verslui įprasta kalba. Šis pranešimas paskelbiamas kiekvienais metais iki balandžio 30 d. už praėjusius kalendorinius metus.

Pagal 28 straipsnį Komisija priima deleguotuosius aktus dėl tokių pranešimų pagal 1 dalį turinio ir jų teikimo kriterijų, nustatydamą, kokia informacija teiktina apibūdinant išsamų patikrinimą, galimą ir realų poveikį ir veiksmus, kurių dėl to imamasi.

12 straipsnis

Pavyzdinės sutarties sąlygos

Siekdama teikti paramą įmonėms, kad joms būtų lengviau laikytis 7 straipsnio 2 dalies b punkto ir 8 straipsnio 3 dalies c punkto, Komisija priima rekomendacijas dėl savanoriškai taikomų pavyzdinių sutarties sąlygų.

13 straipsnis

Gairės

Siekdama teikti paramą įmonėms arba valstybių narių institucijoms dėl to, kaip įmonės turėtų vykdyti joms tenkančias išsamaus patikrinimo prievoles, Komisija, konsultuodamasi su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, Europos aplinkos agentūra ir, kai tinka, tarptautinėmis organizacijomis, turinčiomis kompetenciją išsamaus patikrinimo srityje, gali paskelbti gairių, be kita ko, konkrečioms sektoriams arba dėl konkretaus neigiamo poveikio.

14 straipsnis

Papildomos priemonės

1. Valstybės narės, siekdamos teikti informaciją ir remti įmonių ir jų partnerių, su kuriais jos palaiko įtvirtintus verslo santykius savo vertės grandinėse, pastangas vykdyti prievoles pagal šią direktyvą, sukuria ir tvarko tam skirtas atskiras arba bendras interneto svetaines, platformas ar portalus. Tai darant ypač daug dėmesio skiriama MVI, veikiančioms įmonių vertės grandinėse.
2. Valstybės narės gali finansiškai remti MVI, nedarant poveikio taikomoms valstybės pagalbos taisyklėms.
3. Komisija gali papildyti valstybių narių taikomas paramos priemones, remdamasi jau esamais Sąjungos veiksmais, kuriais remiamas išsamus patikrinimas Sąjungoje ir trečiosiose valstybėse, ir gali parengti naujų priemonių, be kita ko, sudaryti palankias sąlygas bendroms suinteresuotųjų subjektų iniciatyvoms, kuriomis įmonėms būtų padedama vykdyti savo prievoles.
4. Įmonės gali naudotis pramonės programomis ir daugiašalėmis suinteresuotųjų subjektų iniciatyvomis, kuriomis padedama įgyvendinti jų prievoles, nurodytas šios direktyvos 5–11 straipsniuose, tiek, kiek tos programos ir iniciatyvos yra tinkamos tų prievolių vykdymui remti. Komisija ir valstybės narės gali palengvinti informacijos apie tokias programas ar iniciatyvas ir jų rezultatus sklaidą. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, gali pateikti gairių dėl pramonės programų ir daugiašalių suinteresuotųjų subjektų iniciatyvų tinkamumo vertinimo.

15 straipsnis

Kova su klimato kaita

1. Valstybės narės užtikrina, kad 2 straipsnio 1 dalies a punkte ir 2 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytos įmonės patvirtintų planą, kuriuo būtų užtikrinamas įmonės verslo modelio ir strategijos suderinamumas su perėjimu prie tvarios ekonomikos ir su visuotinio atšilimo apribojimu iki 1,5 °C pagal Paryžiaus susitarimą. Šiame plane visų pirma, remiantis įmonei pagrįstai prieinama informacija, nustatoma, kiek klimato kaita yra rizikos veiksnys arba kiek daromas su klimato veikla susijęs poveikis tos įmonės veikloje.
2. Valstybės narės užtikrina, kad tuo atveju, kai nustatoma arba turėtų būti nustatyta, kad vienas pagrindinių įmonės veiklos rizikos veiksnių ar pagrindinis jos poveikis yra susijęs su klimato kaita, ta įmonė į savo planą įtrauktų išmetamo ŠESD kiekio mažinimo tikslus.
3. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės deramai atsižvelgtų į 1 ir 2 dalyse nurodytų prievolių vykdymą nustatydamos kintamąjį atlyginimą, jeigu kintamasis atlyginimas yra

susietas su direktoriaus indėliu į įmonės verslo strategiją ir ilgalaikius interesus bei tvarumą.

16 straipsnis

Įgaliotasis atstovas

1. Valstybės narės užtikrina, kad kiekviena iš 2 straipsnio 2 dalyje nurodytų įmonių paskirtų savo įgaliotuoju atstovu juridinį arba fizinį asmenį, įsisteigusį arba gyvenantį vienoje iš tos įmonės veiklos valstybių narių. Šis paskyrimas įsigalioja, kai jį patvirtina įgaliotasis atstovas.
2. Valstybės narės užtikrina, kad įgaliotojo atstovo vardas ir pavardė (pavadinimas), adresas, elektroninio pašto adresas ir telefono numeris būtų pranešti tos valstybės narės, kurioje įgaliotasis atstovas gyvena arba yra įsisteigęs, priežiūros institucijai. Valstybės narės užtikrina, kad įgaliotasis atstovas būtų įpareigotas bet kurioms priežiūros institucijoms paprašius pateikti savo paskyrimo dokumento kopiją valstybės narės valstybine kalba.
3. Valstybės narės užtikrina, kad tos valstybės narės, kurioje gyvena arba yra įsisteigęs įgaliotasis atstovas, priežiūros institucija ir, jei skiriasi, tos valstybės narės, kurioje įmonė per finansinius metus, ėjusius prieš paskutiniuosius finansinius metus, gavo didžiąją dalį savo grynosios apyvartos Sąjungoje, priežiūros institucija būtų informuota apie tai, kad atitinkama įmonė yra 2 straipsnio 2 dalyje apibūdėta įmonė.
4. Valstybės narės užtikrina, kad kiekviena įmonė savo įgaliotajam atstovui suteiktų įgaliojimus gauti iš priežiūros institucijų pranešimus visais klausimais, svarbiais siekiant laikytis nacionalinių nuostatų, kuriomis į nacionalinę teisę perkelta ši direktyva, ir užtikrinti tų nuostatų vykdymą. Iš įmonių reikalaujama, kad jos suteiktų savo įgaliotajam atstovui reikiamus įgaliojimus ir išteklius bendradarbiauti su priežiūros institucijomis.

17 straipsnis

Priežiūros institucijos

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną arba daugiau priežiūros institucijų, kurioms pavedama prižiūrėti, kaip laikomasi pagal 6–11 straipsnius ir 15 straipsnio 1 ir 2 dalis priimtomis nacionalinėmis nuostatomis nustatytų prievolių (toliau – priežiūros institucija).
2. Kompetentinga priežiūros institucija dėl 2 straipsnio 1 dalyje nurodytų įmonių yra tos valstybės narės, kurioje tokia įmonė turi savo registruotą buveinę, kompetentinga priežiūros institucija.

3. Kompetentinga priežiūros institucija dėl 2 straipsnio 2 dalyje nurodytų įmonių yra tos valstybės narės, kurioje tokia įmonė turi filialą, kompetentinga priežiūros institucija. Jeigu tokia įmonė neturi filialo jokioje valstybėje narėje arba turi filialų keliose valstybėse narėse, kompetentinga priežiūros institucija yra tos valstybės narės, kurioje įmonė per finansinius metus, ėjusius prieš paskutinius finansinius metus iki 30 straipsnyje nurodytos datos arba iki tos dienos, kurią ta įmonė pirmą kartą atitiko 2 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus (pasirenkama vėlesnė iš šių datų), gavo didžiąją dalį savo grynosios apyvartos Sąjungoje, priežiūros institucija.

2 straipsnio 2 dalyje nurodytos įmonės gali dėl aplinkybių pokyčio, lėmusio, kad didžioji jų apyvartos Sąjungoje dalis susidaro kitoje valstybėje narėje, pateikti tinkamai pagrįstą prašymą pakeisti priežiūros instituciją, kompetentingą reguliuoti su ta įmone susijusius dalykus, kuriems taikoma ši direktyva.

4. Jeigu valstybė narė paskiria daugiau kaip vieną priežiūros instituciją, ji užtikrina, kad būtų aiškiai apibrėžtos atitinkamos tų institucijų kompetencijos sritys ir kad jos glaudžiai ir veiksmingai tarpusavyje bendradarbiautų.
5. Valstybės narės gali paskirti institucijas, atsakingas už reguliuojamųjų finansų įmonių priežiūrą, priežiūros institucijomis ir pagal šią direktyvą.
6. Iki 30 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytos datos valstybės narės praneša Komisijai pagal šį straipsnį paskirtų priežiūros institucijų pavadinimus ir kontaktinius duomenis, taip pat, jei paskirtos kelios priežiūros institucijos, atitinkamas jų kompetencijos sritis. Jos informuoja Komisiją apie bet kokius susijusius pokyčius.
7. Komisija viešai, be kita ko, savo interneto svetainėje paskelbia priežiūros institucijų sąrašą. Šį sąrašą Komisija reguliariai atnaušina remdamasi iš valstybių narių gauta informacija.
8. Valstybės narės užtikrina priežiūros institucijų nepriklausomumą ir užtikrina, kad tos institucijos ir visi joms dirbantys ar anksčiau dirbę asmenys, taip pat jų vardu veikiantys auditoriai ir ekspertai vykdytų savo įgaliojimus nešališkai, skaidriai ir deramai atlikdami pareigą saugoti profesinę paslaptį. Visų pirma, valstybės narės užtikrina, kad tokia institucija būtų teisiškai ir funkciškai nepriklausoma nuo įmonių, patenkančių į šios direktyvos taikymo sritį, ir nuo kitų rinkos interesų, ir kad jos darbuotojai ir už jos valdymą atsakingi asmenys nepatirtų interesų konfliktų, būtų saistomi konfidencialumo reikalavimų ir nesiimtų jokių veiksmų, nesuderinamų su jų pareigomis.

18 straipsnis

Priežiūros institucijų įgaliojimai

1. Valstybės narės užtikrina, kad priežiūros institucijos turėtų pakankamus įgaliojimus ir išteklius, kad galėtų atlikti užduotis, joms pavestas pagal šią direktyvą, įskaitant

įgaliojimą prašyti informacijos ir atlikti tyrimus dėl šioje direktyvoje nustatytų prievolių laikymosi.

2. Priežiūros institucija gali pradėti tyrimą savo iniciatyva arba dėl to, kad jai išreikštas pagrįstas susirūpinimas pagal 19 straipsnį, jeigu mano, kad turi pakankamai informacijos, rodančios galimą įmonės prievolių, nustatytų pagal šią direktyvą priimtomis nacionalinėmis nuostatomis, pažeidimą.
3. Patikrinimai atliekami laikantis valstybės narės, kurioje atliekamas patikrinimas, nacionalinės teisės nuostatų ir iš anksto perspėjus įmonę, nebent toks išankstinis pranešimas kliudytų veiksmingai atlikti patikrinimą. Jeigu priežiūros institucija per savo tyrimą nori atlikti patikrinimą kitos valstybės narės teritorijoje, ji pateikia tos valstybės narės priežiūros institucijai pagalbos prašymą pagal 21 straipsnio 2 dalį.
4. Jeigu, ėmusis veiksmų pagal 1 ir 2 dalis, priežiūros institucija nustato, kad nesilaikoma nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą, ji suteikia atitinkamai įmonei tinkamą laikotarpį imtis taisomųjų veiksmų, jei tokie veiksmai yra įmanomi.

Taisomųjų veiksmų vykdymas neužkerta kelio taikyti administracines sankcijas arba nustatyti civilinę atsakomybę už žalą atitinkamai pagal 20 ir 22 straipsnius.

5. Priežiūros institucijos atlikdamos savo užduotis turi bent šiuos įgaliojimus:
 - a) įsakyti, kad būtų sustabdyti pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų pažeidimai, netinkami veiksmai nebūtų kartojami ir, kai tinka, būtų imamasi taisomųjų veiksmų, proporcingų pažeidimui ir būtinų tam, kad pažeidimas būtų sustabdytas;
 - b) skirti pinigines nuobaudas pagal 20 straipsnį;
 - c) imtis laikinųjų priemonių siekiant išvengti rizikos, kad galėtų būti padaryta didelės ir neatitaisomos žalos.
6. Jeigu valstybės narės teisės sistemoje nenumatyta administracinių sankcijų, šis straipsnis ir 20 straipsnis gali būti įgyvendinami taip, kad kompetentinga priežiūros institucija inicijuotų sankciją, o tą sankciją skirtų kompetentingi nacionaliniai teismai, užtikrinant, kad tos teisių gynimo priemonės būtų veiksmingos ir jų poveikis būtų toks pat kaip priežiūros institucijų skiriamų administracinių sankcijų.
7. Valstybės narės užtikrina, kad kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo turėtų teisę į veiksmingą teisminę teisių gynimo priemonę, kad galėtų apskųsti priežiūros institucijos dėl jo priimtą teisiškai privalomą sprendimą.

19 straipsnis

Pagrįstas susirūpinimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad fiziniai ir juridiniai asmenys turėtų teisę bet kuriai priežiūros institucijai pareikšti pagrįstą susirūpinimą, kai dėl objektyvių aplinkybių jie turi pagrindo manyti, kad įmonė nesilaiko nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą (toliau – pagrįstas susirūpinimas).
2. Jeigu dalykas, dėl kurio pareikštas pagrįstas susirūpinimas, priklauso kitos priežiūros institucijos kompetencijai, tokį pareiškimą gavusi institucija jį perduoda atitinkamai institucijai.
3. Valstybės narės užtikrina, kad priežiūros institucijos įvertintų atvejus, kai pareikštas pagrįstas susirūpinimas, ir, kai tinka, vykdytų savo įgaliojimus, kaip nurodyta 18 straipsnyje.
4. Priežiūros institucija, laikydamosi atitinkamų nacionalinės teisės nuostatų ir Sąjungos teisės, kuo greičiau informuoja 1 dalyje nurodytą asmenį apie vertinimo, atlikto dėl jo pareikšto pagrįsto susirūpinimo, rezultatus ir pateikia susijusią argumentaciją.
5. Valstybės narės užtikrina, kad asmenys, pagal šį straipsnį pareiškiantys pagrįstą susirūpinimą ir pagal nacionalinę teisę turintys teisėtą interesą tuo klausimu, turėtų galimybę kreiptis į teismą arba į kitą nepriklausomą ir nešališką viešąją įstaigą, kompetentingą peržiūrėti priežiūros institucijos sprendimų, veiksmų arba neveikimo procesinį ir materialinį teisėtumą.

20 straipsnis

Sankcijos

1. Valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.
2. Sprendžiant, ar reikia taikyti sankcijas, ir, jei taip, nustatant sankcijų pobūdį ir tinkamą dydį, jei taikytina, deramai atsižvelgiama į įmonės pastangas vykdyti taisomuosius veiksmus, kurių iš jos reikalauja priežiūros institucija, į bet kokias susijusias investicijas ir bet kokią teikiamą tikslinę paramą pagal 7 ir 8 straipsnius, taip pat į bendradarbiavimą su kitais subjektais sprendžiant neigiamo poveikio savo vertės grandinėse problemas.
3. Kai skiriamos piniginės nuobaudos, jų dydis nustatomas pagal įmonės apyvartą.
4. Valstybės narės užtikrina, kad bet koks priežiūros institucijų sprendimas su nustatytais sankcijomis už šios direktyvos nuostatų pažeidimą būtų paskelbtas.

Europos priežiūros institucijų tinklas

1. Komisija sukuria Europos priežiūros institucijų tinklą, sudarytą iš priežiūros institucijų atstovų. Šis tinklas palengvina priežiūros institucijų bendradarbiavimą ir priežiūros institucijų atliekamo reguliavimo, tyrimo, sankcijų skyrimo ir priežiūros praktikos koordinavimą ir derinimą ir, kai tinka, dalijimąsi informacija tarp jų.

Komisija gali pakviesti prie Europos priežiūros institucijų tinklo prisijungti Sąjungos agentūras, turinčias reikiamą kompetenciją srityse, kurias apima ši direktyva.

2. Priežiūros institucijos viena kitai teikia aktualią informaciją ir savitarpio pagalbą atlikdamos savo pareigas ir diegia veiksmingo tarpusavio bendradarbiavimo priemones. Savitarpio pagalba apima bendradarbiavimą siekiant vykdyti 18 straipsnyje nurodytus įgaliojimus, be kita ko, dėl patikrinimų ir informacijos prašymų.
3. Priežiūros institucijos imasi visų tinkamų veiksmų, reikalingų, kad būtų atsakyta į kitos priežiūros institucijos pagalbos prašymą nepagrįstai nedelsiant ir ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo gavimo. Tokie veiksmai gali visų pirma apimti svarbios informacijos apie tyrimo eigą perdavimą.
4. Pagalbos prašymuose pateikiama visa reikalinga informacija, įskaitant prašymo tikslą ir priežastis. Informaciją, gautą pagal pagalbos prašymą, priežiūros institucijos naudoja tik tuo tikslu, kuriuo prašyta pagalbos.
5. Prašymą gavusi priežiūros institucija informuoja prašymą pateikusią priežiūros instituciją apie priemonių, kurių turi būti imtasi atsižvelgiant į pagalbos prašymą, rezultatus arba, atitinkamai, pasiektą pažangą.
6. Priežiūros institucijos viena kitai netaiko mokesčių už veiksmus ir priemones, kurių imamasi atsižvelgiant į pagalbos prašymą.

Tačiau priežiūros institucijos gali susitarti dėl taisyklių dėl tarpusavio kompensacijos išimtiniais atvejais padengiant konkrečias išlaidas, patirtas dėl pagalbos teikimo.

7. Priežiūros institucija, kuri yra kompetentinga pagal 17 straipsnio 3 dalį, informuoja Europos priežiūros institucijų tinklą apie šį faktą, taip pat apie bet kokį prašymą pakeisti kompetentingą priežiūros instituciją.
8. Jei kiltų abejonių dėl kompetencijos priskyrimo, informacija, kuria grindžiamas toks priskyrimas, bus pasidalyta su Europos priežiūros institucijų tinklu ir jis galės koordinuoti pastangas rasti sprendimą.

Civilinė atsakomybė

1. Valstybės narės užtikrina, kad įmonės būtų atsakingos už žalą, jeigu:
 - a) jos neįvykdė 7 ir 8 straipsniuose nustatytų prievolių ir
 - b) dėl šio prievolių neįvykdymo buvo padarytas neigiamas poveikis, kurį derėjo nustatyti, užkirsti jam kelią, jį sušvelninti, sustabdyti arba kuo labiau sumažinti tinkamomis 7 ir 8 straipsniuose nustatytomis priemonėmis, ir dėl kurio buvo patirta žalos.
2. Nepaisant 1 dalies, valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai įmonė imasi 7 straipsnio 2 dalies b punkte ir 7 straipsnio 4 dalyje arba 8 straipsnio 3 dalies c punkte ir 8 straipsnio 5 dalyje nurodytų veiksmų, ji nebūtų atsakinga už žalą dėl neigiamo poveikio, padaryto dėl jos netiesioginio partnerio, su kuriuo ji palaiko įtvirtintus verslo santykius, veiklos, nebent to konkretaus atvejo aplinkybėmis nebūtų pagrindo tikėtis, kad realių veiksmų, kurių imamasi, įskaitant atitikties tikrinimą, pakaktų tam, kad būtų užkirstas kelias neigiamam poveikiui arba jis būtų sušvelnintas, sustabdytas ar kuo labiau sumažintas.

Vertinant atsakomybės buvimą ir apimtį pagal šią dalį, reikia deramai atsižvelgti į įmonės pastangas, kiek jos tiesiogiai susijusios su daroma žala, imtis bet kokių taisomųjų veiksmų, kurių iš jos reikalauja priežiūros institucija, bet kokias daromas susijusias investicijas ir bet kokią teikiamą tikslinę paramą pagal 7 ir 8 straipsnius, taip pat bet koki bendradarbiavimą su kitais subjektais sprendžiant neigiamo poveikio savo vertės grandinėse problemas.
3. Įmonės civilinė atsakomybė už žalą pagal šią nuostatą nedaro poveikio jos patronuojamųjų įmonių ar bet kokių tiesioginių ir netiesioginių verslo partnerių vertės grandinėje civilinei atsakomybei.
4. Civilinės atsakomybės taisyklės pagal šią direktyvą nedaro poveikio Sąjungos ar nacionalinėms taisyklėms dėl civilinės atsakomybės, susijusios su neigiamu poveikiu žmogaus teisėms ar neigiamu poveikiu aplinkai, kuriose numatyta atsakomybė tokiais atvejais, kai netaikoma ši direktyva, arba numatyta griežtesnė atsakomybė nei šioje direktyvoje.
5. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės teisės nuostatose, kuriomis šis straipsnis perkeliamas į nacionalinę teisę, numatyta atsakomybė būtų taikoma viršesne privaloma tvarka tais atvejais, kai atitinkamiems reikalavimams taikytina teisė nėra valstybės narės teisė.

23 straipsnis

Pranešimai apie pažeidimus ir pranešėjų apsauga

Pranešimams apie visus šios direktyvos pažeidimus ir asmenų, pranešančių apie tokius pažeidimus, apsaugai taikoma Direktyva (ES) 2019/1937.

24 straipsnis

Viešoji parama

Valstybės narės užtikrina, kad įmonės, prašančios viešosios paramos, patvirtintų, kad joms nenustatyta jokių sankcijų už šioje direktyvoje nustatytų prievolių nesilaikymą.

25 straipsnis

Direktorių rūpestingumo pareiga

1. Valstybės narės užtikrina, kad 2 straipsnio 1 dalyje nurodytų įmonių direktoriai, atlikdami savo pareigą veikti įmonės interesų labui, atsižvelgtų į savo sprendimų padarinius su tvarumu susijusiems aspektams, įskaitant, kai taikytina, padarinius žmogaus teisėms, klimato kaitai ir aplinkai, apimant trumpojo, vidutinio ir ilgojo laikotarpio perspektyvas.
2. Valstybės narės užtikrina, kad jų įstatymai ir kiti teisės aktai, apimantys nuostatas dėl direktorių pareigų pažeidimų, būtų taikomi ir pagal šio straipsnio nuostatas.

26 straipsnis

Išsamaus patikrinimo nustatymas ir priežiūra

1. Valstybės narės užtikrina, kad 2 straipsnio 1 dalyje nurodytų įmonių direktoriai būtų atsakingi už 4 straipsnyje nurodytų išsamaus patikrinimo veiksmų, visų pirma 5 straipsnyje nurodytos išsamaus patikrinimo politikos, nustatymą ir priežiūrą deramai atsižvelgiant į susijusį suinteresuotųjų subjektų ir pilietinės visuomenės organizacijų indėlį. Direktoriai yra šiuo klausimu atskaitingi direktorių valdybai.
2. Valstybės narės užtikrina, kad direktoriai imtųsi veiksmų įmonės strategijai pritaikyti atsižvelgiant į realų ir galimą neigiamą poveikį, nustatytą pagal 6 straipsnį, ir į bet kokias priemones, kurių imamasi pagal 7–9 straipsnius.

27 straipsnis

Direktyvos (ES) 2019/1937 pakeitimai

Direktyvos (ES) 2019/1937 priedo I dalies E.2 punktas papildomas šiuo papunkčiu:

„vi) [... Europos Parlamento ir Tarybos direktyva ... dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937⁺]“.

28 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.
2. 11 straipsnyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui.
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 11 straipsnyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
6. Pagal 11 straipsnį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų

⁺ OL: tekste įrašyti direktyvos datą ir numerį, nurodytus dokumente... ir išnašoje įrašyti tos direktyvos OL nuorodą.

nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

29 straipsnis

Peržiūra

Ne vėliau kaip ... [*Leidinių biuro prašoma įrašyti datą: 7 metai po šios direktyvos įsigaliojimo dienos*] Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitą. Ataskaitoje įvertinamas šios direktyvos veiksmingumas siekiant jos tikslų ir įvertinami šie klausimai:

- a) ar reikia sumažinti 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas darbuotojų skaičiaus ir gryniosios apyvartos ribas;
- b) ar reikia keisti 2 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą sektorių sąrašą, be kita ko, siekiant jį suderinti su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijomis;
- c) ar reikia keisti priedą, be kita ko, atsižvelgiant į tarptautinės padėties raidą;
- d) ar 4–14 straipsnių nuostatos turėtų būti išplėstos, įtraukiant ir neigiamą poveikį klimatui.

30 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės ne vėliau kaip ... [*OL įrašyti: 2 metai po šios direktyvos įsigaliojimo*] priima ir paskelbia įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Tas nuostatas jos taiko:

- a) nuo... [*OL įrašyti: 2 metai po šios direktyvos įsigaliojimo*] – 2 straipsnio 1 dalies a punkte ir 2 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytoms įmonėms;
- b) nuo... [*OL įrašyti: 4 metai po šios direktyvos įsigaliojimo*] – 2 straipsnio 1 dalies b punkte ir 2 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytoms įmonėms.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

31 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

32 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas